

Jordbrukspolitik m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 116 motionsyrkanden från allmän motionstid 2003 och 2004 om jordbruk och trädgårdsnäring. Motionerna avser frågor om reformeringen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, den svenska jordbrukspolitikens inriktning och dess konkurrenssituation. Ytterligare frågor som behandlas inom svensk jordbrukspolitik är arealersättningar, regionala frågor och ett flertal frågor med anknytning till miljövänligt jordbruk. Slutligen behandlas en del administrativa frågor och vissa andra nationella frågor.

Utskottet föreslår med stöd av 3 kap. 7 § riksdagsordningen att regeringen prövar möjligheterna att godkänna odling av hampa för energi-, fiber- och proteinändamål inom eller utanför stödsystemet. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till den översyn och reformering av jordbrukspolitiken som pågår såväl inom EU som i Sverige men också med hänvisning bl.a. till annat pågående arbete med frågorna.

I betänkandet finns 27 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Bakgrund.....	8
Utskottets överväganden.....	10
Svensk hållning i WTO-förhandlingarna.....	10
Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken.....	11
Konkurrensvillkor.....	20
Fågelnäringen.....	24
Småskalig livsmedelsproduktion.....	27
Motionerna.....	27
Utskottets ställningstagande.....	28
Arealersättning, djurbidrag m.m.....	34
Ett miljövänligt jordbruk.....	39
Regionala frågor.....	49
Jordbruksadministration m.m.....	55
Trädgårdsnäring.....	60
Reservationer.....	65
1. Svensk hållning i WTO-förhandlingarna, punkt 1 (kd).....	65
2. Svensk hållning i WTO-förhandlingarna, punkt 1 (fp).....	65
3. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 2 (fp).....	66
4. Konsekvensanalys av jordbruksnäringen, punkt 3 (kd).....	67
5. Konsekvensanalys av jordbruksnäringen, punkt 3 (c).....	67
6. Inriktning, punkt 4 (kd).....	68
7. Konkurrensvillkor, punkt 5 (m, fp, kd, c).....	68
8. Villkoren för det svenska jordbruket, punkt 6 (kd, c).....	69
9. Fågelnäringen, punkt 7 (m, kd, c).....	69
10. Småskaliga slakterier m.m., punkt 8 (fp, kd).....	70
11. Småskaliga slakterier m.m., punkt 8 (v, mp).....	71
12. Småskalig livsmedelsproduktion, punkt 9 (kd, c).....	71
13. Småskalig livsmedelsproduktion, punkt 9 (v, mp).....	72
14. Ekologisk produktion m.m., punkt 14 (m).....	72
15. Ekologisk produktion m.m., punkt 14 (kd).....	73
16. Ekologisk produktion m.m., punkt 14 (v).....	74
17. Ekologisk produktion m.m., punkt 14 (mp).....	75
18. Generationsväxling m.m., punkt 15 (kd, c).....	75
19. Miljöstödets inriktning, punkt 18 (mp).....	76
20. Miljömål för jordbruket, punkt 21 (fp).....	76
21. Återföring av slam och rötrester, punkt 22 (kd).....	77
22. Jordbruket i norra Sverige, punkt 24 (kd).....	77
23. Stöd till det fjällnära området, punkt 25 (v, mp).....	78
24. Miljömärkning och priser, punkt 26 (v).....	79
25. Jordbruksadministration m.m., punkt 27 (kd).....	79
26. Jämställthetsperspektiv i jordbrukspolitiken, punkt 28 (fp).....	80
27. Stöd för trädgårdsodling, punkt 29 (kd).....	81

Särskilda yttranden.....	82
1. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (m).....	82
2. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (fp).....	83
3. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (kd).....	83
4. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (v).....	86
5. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (c).....	88
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	89
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002.....	89
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	93

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Svensk hållning i WTO-förhandlingarna

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ424 yrkande 13, 2003/04:MJ399 yrkande 21 och 2003/04:MJ432 yrkande 2.

Reservation 1 (kd)

Reservation 2 (fp)

2. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:K432 yrkande 13, 2002/03:L247 yrkande 7, 2002/03:U324 yrkande 7 i denna del, 2002/03:MJ268 yrkande 1, 2002/03:MJ338, 2002/03:MJ422 yrkandena 2, 3 och 13, 2002/03:MJ487 yrkandena 3 och 35, 2002/03:N266 yrkande 9, 2003/04:K416 yrkande 40, 2003/04:L353 yrkande 8, 2003/04:U351 yrkande 7, 2003/04:MJ244 yrkande 1, 2003/04:MJ285 yrkande 1, 2003/04:MJ333 yrkande 2, 2003/04:MJ345, 2003/04:MJ374 yrkandena 1–7, 2003/04:MJ399 yrkande 2, 2003/04:MJ411 yrkande 4, 2003/04:MJ431 yrkandena 2–4, det senare i denna del, och 20, 2003/04:MJ432 yrkandena 1 och 3, 2003/04:MJ435 yrkande 2 och 2003/04:MJ473 yrkande 1.

Reservation 3 (fp)

3. Konsekvensanalys av jordbruksnäringen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ424 yrkande 2, 2003/04:MJ333 yrkandena 3 och 4, 2003/04:MJ399 yrkande 3 och 2003/04:MJ474 yrkande 18.

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (c)

4. Inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ268 yrkande 2, 2002/03:MJ424 yrkande 1, 2002/03:MJ487 yrkande 1, 2003/04:MJ399 yrkande 1 och 2003/04:N330 yrkande 9.

Reservation 6 (kd)

5. Konkurrensvillkor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ268 yrkande 10, 2002/03:MJ296, 2002/03:MJ356 yrkandena 1 och 2, 2002/03:MJ411 yrkande 1, 2002/03:MJ422 yrkande 17, 2002/03:MJ424 yrkande 4, 2002/03:MJ429 yrkande 1, 2002/03:N307 yrkande 11, 2002/03:N340 yrkande 5, 2003/04:MJ431 yrkande 12, 2003/04:MJ435 yrkande 1 och 2003/04:MJ476 yrkande 1.

Reservation 7 (m, fp, kd, c)

6. Villkoren för det svenska jordbruket

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ206 yrkande 1.

Reservation 8 (kd, c)

7. Fågelnäringen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ312, 2003/04: MJ320, 2003/04: MJ362, 2003/04: MJ403 yrkande 1 och 2003/04: MJ454.

Reservation 9 (m, kd, c)

8. Småskaliga slakterier m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ335 yrkande 2, 2003/04: MJ367 yrkandena 2 och 4 och 2003/04: MJ399 yrkande 20.

Reservation 10 (fp, kd)

Reservation 11 (v, mp)

9. Småskalig livsmedelsproduktion

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ429 yrkande 3, 2003/04: MJ335 yrkande 4 och 2003/04: N328 yrkande 19.

Reservation 12 (kd, c)

Reservation 13 (v, mp)

10. Odling av industrihampa

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om odling av industrihampa.

11. Regler för arealuttag

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ216 yrkandena 1 och 2.

12. Regional fördelning av mjölkkvoter

Riksdagen avslår motion 2002/03: MJ294.

13. Bidrag till djurtransporter

Riksdagen avslår motion 2002/03: U324 yrkande 7 i denna del.

14. Ekologisk produktion m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ263 yrkande 1, 2002/03: MJ268 yrkande 3, 2003/04: MJ326 yrkande 2, 2003/04: MJ399 yrkande 27, 2003/04: MJ435 yrkande 6 och 2003/04: N335 yrkande 2.

Reservation 14 (m)

Reservation 15 (kd)

Reservation 16 (v)

Reservation 17 (mp)

15. Generationsväxling m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ346 och 2003/04:MJ399 yrkande 24.

Reservation 18 (kd, c)

16. Fäbodar

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ303 yrkandena 1 och 2.

17. Öppet skärgårdslandskap

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ419.

18. Miljöstödets inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ263, 2003/04:MJ399 yrkande 18 och 2003/04:MJ423 yrkande 3.

Reservation 19 (mp)

19. Vallstöd

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ399 yrkande 25 och 2003/04:MJ431 yrkandena 4 i denna del och 11.

20. Jordbruk i Östersjöregionen

Riksdagen avslår motion 2002/03:MJ464 yrkande 1.

21. Miljömål för jordbruket

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ431 yrkande 10.

Reservation 20 (fp)

22. Återföring av slam och rötrest

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ399 yrkande 30.

Reservation 21 (kd)

23. Stödområdesindelning i Västernorrlands län

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ209.

24. Jordbruket i norra Sverige

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ349, 2003/04:MJ244 yrkande 2, 2003/04:MJ325, 2003/04:MJ358 yrkande 1 och 2003/04:MJ399 yrkande 12.

Reservation 22 (kd)

25. Stöd till det fjällnära området

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ285 yrkande 2 och 2003/04:MJ335 yrkande 1.

Reservation 23 (v, mp)

26. Miljömärkning och priser

Riksdagen avslår motion 2002/03:MJ263 yrkandena 4 och 5.

Reservation 24 (v)

27. Jordbruksadministration m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ424 yrkande 5, 2002/03:MJ432 yrkande 10, 2002/03:MJ487 yrkande 32 och 2003/04:MJ399 yrkande 6.

Reservation 25 (kd)

28. Jämställdhetsperspektiv i jordbrukspolitiken

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ431 yrkande 21.

Reservation 26 (fp)

29. Stöd för trädgårdsodling

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sk347 yrkande 4.

Reservation 27 (kd)

30. Fritidsodling m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ401, 2002/03:MJ469 yrkande 2, 2002/03:MJ471 och 2003/04:MJ338.

Stockholm den 9 mars 2004

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Jan-Olof Larsson (s), Christin Nilsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Cecilia Widegren (m), Anita Brodén (fp), Sven-Erik Sjöstrand (v) och Gunnar Goude (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet har i ärendet uppvaktats av representanter för Fritidsodlingens Riksorganisation, Industrihamoplarna och Kött- och Charkföretagen. Vidare har utskottet mottagit en skrivelse från Kalmar Tjust Husdjur.

Bakgrund

År 1998 slog riksdagen fast riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). Av beslutet framgår att Sverige skall verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU vars mål är att främja ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäliga priser, främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion samt bidra till global livsmedelssäkerhet. För att nå dessa mål krävs att jordbrukspolitiken reformeras i en marknadsorienterad riktning. Ett steg i denna process togs i EU år 1999 genom Agenda 2000. Beslutet syftade bl.a. till att öka jordbrukets konkurrenskraft genom en ökad marknadsorientering med sänkta administrativa priser. Beslutet syftade också till att minska jordbrukets negativa effekter på miljön och att förenkla regelverket. För att underlätta jordbrukets anpassning och strukturförändring i samband med reformeringen av marknadsordningarna föreslogs en integrerad landsbygdspolitik. Efter den s.k. Berlinöverenskommelsen 1999 innebär detta att tidigare regional- och strukturstöd inom jordbrukssektorn samt s.k. kompletterande åtgärder m.m. sammanförts i en enda förordning för landsbygdens utveckling i rådets förordning (EG) nr 1257/99 om stöd till utveckling av landsbygden. I förordningen fastställs ramarna för EU:s stöd till en hållbar utveckling av landsbygden. Åtgärder för landsbygdsutveckling skall komplettera andra delar i den gemensamma jordbrukspolitiken. Ett särskilt miljö- och landsbygdsprogram omfattande en rad miljö- och strukturåtgärder har antagits för perioden 2000–2006. Miljöersättningarna inom jordbruket ingår som en obligatorisk del i programmet. På toppmötet i Berlin om Agenda 2000 beslutades att programmet skulle ses över vid halvtid av det finansiella perspektivet, dvs. 2002–2003. I samband med översynen skall den gemensamma jordbrukspolitikens effekter för miljön och för hållbar utveckling bedömas.

Vid Jordbruksrådets möte den 26 juni 2003 träffades en överenskommelse om den s.k. halvtidsöversynen (mid-term review) av den gemensamma jordbrukspolitiken. Överenskommelsen innebär två principiellt viktiga förändringar av den gemensamma jordbrukspolitiken. Den ena förändringen består i att de nuvarande direktstöden till jordbrukaren omvandlas till inkomststöd, s.k. frikopplade gårdsstöd. Stödet utgår till jordbrukaren oberoende av pro-

duktionens inriktning eller omfattning. Enda villkoret för stödet är att marken hävdas. Den andra principiellt viktiga förändringen är att medlemsländerna ges större inflytande över hur jordbrukspolitiken skall utformas i det egna landet.

Riksdagen har bemyndigat regeringen att tillämpa ett miljö- och landsbygdsprogram för perioden 2000–2006 enligt rådets förordning (EG) nr 1257/99 om stöd till utveckling av landsbygden. Programmet, som medfinansieras över EG-budgeten, har godkänts av EG-kommissionen. Landsbygdsprogrammet skall främja en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av jordbruket, livsmedelsproduktionen, skogsbruket och landsbygden. Riksdagens ställningstagande till propositionen Hållbart fiske och jordbruk (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr. 1997/98:116) tillsammans med skrivelsen En hållbar utveckling av landsbygden m.m. (skr. 1999/2000:14, bet. 1999/2000:MJU2, rskr. 1999/2000:91) utgör underlag för det fortsatta arbetet.

Åtgärderna inom ramen för landsbygdsprogrammet är uppdelade på två insatsområden. Under insatsområde I, Åtgärder för ett ekologiskt hållbart jordbruk, ingår miljöersättningar, kompetensutveckling, kompensationsbidrag i mindre gynnade områden, stöd till investeringar i jordbruksföretag, åtgärder som syftar till att främja en anpassning och utveckling av landsbygden samt åtgärder för att öka skogsmarkens ekologiska värde. Insatsområde II, Åtgärder för ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden, innehåller startstöd till unga jordbrukare, stöd till investeringar i jordbruksföretag, åtgärder för förbättrad bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, kompetensutveckling samt åtgärder som syftar till att främja en anpassning och utveckling av landsbygden. Landsbygdsprogrammet kompletteras av det nationella stödet till norra Sverige, mål 1- och mål 2-programmen och gemenskapsinitiativet Leader-plus.

Genomförandet av miljö- och landsbygdsprogrammet regleras av förordningen (EG) nr 1257/1999. I förordningen anges att en utvärdering skall genomföras dels efter halva programperioden, dels efter avslutad programperiod. Utvärderingen efter halva perioden skall överlämnas till kommissionen senast den 31 december 2003. För strukturfondsprogrammen och Leader-plus görs motsvarande halvtidsutvärderingar. Regeringen bemyndigade den 29 augusti 2002 chefen för Jordbruksdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att genomföra utvärderingen. Utredaren har presenterat betänkandet (SOU 2003:105) Levande kulturlandskap – en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet. I betänkandet redovisar utredaren sin utvärdering av målpuppfyllelsen utifrån de i programmet angivna målen. Vidare bedöms det administrativa genomförandet, främst gentemot stödmottagarna. Utredaren lämnar dessutom förslag på förbättringar av programmet och dess genomförande inom de beslutade ekonomiska ramarna för programmet. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets överväganden

Svensk hållning i WTO-förhandlingarna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden (kd, fp) om att Sverige bör vara pådrivande i olika frågor i WTO-förhandlingarna med hänvisning till uttalanden som regering och riksdag gjort.

Jämför reservationerna 1 (kd) och 2 (fp).

Motionerna

I partimotionerna 2002/03:MJ424 (kd) yrkande 13 och 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 21 om svensk hållning i WTO-förhandlingarna anförs att i det pågående arbetet inom WTO bör Sverige och EU ställa mer bestämda krav utifrån de miljö- och djurskydds krav som ställs på svenskt och europeiskt jordbruk.

Enligt Folkpartiets motion 2003/04:MJ432 (fp) yrkande 2 bör Sverige vara pådrivande för att WTO-förhandlingarna kring livsmedelsfrågorna snabbt återupptas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon annan uppfattning än den som framförs i partimotionerna 2002/03:MJ424 (kd) yrkande 13, 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 21 och 2003/04:MJ432 (fp) yrkande 2. Utskottet har nyligen redovisat (bet. 2003/04:MJU2 s. 39 och 52) att regeringen prioriterar de pågående reformerna inom EU och WTO med syfte att uppfylla målsättningarna gällande ökad frihandel, global livsmedelssäkerhet, efterfrågestyrd produktion av jordbruksvaror och livsmedel, lägre budgetkostnader för jordbrukspolitiken och en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion.

Både utrikesutskottet och miljö- och jordbruksutskottet har tidigare redovisat (bet. 2002/03:UU10, bet. 2003/04:MJU2y och bet. 2001/02:MJU15) att EU i WTO-förhandlingarna driver viktiga samhälleliga frågor, såsom förbättrad miljö- och djurskyddshänsyn och att den svenska regeringen stöder detta arbete. Utskottet vill dessutom påpeka att regeringen har lagt fram förslag till förbättringar av djurskyddet vid arbetet med nya direktiv och förordningar inom EU och Europarådet. Den svenska regeringen har dessutom drivit ståndpunkten att djurskydd skall omfattas av EU:s förhandlingsförslag i WTO.

Utrikesutskottet framhåller, mot bakgrund av sammanbrottet vid ministertötet i Cancún, att det är centralt att snarast möjligt återuppta Dohaförhandlingarna och anser att det kan ske på basis av det utkast till ministerdeklaration som förelåg i Cancún (bet. 2003/04:UU3). En hållbar utveckling är

redan i dag ett uttalat mål för WTO. Regelverket inom WTO liksom multilaterala konventioner på miljöområdet och det sociala området är viktiga delar av det internationella regelverk som Sverige och EU har att leva upp till. Dessa regler får inte spelas ut mot varandra, utan bör i samverkan användas för att stärka miljöhänsynen, skyddet för de mänskliga rättigheterna och frihandeln i världen. Utskottet anser det angeläget att framtidens handelsregler utformas på ett sätt som bidrar till en bättre miljö och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Det sammansatta utrikes- och miljöutskottet har uttalat att i det globala perspektivet kan jordbruket ses som nyckeln till utveckling. Riksdagen har vid ett flertal tillfällen anfört att Sverige skall verka för en öppen och regelbaserad handel, som också kommer de fattiga länderna till del (bet. 2002/03:UMJU1). Detta betyder dels att Sverige och EU skall vara beredda att öppna sina marknader på områden av särskilt intresse för u-länderna, dels att fattiga länder får det stöd de behöver för att bedriva förhandlingar på ett sådant sätt att deras intressen får genomslag. Utskottet anser att ett första steg i denna riktning är en snabbare avveckling av i-ländernas handelshinder avseende produkter som u-länder kan exportera, exempelvis jordbruks- och fiskeprodukter. Det är i högsta grad ett svenskt intresse att värna om frihandel som princip och att frihandel kan vara en stark välståndsskapande kraft såväl för de utvecklade länderna som för världens fattigaste länder. I ministerdeklarationen från Doha, Qatar, år 2001 betonas målet om en hållbar utveckling starkt. Inget land skall hindras från att vidta åtgärder för att skydda människor, djur, växter, hälsa eller miljö, samtidigt som sådana åtgärder inte får användas på ett godtyckligt eller diskriminerande sätt eller som ett dolt sätt att begränsa handeln.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna lämnas utan vidare åtgärd. Som framgår av redovisningen har motionärernas önskemål om svensk hållning i WTO-förhandlingarna tillgodosetts.

Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om avreglering, reformering av EU:s jordbrukspolitik och införlivandet av ministerrådets beslut om halvtidsöversynen av den gemensamma jordbrukspolitiken (s, m, fp, kd, v, c, mp) i avvaktan på det arbete som pågår i Regeringskansliet med dessa frågor. Motioner (m, kd, c) om inriktningen av jordbrukspolitiken avstyrks med hänvisning till 1998 års riksdagsbeslut om riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU. Även motioner (kd, c) om konsekvensanalyser och prognoser avstyrks.

Jämför reservationerna 3 (fp), 4 (kd), 5 (c) och 6 (kd).

Motionerna

Enligt motionerna 2002/03: MJ338 (s) och 2003/04: MJ345 (s) gynnar EU:s jordbrukspolitik inte bara producenterna på konsumenternas bekostnad. Den gynnar också de storskaliga producenterna på de mindre producenternas bekostnad. EU:s jordbrukspolitik bör förändras i syfte att utveckla det svenska jordbruket, att säkra den höga kvalitet som kännetecknar svenskt livsmedel samt för att med större kraft föra in ett konsumentperspektiv i EU:s jordbrukspolitik.

Moderata samlingspartiet anför i motionerna 2002/03: MJ268 (m) yrkande 1, 2002/03: L247 (m) yrkande 7, 2003/04: MJ435 (m) yrkande 2 och 2003/04: L353 (m) yrkande 8 att en avreglering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik är ofrånkomlig i framtiden. En sådan förändring bör ske successivt och kombineras med andra åtgärder. Vidare anføres att EU:s jordbrukspolitik (CAP) med tullar, bidrag och exportsubventioner kostar ca 50 miljarder dollar om året, vilket för en svensk tvåbarnsfamilj motsvarar ca 12 000 kr per år om EU:s jordbruksprotektionism avvecklas. Beträffande den s.k. halvtidsöversynen av den gemensamma jordbrukspolitiken anför moderaterna att den svenska införandetidpunkten bör anpassas till när införlivandet sker i övriga EU-länder. Motionärerna avvisar en åternationalisering av EU:s jordbrukspolitik eftersom den institutionella konkurrensen mellan jordbrukare i olika länder ökar. Mot den bakgrunden är det olyckligt med s.k. nationella kuvert som översynen av EU:s jordbrukspolitik innehåller.

Folkpartiet anför i motionerna 2002/03: MJ422 (fp) yrkandena 2, 3 och 13, 2002/03: K432 (fp) yrkande 13, 2002/03: N266 (fp) yrkande 9 och 2003/04: MJ431 (fp) yrkandena 2–4, det senare delvis, och yrkande 20 samt motion 2003/04: MJ432 (fp) yrkandena 1 och 3 att den gemensamma europeiska jordbrukspolitiken på sikt måste avregleras och förändras så att den tar större hänsyn till jordbrukets roll i det naturliga kretsloppet och dess konsekvenser för djur, miljö och biologisk mångfald. Arealersättningen för spannmål bör minska. Sverige bör verka för att EU satsar mer på miljö- och landsbygdsåtgärder. Framtidens landsbygdsstöd bör inriktas mot ett hållbart och miljövänligt jordbruk. Jordbrukspolitiken bör reformeras utifrån ett konsumentperspektiv. Livsmedelspolitiken bör ha en marknadsekonomisk grund. Över hälften av EU:s budget används till jordbruksstöd, samtidigt som jordbrukssektorn är väl skyddad mot konkurrens från utländska importörer. Regelsystemet bör förenklas. Länderna måste ges tid och förutsättningar att planera för en kraftigt reformerad jordbrukspolitik. Sverige bör verka för att konsumentintresset får större vikt i förhållande till producentintresset i EU-samarbetet.

Kristdemokraterna anför i motionerna 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 2, 2003/04: K416 (kd) yrkande 40 och 2003/04: U351 (kd) yrkande 7 att CAP-reformen kommer att medföra lönsamhetseffekter och strukturella förändringar. Konkurrens- och omvandlingstrycket på jordbruket kommer att öka. Det är angeläget att den svenska tillämpningen av CAP-reformen är väl förankrad i riksdagen och vägleds av att svensk produktion skall värnas och

utvecklas i hela landet. EU:s jordbrukspolitik bör marknadsanpassas och exportstöden utvecklas. Exportsubventionerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken bör avvecklas. Målsättningen är en minskad överskottsproduktion och en jordbrukspolitik som tar globalt ansvar. Enligt motion 2003/04:MJ333 (kd) yrkande 2 bör regeringen inbjuda till överläggningar med riksdagens alla partier om hur de nationella delarna av den nya CAP-politiken skall utformas.

Vänsterpartiet anför i motionerna 2003/04:MJ374 (v) yrkandena 1–7 och 2003/04:MJ411 (v) yrkande 4 att i den s.k. halvtidsöversynen förordas frikoppling även om hänsyn till vissa produktionsgrenar kan vara nödvändigt under en övergångstid. Regeringen bör fortsättningsvis verka för ytterligare ambitionshöjningar för s.k. tvärvillkor inom de olika områdena, samtidigt som systemet bör utformas så att möjlighet till administration och kontroll inte kompliceras. Frikoppling av djurbidragen bör övervägas i syfte att uppnå maximal miljö- och djuromsorgsnytta. Stöd till jordbruket bör inte vara produktionskopplat utan utgå från de kollektiva nyttigheter som jordbruket skapar. Detta kan det s.k. nationella kuvertet användas till. Motionärerna är positiva till att Sverige skall avsätta stöd i den nationella reserven och stöder modulering, vilket innebär att direktstöden successivt dras ned samtidigt som stöd för miljö- och landsbygdsutveckling ökar. Vidare anføres att beslut kring moduleringen bör samordnas med översynen av miljö- och landsutvecklingsprogrammet. En reform av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) bör främst bygga på att man formulerar nya mål för politiken. Den reform motionärerna förespråkar bör bygga på att medel i jordbruksbudgeten förs över från generella stöd till miljöersättningar och landsbygdsutveckling.

Centerpartiet anför i motionerna 2002/03:MJ487 (c) yrkandena 3 och 35 och 2003/04:MJ473 (c) yrkande 1 att utgångspunkten för implementeringen av CAP bör vara att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Genom att frikoppla stödet från produktionen kan man låta marknaden styra vad som produceras i större utsträckning än med dagens system. De nationella friheter som ges i överenskommelsen bör utnyttjas så att svenskt jordbruks konkurrenskraft stärks. Vidare bör regelverken för jordbruksföretagen förenklas. Förenklade regler kan förbättra möjligheterna för företagen att nå lönsamhet och på så sätt bidra med högre skatteinkomster för staten. Centerpartiet har länge drivit frågan om behovet av en reform av EU:s jordbrukspolitik. Stödet till jordbruket bör styras mer till miljö-, kulturmiljö- och landsbygdsprogram. Minskningen av direktstöden bör ske mer långsiktigt. Enligt motionerna 2003/04:MJ244 (c) yrkande 1 och 2003/04:MJ285 (c) yrkande 1 bör ett regelverk beslutas som kompenserar kött- och mjölkproduktionen i de mindre gynnade områdena. En särskild hänsyn bör tas till Dalarna och övriga norra Sverige och andra mindre gynnade områden i vårt land när det svenska regelverket utformas med anledning av EU:s reformerade jordbrukspolitik. Den produktionsgren som blir mest missgynnad av reformen är mjölkproduktionen och därmed också köttproduktionen.

Enligt motion 2002/03:U324 (mp) yrkande 7 i denna del bör EU:s jordbrukspolitik reformeras. I dag produceras mer nötkött inom EU än befolkningen efterfrågar och därför exporteras köttet med hjälp av generösa bidrag till länder utanför EU.

Kristdemokraterna anför i motionerna 2002/03:MJ424 (kd) yrkande 2, 2003/04:MJ333 (kd) yrkande 3 och 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 3 att en konsekvensanalys av jordbruksnäringens betydelse bör genomföras. Denna skulle belysa jordbrukets betydelse för sysselsättning, försörjningsberedskap, bevarandet av det öppna landskapet, boende och service på landsbygden etc. Inhemskt jordbruk är en förutsättning för att undvika långa, miljöförstörande transporter, för att inte bli försörjningsberoende av andra länder samt för att upprätthålla en god livsmedelssäkerhet. En analys bör sakligt kartlägga vilka förhållanden som råder gentemot omvärlden beträffande den svenske lantbrukarens ekonomiska konkurrenssituation i relation till lantbrukare i varje annat EU-land. Enligt motion 2003/04:MJ333 (kd) yrkande 4 är Skaraborgsområdet lämpligt att användas som prognosområde för svenska konsekvenser av ny jordbrukspolitik. För att snabbt och effektivt kunna utreda konsekvenserna av jordbrukspolitiska beslut inom CAP-reformen bör Sverige arbeta med ett prognosområde där man snabbt och utan alltför stora arbetsinsatser kan testa konsekvenserna för Sveriges del. Skaraborgsområdet i det nya västsvenska länet, Västra Götaland, skulle vara ett lämpligt område där de flesta landsbygdskaraktärer utom ren fjällnatur finns representerad.

En bred utredning om förutsättningarna för ett långsiktigt hållbart jordbruk bör enligt motion 2003/04:MJ474 (c) yrkande 18 utföras. Centerpartiet anser att jordbruket kräver en balansgång mellan företagsklimat och miljöåtgärder samt att det behövs långsiktiga åtgärder för att stärka ett hållbart svenskt jordbruk. Det behövs en konsekvensanalys av jordbrukspolitiken och dess miljöpåverkan. Centerpartiet föreslår en utredning för att undersöka vilka förutsättningarna är för ett hållbart svenskt jordbruk. Utredningen bör utföras med en bred kompetens vad gäller kunskap om jordbruk, miljö, regionalpolitik och kultur.

Jord- och skogsbruket som basnäringar på landsbygden har enligt Moderaternas kommittémotion 2002/03:MJ268 (m) yrkande 2 stor betydelse för kultur- och miljöbevarandet. Det är genom generationers odlarmöda som vi fått den rika biologiska mångfalden i vårt land. Det är också värden som måste bevaras, men det bör påpekas att bevarandeambitionerna inte får innebära att man lägger en död hand över landsbygden och de areella näringarna. Enligt Kristdemokraternas partimotion 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 1 bör inriktningen av svensk jordbrukspolitik syfta till att ge möjlighet att bedriva jordbruk i hela landet och med fullt utnyttjande av åkermarken. Jorden kan inte flyttas utomlands. De särskilt starka miljö- och djurhållningsvillkor som präglar svenskt jordbruk och som innebär ökade produktionskostnader i förhållande till omvärlden måste ekonomiskt kompenseras. Det miljö- och landskapsvårdande inslaget är en kollektiv nytthet som bör betalas av det allmänna. Centerpartiet framhåller i kommittémotion 2002/03:MJ487 (c)

yrkande 1 jordbrukets betydelse för Sverige. Svenskt jordbruk är, precis som skogsbruket, en oundgänglig del i omställningen mot ett ekologiskt hållbart samhälle.

Inriktningen av svensk jordbrukspolitik bör enligt motion 2002/03:MJ424 (kd) yrkande 1 syfta till att ge möjlighet att bedriva jordbruk i hela landet och med fullt utnyttjande av befintlig åkermark. De extra kostnader som är förenade med att bedriva jordbruk i skogs- och mellanbygd och framför allt i Norrland kräver extra insatser inom programmet för landsbygdsutveckling. I fråga om förutsättningarna för jord- och skogsbruket som en hörnsten i en levande landsbygd anförs i motion 2003/04:N330 (kd) yrkande 9 att det nationella merkostnadsstödet till det norrländska jordbruket har goda effekter när det gäller att behålla jordbruket och gynna landsbygdsutvecklingen. Motionärerna anser att senfärdigheten med att i EU anmäla de av riksdagen beställda höjningarna av de nationella merkostnadsstöden är anmärkningsvärd.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om avreglering av den gemensamma jordbrukspolitiken vill utskottet erinra om att riksdagen har godkänt de riktlinjer regeringen presenterat i propositionen Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). Riktlinjerna innebär att jordbruks- och livsmedelsproduktionen skall främjas genom en reform av jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU med särskilt avseende på successivt borttagande av EG:s marknadsordningar och på en avveckling av gränsskyddet med hänsyn till internationella åtaganden. Utskottet uttalade bl.a. att en gemensam politik på jordbruks- och livsmedelsområdet innebär bl.a. en prövning av på vilken nivå den gemensamma politiken skall beslutas, vilka områden som skall vara harmoniserade och möjligheterna att förenkla regelverket.

Utskottet framhöll vidare att utskottet, i likhet med regeringen, anser att den gemensamma jordbrukspolitiken på lång sikt i grunden måste förändras. Jordbruks- och livsmedelsföretagens produktion skall styras av konsumenternas efterfrågan och produktionen skall vara långsiktigt hållbar från såväl ekologiska som ekonomiska utgångspunkter. EU skall också medverka till global livsmedelssäkerhet, bl.a. genom att hävda frihandelns principer även på livsmedelsområdet. Som framhålls i propositionen innebär regeringens förslag till ny jordbruks- och livsmedelspolitik att marknadsordningarna successivt tas bort samt att gränsskyddet avvecklas i takt med internationella handelsavtal. En sådan successiv avveckling av marknadsordningarna skapar också utrymme för insatser för att underlätta omställningen så att reformen kan genomföras under socialt acceptabla former. En reform bör inriktas på att inom den gemensamma marknaden skapa förutsättningar för näringen att agera på liknande villkor som råder inom andra avreglerade branscher. En avveckling av marknadsordningarna utan att det samtidigt vidtas riktade åtgärder för miljön, landsbygden och särskilt utsatta regioner kan dock på kort sikt med-

föra en oacceptabel minskning av sysselsättningen i framför allt norra Sverige och i skogsbygderna. I likhet med regeringen anser utskottet det angeläget att vidta särskilda åtgärder för att beakta sådana konsekvenser.

Vidare uttalades (bet. 1997/98:JoU23 s. 16) att den framtida politiken måste utgå från konsumenternas efterfrågan och ge dem bättre möjligheter att påverka inriktningen och storleken på produktionen av livsmedel och andra jordbruksvaror. Samtidigt är det angeläget att förutsättningar skapas för jordbruksföretagen att agera på en konkurrensutsatt marknad. Därmed kan jordbrukspolitikerna övergå från att i huvudsak ha varit producentstyrd till att främst styras av konsumenternas efterfrågan. De livsmedel som erbjuds konsumenterna skall dessutom vara säkra från hälsosynpunkt. Det är företagets uppgift att ansvara för att inte några livsmedel som kan skada människors hälsa släpps ut på marknaden. Samhället bör dock genom lagstiftning formulera vissa grundkrav avseende livsmedlens kvalitet. Vidare bör marknads-mässiga och från konsumentensynpunkt skäliga priser ingå som ett mål för jordbrukspolitikerna. Priserna på jordbruksprodukter och livsmedel skall i första hand bestämmas av utbud och efterfrågan på marknaden. I detta sammanhang bör även tillgängligheten när det gäller viktig information om t.ex. prisskillnader och livsmedlens olika kvalitetsegenskaper uppmärksammas. Sverige bör vidare inom EU verka för att en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion uppnås. Som framhålls i propositionen är jordbruks- och livsmedelssektorn viktig i omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle, eftersom all jordbruks- och livsmedelsproduktion förutsätter ett brukande av naturresurserna. En ekologiskt hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion är en produktion som är resursbevarande, miljöanpassad och etiskt godtagbar.

Vid Jordbruksrådets möte den 26 juni 2003 träffades en överenskommelse om den s.k. halvtidsöversynen (mid-term review) av den gemensamma jordbrukspolitikerna. Överenskommelsen innebär två principiellt viktiga förändringar av den gemensamma jordbrukspolitikerna. Den ena förändringen består i att de nuvarande direktstöden till jordbrukaren omvandlas till inkomststöd, s.k. frikopplade gårdsstöd. Stödet utgår till jordbrukaren oberoende av produktionens inriktning eller omfattning. Enda villkoret för stödet är att marken hävdas. Den andra principiellt viktiga förändringen är att medlemsländerna ges större inflytande över hur jordbrukspolitikerna skall utformas i det egna landet. Det ökade inflytandet innebär dels att medlemsstaterna kan välja om hela stödet skall utgå till jordbrukaren frikopplat från produktionen eller om, för en eller flera sektorer, en del av stödet skall villkoras med att en produktion upprätthålls, dels att medlemsstaterna kan välja att sätta av ett s.k. nationellt kuvert. Medlemsstaterna kan även välja att regionalisera stöden och upp till 10 % av de nya frikopplade gårdsstöden kan sättas av för att stödja särskilda typer av jordbruk som är viktiga för att skydda och förbättra miljön eller för att förbättra kvaliteten och saluföringen av jordbruksprodukter. Medlemsstaterna kan också, om man anser sig behöva en övergångsperiod, välja att skjuta upp införlivandet av beslutet till år 2006 eller 2007.

Genom beslut den 10 oktober 2003 uppdrog regeringen åt en arbetsgrupp inom Regeringskansliet att lämna förslag till hur införlivandet av den nya jordbrukspolitiken skall ske. I beslutet hänvisas till att Sveriges inställning till den gemensamma jordbrukspolitiken slogs fast i propositionen Riktlinjer för Sveriges arbete med den gemensamma jordbrukspolitiken (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98: JoU23, rskr. 1997/98:241). Arbetet skall resultera dels i en analys och beskrivning av konsekvenserna av olika val, dels ett utifrån uppsatta målsättningar konsistent förslag på hur Sverige skall implementera jordbruksreformen på mest resurseffektiva sätt. Uppdraget skall enligt beslutet beskrivas utifrån i beslutet angivna utgångspunkter, t.ex. att målet för politikområdet livsmedelspolitiken och landsbygdspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion och utveckling av landsbygden, att Sveriges inställning till den gemensamma jordbrukspolitiken bl.a. är att produktionsbegränsningarna och subventionerna i marknadsordningarna skall avvecklas (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241), att övergripande mål för det miljöpolitiska arbetet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, att målet för den regionala utvecklingspolitiken är väl fungerande och lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118) samt att Sveriges mål för global utveckling är att bidra till att denna är rättvis och hållbar (prop. 2003/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112). I beslutet anföras även att administrativa förenklingar för såväl lantbrukarna som myndigheterna samt minskade administrationskostnader är av stor vikt vid val av införlivningsalternativ. Viktigt att utreda för alla kombinationer av åtgärder är enligt beslutet konsekvenserna för produktionens inriktning och omfattning, främst regionalt, men också nationellt. Påverkan på jordbrukssektorns och livsmedelssektorns konkurrenskraft skall också analyseras. Även konsekvenserna för jordbruket i norra Sverige skall analyseras och beaktas i de olika förslag till nationell tillämpning av reformbeslutet som redovisas av arbetsgruppen. Arbetsgruppen är fri att ta upp frågeställningar utöver dem som omnämnts i beslutet. Genom beslut den 5 november 2003 förordnades åtta ledamöter i miljö- och jordbruksutskottet att ingå i en parlamentarisk kontaktgrupp rörande frågor kring svensk tillämpning av EU:s beslut om en ny jordbrukspolitik.

Utskottet uttalade i april 2002 (bet. 2001/02:MJU15) att den stora andel av EG:s budget som går till den gemensamma jordbrukspolitiken motiverar i sig att dessa frågor bereds i särskild ordning. Utskottet föreslog därför i ett tillkännagivande att regeringen tillsätter en parlamentarisk kommitté med uppgift att utarbeta en svensk strategi för reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2001/02:255). Utskottet har vid beredningen av det nu aktuella ärendet inhämtat från Jordbruksdepartementet att tillkännagivandet om behovet av parlamentarisk insyn och medverkan i den pågående processen hittills har beaktats genom att en särskild kontaktgrupp med ledamöter från miljö- och

jordbruksutskottet har ingått i beredningen i samband med EU-förhandlingarna om reformeringen av CAP samt i beredningen av frågan om implementeringen av beslutet i Sverige.

Arbetsgruppen har den 17 februari 2004 redovisat sina slutsatser och förslag i departementspromemorian (Ds 2004:9) Genomförandet av EU:s jordbruksreform i Sverige. I samband med att promemorian presenterades meddelades att regeringen, efter det att den till riksdagen har redovisat sitt ställningstagande över förslaget, senast den 1 augusti kommer att meddela EG-kommissionen hur reformen kommer att genomföras i Sverige. Förslaget innebär att samtliga vegetabiliestöd och cirka hälften av djurbidragen skall fördelas ut lika på all mark, även naturbetesmark. Många djurproducenter föreslås erhålla stödriktigheter med ett högre värde genom att cirka hälften av extensifieringsbidraget och amkobidraget föreslås fördelas till de producenter som hade dessa bidrag under perioden 2000–2002. Utgångspunkten för regionindelningen är de nuvarande sex arealstödsregionerna. Produktionsstöden föreslås frikopplas från produktionen. Under en anpassningsperiod, längst till år 2009, bör dock 75 % av handjursbidraget kopplas till produktionen.

Förslaget bereds i Jordbruksdepartementet. Utskottet har inhämtat att regeringen i april 2004 avser att presentera sina överväganden i en skrivelse till riksdagen. Utskottet föreslår att motionerna 2002/03: MJ268 (m) yrkande 1, 2002/03: MJ338 (s), 2002/03: MJ422 (fp) yrkandena 2, 3 och 13, 2002/03: K432 (fp) yrkande 13, 2002/03: L247 (m) yrkande 7 och 2002/03: U324 (mp) yrkande 7 i denna del, motionerna 2002/03: MJ487 (c) yrkandena 3 och 35, 2002/03: N266 (fp) yrkande 9, 2003/04: MJ244 (c) yrkande 1, 2003/04: MJ285 (c) yrkande 1, 2003/04: K416 (kd) yrkande 40, 2003/04: L353 (m) yrkande 8 och 2003/04: U351 (kd) yrkande 7, motionerna 2003/04: MJ333 (kd) yrkande 2, 2003/04: MJ345 (s), 2003/04: MJ374 (v) yrkandena 1–7, 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 2, 2003/04: MJ411 (v) yrkande 4 och 2003/04: MJ431 (fp) yrkandena 2–4, det senare i denna del, och yrkande 20, motionerna 2003/04: MJ432 (fp) yrkandena 1 och 3, 2003/04: MJ435 (m) yrkande 2 och 2003/04: MJ473 (c) yrkande 1 med denna redovisning och i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller behovet av löpande analys och prövning av politiken konstaterar utskottet att det gjorts en omvärldsanalys i samband med arbetsgruppens arbete för genomförandet av jordbruksreformen. Utskottet har även inhämtat att det även i samband med framtagandet av ett nytt landsbygdsprogram kommer att genomföras konsekvensanalyser. Sådana analyser sker löpande i samband med förändringar av den gemensamma jordbrukspolitiken och i samband med att förändringar införlivas i svensk lagstiftning. Utskottet anser inte att riksdagen bör göra några uttalanden i enlighet med de framförda förslagen om löpande konsekvensutredningar, konsekvensanalyser, prognosområden, m.m. med anledning av arbetet med reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken (jfr bet. 2001/02: MJU15 s. 31). Motionerna 2002/03: MJ424 (kd) yrkande 2, 2003/04: MJ333 (kd) yrkandena 3 och 4, 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 3 och 2003/04: MJ474 (c) yrkande 18 avstyrks.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motionerna 2002/03:MJ268 (m) yrkande 2, 2002/03:MJ424 (kd) yrkande 1, 2002/03:MJ487 (c) yrkande 1, 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 1 och 2003/04:N330 (kd) yrkande 9 om att jord- och skogsbruket har stor betydelse för kultur- och miljöbevarandet på landsbygden, att svensk jordbrukspolitik bör syfta till att ge möjlighet att bedriva jordbruk i hela landet och att jordbruket har del i omställningen mot ett ekologiskt hållbart samhälle. Utskottet har tidigare redovisat (bet. 2003/04:MJU2 s. 103) att inriktning och syfte med de stöd som på lång sikt skall främja en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling inom jordbruket och på landsbygden beslutats av riksdagen vid behandling av bl.a. proposition 1997/98:142 Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen (bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). En hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion skall främjas genom bl.a. konkurrenskraftiga företag, höga etiska krav på djurhållningen, landsbygdsutveckling och regionala åtgärder. Utskottet uttalade att åtgärder för att utveckla landsbygden bör anpassas till nationella och regionala förhållanden inom ramen för ett gemensamt regelverk. Vidare framhölls att jordbrukets strukturförändringar samt livsmedelsindustrins och andra näringars utveckling av ekonomiska, miljömässiga och sociala skäl även i fortsättningen bör stödjas i de ekonomiskt minst utvecklade regionerna. Utskottet framhöll också att finansieringen i första hand bör delas mellan gemenskapen och berört medlemsland men att skäl också kan finnas för enbart nationell finansiering.

Det finns ett antal av EU medfinansierade åtgärder som skall medverka till att stärka den ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen av landsbygden. Syftet är att åtgärderna skall underlätta och främja en diversifiering av näringslivet på landsbygden genom en ny och konkurrenskraftig användning av de resurser och den kompetens som livsmedelsproduktionen och skogsbruket och därtill knutna verksamheter inte längre behöver utnyttja. Det övergripande målet är att främja fortsatt sysselsättning, tillväxt och bosättning på landsbygden (jfr bet. 2001/02:MJU15 s. 48). Enligt utskottets bedömning är syftet med motionerna 2002/03:MJ268 (m) yrkande 2, 2002/03:MJ424 (kd) yrkande 1, 2002/03:MJ487 (c) yrkande 1, 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 1 och 2003/04:N330 (kd) yrkande 9 med det anförda i allt väsentligt tillgodosett. Yrkandena bör därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Konkurrensvillkor

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till utskottets uttalanden om att en gemensam politik med likartade konkurrensvillkor skall gälla för den gemensamma marknaden avstyrks ett antal motioner om förutsättningarna och konkurrenssituationen inom jordbruket.

Jämför reservation 7 (m, fp, kd, c).

Motionerna

Moderaterna framhåller i motion 2002/03:MJ268 (m) yrkande 10 om livskraftiga jordbruksföretag och likvärdiga konkurrensförutsättningar för svenskt jordbruk att jordbruksföretagen bör ses som enskilda företag med sin styrka just i produktionsuppgiften. Enligt motion 2003/04:MJ435 (m) yrkande 1 bör de enskilda företagen inte generellt sett vara beroende av regionalpolitiska eller miljömässiga beslut. Däremot är det viktigt att jordbrukarna får ersättning för utförda tjänster som baseras på allmänt intresse, och här utgör miljöersättningarna ett bra exempel på sådant utfört miljöarbete i det allmännas tjänst. Även i motion 2002/03:MJ356 (m) yrkandena 1 och 2 framhålls vikten av att svenskt jordbruk kan konkurrera på lika villkor med jordbruket i EU-länder och vikten av att ge lantbruket reella lönsamhetsvillkor. I motionerna 2002/03:MJ429 (m) yrkande 1 och 2003/04:MJ476 (m) yrkande 1 framhålls betydelsen av ett livskraftigt skänkt jordbruk.

I motionerna 2002/03:MJ206 (c) yrkande 1, 2002/03:MJ411 (c) yrkande 1 och 2002/03:N340 (c) yrkande 5 anförs i fråga om lika konkurrensvillkor för det svenska jordbruket och om behovet av att låta svenska bönder konkurrera på samma villkor. Det finns egentligen inga genvägar till att bevara ett öppet landskap. Sveriges bönder måste få samma villkor som sina kolleger inom EU. Jordbruket är grunden för det öppna landskapet, den biologiska mångfalden och de kulturhistoriska värdena. EU:s miljö- och landsbygdsprogram har stor betydelse för odlingslandskapet och för att de biologiska värdena skall kunna tillvaratas. Enligt motion 2002/03:MJ296 (c) bör jord- och skogsbruket i Kalmar län få bättre villkor.

Folkpartiet anför i kommittémotionerna 2002/03:MJ422 (fp) yrkande 17 och 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 12 om åtgärder för att förbättra lantbrukets konkurrenssituation att det är viktigt att svenska bönder ges förutsättningar att konkurrera på likartade villkor som andra svenska företagare har som arbetar i internationell konkurrens. Ett livskraftigt jord- och skogsbruk som är konkurrenskraftigt är en viktig förutsättning för en levande landsbygd.

Kristdemokraterna anför i motion 2002/03:N307 (kd) yrkande 11 om förutsättningarna för jord- och skogsbruket som en hörnsten i en levande landsbygd att en kraftfull satsning bör göras för att skapa rimliga och rättvisa konkurrensvillkor för jord- och skogsbruksnäringen. I motion 2002/03:MJ424 (kd) yrkande 4 framhålls principen att miljöavgifter i jordbruket bör återgå till

näringsen för miljöinsatser. Motionärerna välkomnar att det i budgeten finns medel avsatta för återföring av den skatt som betalas in på handelsgödsel och bekämpningsmedel för innevarande år. Principen för återbetalning av miljöavgifter till näringsen bör kvarstå till stöd för utveckling av en mer miljöanpassad jordbruksverksamhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen framhållit att en gemensam politik med likartade konkurrensvillkor är en förutsättning för att den inre marknaden också skall fungera när det gäller jordbruksproduktion (se bl.a. bet. 1998/99:MJU7, bet. 2001/02:MJU15 s. 32 och bet. 2003/04:MJU2 s. 108). Det är EG-kommissionens uppgift att bevaka att nationellt utformade åtgärder inte snedvrider konkurrensen på denna marknad. Samtidigt kan olika riktade åtgärder komma i fråga på nationell nivå för att bl.a. möjliggöra insatser för att förbättra eller bevara miljön och främja en god djurhållning. När riksdagen år 1998 slog fast riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241) anfördes när det gäller möjligheterna att i EU driva en sådan linje att förutsättningar skapas för jordbrukaren att på likvärdiga villkor konkurrera med sina produkter på en konkurrensutsatt marknad följande. I likhet med regeringen anser utskottet att ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäliga priser skall främjas genom en reform av jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU. Detta skall ske med särskilt avseende på successivt borttagande av EG:s marknadsordningar och en avveckling av gränskyddet med hänsyn till internationella åtaganden, konkurrenskraftiga företag, ökad konsumenthänsyn och högt ställda krav för djurhållningen.

Utskottet har även uttalat (bet. 2001/02:MJU5 s. 15) att det finns ett antal av EU medfinansierade åtgärder som skall medverka till att stärka den ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen av landsbygden. Syftet är att åtgärderna skall underlätta och främja en diversifiering av näringslivet på landsbygden genom en ny och konkurrenskraftig användning av de resurser och den kompetens som livsmedelsproduktionen och skogsbruket och därtill knutna verksamheter inte längre behöver utnyttja. Det övergripande målet är att främja fortsatt sysselsättning, tillväxt och bosättning på landsbygden.

Jordbruksministern redovisade den 20 februari 2004 i ett interpellationssvar (2003/04:358) om åtgärder för att främja det svenska jordbrukets konkurrenskraft att lantbruket är en näring som har stor betydelse för landsbygdens utveckling och som nu befinner sig i en bekymmersam situation. Det finns i dag en betydande utvecklingspotential i det svenska jordbruket som bör utnyttjas i större utsträckning än i dag. En rapport som sammanställts av LRF Konsult visar på den allvarliga situation som lantbruket befinner sig i för närvarande. För vissa produktionsgrenar beror den situationen på konjunktursvängningar, men det förklarar inte allt. Det krävs förändringar på flera plan för att situationen skall förbättras. Ett tecken på konkurrensförhållandena är utnyttjande av produktionskvoter. Om utnyttjandet av kvoter minskar tyder

det på att viljan att investera och gå in i sektorn försämras. Av vegetabiliernas produktionskvoter utnyttjas nära hundra procent av kvoterna, och utnyttjandet har varit oförändrat de senaste åren. Sedan 1995 har mjölkleveranserna varit mycket stabila, och den totala produktionen har hamnat mycket nära landskvoten. Ett undantag är kvotåret 2002/03 då produktionen minskade. Därefter har dock produktionen återigen ökat. När det gäller nötkreatur har Sverige ett högt kvotutnyttjande. Mellan 1999 och 2002 har utnyttjandegraden ökat, men det beror till stor del på minskade kvoter. LRF Konsults rapport indikerade att det råder en stor spridning av lönsamheten för lantbrukare med samma produktionsinriktning och produktionsstruktur. Det betyder sannolikt att de individuella företagens prestationer är avgörande för företagets lönsamhet. Det är en viktig slutsats och visar att det finns stort utrymme för att förbättra situationen genom olika former av företagsutveckling. Regeringsförklaringen från den 16 september 2003 understryker vikten av svensk tillväxt och konkurrenskraft. Regeringen har därvid särskilt betonat vikten av att Sveriges jordbrukare måste kunna konkurrera på villkor som är likvärdiga med dem som gäller för övriga Europa. Regeringen har inte ändrat uppfattning i denna fråga. Den nu beslutade reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär en viss flexibilitet för nationell variation i tillämpningen. Vad detta innebär för konkurrensen mellan producenter i olika länder är i dag svårt att förutsäga. Regeringen kommer inom kort att redovisa ett förslag till genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige.

Jordbruksministern anförde beträffande dieselskatten, där det i regeringsförklaringen i höstas uttalades att jordbruket skall ges likvärdiga konkurrensvillkor, att en utredning har gjorts inom departementet som visar på hur det ser ut i likvärdiga konkurrentländer. Det är bara ett land som över huvud taget inte återför skatten, och det är Österrike. Det är olika modeller i olika länder och det är viktigt att känna till i det fortsatta arbetet med att, när statsbudgeten så tillåter, se till att skatten återförs.

Jordbruksministern redovisade i svar på fråga 2002/03:76 om situationen för landets bönder att regeringen under några års tid har arbetat för att lätta på lantbrukarnas s.k. ryggsäck och stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Tidigare har kartavgiften tagits bort och energi- och elskatten sänkts med ca 300 miljoner kronor. Nu återförs även gödselmedelsskatterna till jordbruket.

För att ge regeringen stöd i det fortsatta arbetet med att stimulera utveckling och exportsatsningar inom livsmedelsindustrin gav regeringen i beslut den 29 januari 2004 Jordbruksverket och Livsmedelsekonomiska institutet i uppdrag att utvärdera utvecklingen inom och utarbeta underlag om livsmedelssektorn. Livsmedelsverket skall bl.a. analysera om det finns brister i marknadens funktionssätt som begränsar en framgångsrik livsmedelsexport samt hur eventuella brister kan åtgärdas. Jordbruksverket skall bl.a. analysera den roll som små och medelstora företag har i utvecklingen av livsmedelshandeln. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juni 2004.

När det gäller frågor om dieselskatt och konkurrensvillkor för svenskt lantbruk gäller (jfr bet. 2002/03:SkU11 s. 19, 21–22) att sedan den 1 juli 2000 omfattas jordbrukssektorn av samma skattelättnader som tillverkningsindustrin vid förbrukning av el och bränslen.

Skatterna på bekämpningsmedel och gödselmedel infördes båda 1984 (jfr bet. 2003/04:FiU1 s. 227). Genom beslut den 28 juni 2001 tillkallades en särskild utredare med uppgift att utvärdera skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel. I februari 2003 lämnade utredaren sitt betänkande Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel? (SOU 2003:9). Utredaren föreslår att skatten på handelsgödsel skall vara kvar och att skattesatsen behålls oförändrad. För att minska riskerna med användningen av bekämpningsmedel föreslås att uttaget av skatt differentieras efter medlens farlighet för hälsa och miljö. I avvaktan på ett sådant system beslutade riksdagen en höjning av skatten med 5 kr till 25 kr för varje helt kilo verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet.

Skattenedsättningskommittén (Fi 2001:09) har i betänkandet (SOU 2003:38) redovisat sitt uppdrag att se över utformningen av nedsättningssystemet för bl.a. jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna (inklusive trädgårdsnäringen). Översynen omfattar beskattningen av såväl fossila bränslen som el. Kommittén hade i uppgift att utreda förutsättningarna för en annan avgränsning av området för energiskattenedsättning för de konkurrensutsatta sektorerna än vad som gäller i dag och särskilt beakta gränstytorna mot andra sektorer samt el- och värmeproduktionen. I uppdraget ingick även att analysera konsekvenserna för de berörda verksamheterna när det gäller bl.a. deras konkurrenskraft. Betänkandet har remissbehandlats och utredningsförslagen övervägs för närvarande i Finansdepartementet (prop. 2003/04:1, volym 1 s. 212).

Beskattningen av dieselolja för jordbrukets arbetsmaskiner ses med förtur över av Vägtrafikskatteutredningen (Fi 2001:08). Utredningen har i en promemoria i februari 2002 i ett preliminärt ställningstagande ansett att om dieseloljebeskattningen för arbetsmaskiner skall sänkas bör det ske till den s.k. uppvärmningsnivån, vilket skulle motsvara sänkt skatt med 62 öre per liter. Det slutliga ställningstagandet i frågan görs när utredningen utrett de grundläggande principerna för trafikbeskattningen. Utredningen skall lämna sitt slutbetänkande senast den 31 maj 2004.

I svar på fråga 2003/04:341 om jordbrukets skattesituation anförde jordbruksministern att en reformering av den svenska energibeskattningen är angelägen för att förbättra miljöstyrningen inom näringslivet. Systemet skall utformas så att det underlättar möjligheten för framtida skatteväxling som också omfattar näringslivet. Regeringen planerar att driva arbetet med en fortsatt reformering av energiskattesystemet skyndsamt med målet att ett nytt regelverk skall kunna träda i kraft den 1 januari 2005. Som ett steg i den gröna skatteväxlingens ökade miljörelatering av skattesystemet lämnades i budgetpropositionen för 2004 bl.a. förslag om en höjning av skatten på diesel med 10 öre per liter. I samband med detta förslag anför regeringen att den avser att inför kommande skatteväxling se över i vilken form kompensation skall ske

för höjningar av skatten på diesel avseende jord- och skogsbrukets arbetsmaskiner. Det är ännu för tidigt att uttala sig om hur näringslivets energibeskattnings kommer att utformas. Jordbruksministern kunde därför för närvarande inte lämna något besked om detta.

Riksdagen beslutade vid behandlingen av budgetpropositionen för år 2002 att godkänna förslaget att skatten på bekämpningsmedel och handelsgödsel skall återföras (prop. 2001/02:1 utg.omr. 23, bet. 2001/02:MJU2, rskr. 2001/02:106 m.fl.). Utskottet uttalade vid riksdagsbehandlingen av 2004 års statsbudget (bet. 2003/04:MJU2) att anslaget 44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m. används för att återföra uppuren skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel i jordbruket till jordbruksnäringen. Huvuddelen av den återförda skatten används till åtgärder för att minska växtnäringens förluster från jordbruket och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. En mindre del, ca 25 %, av beloppet återförs kollektivt till jordbruksnäringen för bl.a. forskning, informations-, utbildnings-, rådgivnings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja hållbara produktionsmetoder inom jordbruket och trädgårdsnäringen.

Utskottet utgår från att den redovisade principen om likartade konkurrensvillkor för den inre marknaden också skall genomsyra det fortsatta arbetet på området samt att EG-kommissionen fortsatt bevakar att nationellt utformade åtgärder inte snedvrider konkurrensen på marknaden. Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av motionerna 2002/03:MJ206 (c) yrkande 1, 2002/03:MJ268 (m) yrkande 10, 2002/03:MJ296 (c), 2002/03:MJ356 (m) yrkandena 1 och 2, 2002/03:MJ411 (c) yrkande 1, 2002/03:MJ422 (fp) yrkande 17, 2002/03:MJ424 (kd) yrkande 4 och 2002/03:MJ429 (m) yrkande 1 samt motionerna 2002/03:N307 (kd) yrkande 11, 2002/03:N340 (c) yrkande 5, 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 12, 2003/04:MJ435 (m) yrkande 1 och 2003/04:MJ476 (m) yrkande 1. Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd.

Fågelnäringen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att motioner (s, m, kd, c) om konkurrensvillkoren för svensk fågelnäring lämnas utan vidare åtgärd med hänvisning till pågående arbete med frågorna. Jämför reservation 9 (m, kd, c).

Motionerna

I motion 2003/04:MJ312 (kd) anføres att regeringen inte har lyckats förhindra en utveckling som innebär att livsmedelsproducenter utomlands nu tillsätter s.k. saltlake i kyckling, vilket innebär att man kan komma förbi den obligatoriska salmonellakontrollen. Genom att tillsätta saltlake klassas kycklingen som

köttberedning och kan vid införsel till Sverige kringgå kravet på salmonella-kontroll. Enligt undersökningar från Livsmedelsverket innehåller en tredjedel av de importerade köttberedningarna salmonella. Även i motionerna 2003/04:MJ320 (m) och 2003/04:MJ403 (m) yrkande 1 framhålls behovet av likvärdiga konkurrensvillkor för svensk fågelnäring. I dag hotas svensk fågelproduktion av en stark importökning av fågelkött. Svensk kalkonuppfödning är i farozonen. Även svensk kycklinguppfödning kan komma att få problem. En stark djuromsorg innebär merkostnader. Den under senaste året ökande importen av kycklingkött visar att konsumenterna inte alltid premierar god djuromsorg. En annan fråga som drabbar den enskilde uppfödaren är angrepp från s.k. djurrättsaktivister. Åtgärder för att ge kycklinguppfödningen goda konkurrensmöjligheter efterlyses även i motion 2003/04:MJ454 (s). För att svensk uppfödning med god djuromsorg inte skall slås ut måste svenska uppfödare få villkor som liknar dem i konkurrentländerna. Enligt motion 2003/04:MJ362 (c) måste kalkonuppfödarna i vårt land kunna konkurrera på lika villkor som i våra grannländer. De svenska kalkonuppfödarna kan inte fortsätta sin produktion av kalkoner i vårt land, på grund av att kraven är strängare här än i Danmark. Detta innebär att priset också blir något högre.

Utskottets ställningstagande

Jordbruksministern anförde den 11 februari i svar på fråga 2003/04:706 om krav på ursprungsmärkning av importerat fågelkött att det inte är obligatoriskt att ange ursprunget för fågelkött, men märkningsdirektivet säger att ett livsmedels ursprung måste anges om det skulle vilseleda konsumenten ifall en sådan uppgift utelämnas. Märkningsdirektivet ställer också krav på att märkningen skall vara korrekt. Det finns i dag inget som hindrar till exempel butiker eller restauranger från att frivilligt ange varifrån köttet härstammar. Redan i dag skall butiker och restauranger vid förfrågan kunna svara på frågan i vilket land köttet är producerat. Märkning av livsmedel är ett harmoniserat område inom EU, och Sverige kan inte agera på egen hand genom att införa strängare regler. Ur ett WTO-perspektiv kan vi inte heller införa regler som enbart gäller importerade livsmedel, utan samma krav på obligatorisk märkning av ursprung måste i så fall gälla även svenskt fågelkött. Genom våra salmonellagarantier kan Sverige se till att det obehandlade fågelkött som kommer in till Sverige har provtagits med avseende på salmonella enligt fastställda rutiner och att ingen salmonella hittats i köttet. Beträffande kycklingprodukter med hög vattenhalt pågår arbete i EU. Kommissionen har enligt beslut i Ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa förbjudit all import till EU av icke-värmebehandlat fågelkött från Thailand och andra länder som drabbats av fågelinfluensa.

I svar på interpellation 2003/04:185 om villkoren för svensk kycklingnäring anförde jordbruksministern att den svenska slaktkycklingsnäringen är en viktig del av vår inhemska matproduktion. Produktionen kännetecknas av hög kvalitet, vilket bl.a. innebär god standard när det gäller djurskydd och smittskydd. Näringen har själv varit drivande när det gäller att ta fram det unika

djuromsorgsprogrammet som har resulterat i en god fothälsa. Det är också viktigt för kycklingnäringen att det finns ett gott näringslivsklimat i landet. För att vi i Sverige skall ha uthållig tillväxt är det av avgörande betydelse att vi har starka och livskraftiga företag. Regeringen har därför bl.a. avsatt medel för ett nationellt program för att skapa bättre entreprenörsklimat, bidra till positiva attityder till entreprenörskap och företagande samt öka företagandet. Sverige har, tillsammans med Finland, en unik situation vad gäller salmonellasmitta. I den svenska livsmedelsproduktionen finns mervärden som exempelvis hög kvalitet, säkerhet, miljöhänsyn och etiska värden. Detta budskap måste förmedlas till konsumenterna för att de skall kunna göra medvetna val. Närings- och handeln har en viktig uppgift när det gäller att i sin marknadsföring ge konsumenterna upplysning om hur kyckling produceras eftersom mervärdena i produktionen utgör försäljningsargument. När det gäller energiskatter, gödselmedelsavgifter och bekämpningsmedelsavgifter pågår inom Regeringskansliet ett analysarbete som beräknas vara klart under våren.

Jordbruksministern har också i ett svar på frågorna 2003/04:347 och 348 redogjort för framtiden och konkurrenssituationen för svensk kycklingnäring. Det är viktigt för kycklingnäringen att det finns ett bra näringslivsklimat i landet. Grunden är en ekonomisk politik för stabilitet och sunda offentliga finanser. Den svenska slaktkycklingnäringen är en viktig del av vår inhemska matproduktion. Produktionen kännetecknas av hög kvalitet, vilket bl.a. innebär god standard när det gäller djurskydd och smittskydd.

Det finns inga gemenskapsregler om djurslaget slaktkyckling, men utskottet har inhämtat att det inom EG-kommissionen pågår arbete med att utforma sådana regler. Sverige deltar i en expertgrupp som kommissionen anlitat och som hjälpt kommissionen med att utarbeta ett utkast till förslag om slaktkycklingregler för EU. Sveriges målsättning med arbetet har varit att försöka få förslaget att likna de svenska reglerna så mycket som möjligt, både av djurskyddshänsyn och av konkurrenshänsyn.

Utskottet har även inhämtat att i ett pågående projekt i Regeringskansliet analyseras förutsättningarna för lantbruksföretagande. Syftet är att identifiera framtida behov av insatser och styrmedel som främjar utveckling och tillväxt samt lämna förslag som gynnar företagandet, bl.a. rörande regelverk och förenklingar.

Utskottet föreslår att motionerna 2003/04: MJ312 (kd), 2003/04: MJ320 (m), 2003/04: MJ362 (c), 2003/04: MJ403 (m) yrkande 1 och 2003/04: MJ454 (s) lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte tillgodosetts med vad som anförts.

Småskalig livsmedelsproduktion

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om avgiftssättning för tamboskaps-slakt samt lokal och regional livsmedelsproduktion (v), ett samlat program för en ökad småskalig livsmedelsproduktion (c) och om förbättringar på området för småskalig slakteriverksamhet (kd). Även en motion om investeringsstöd för djurtransporter (kd) avstyrks.

Jämför reservationerna 10 (fp, kd), 11 (v, mp), 12 (kd, c) och 13 (v, mp).

Motionerna

Enligt Vänsterpartiets motion 2003/04: MJ335 (v) yrkande 2 bör regeringen se över de taxor som är kopplade till de olika klassningsreglerna i syfte att underlätta för de småskaliga slakterierna och även se hur lokala initiativ till småskalig livsmedelsproduktion och förädling kan underlättas. I dag finns knappt 50 småskaliga slakterier som står för mindre än 1 % av den totala slakten. Tillsynsavgiften baseras på den tid tillsynen tar i anspråk inklusive de resor som krävs för att komma till objektet. I motionens yrkande 4 anförs att det behövs en översyn av de regelverk som finns inom jordbrukssektorn och ett syfte bör vara att i högre grad möjliggöra lokal och regional livsmedelsproduktion. Eldrimner är ett resurscentrum som erbjuder stöd och utbildning till företagare som vill satsa på småskalig livsmedelsförädling. Genom dess initiativ hålls produktionen i gång och arbetstillfällena och optimismen skapas.

Enligt motion 2003/04: N328 (c) yrkande 19 bör regeringen ta initiativ till ett samlat program för en ökad småskalig livsmedelsproduktion i samråd med företrädare för hushållningssällskap, lantbrukarnas organisationer och regionala företrädare. Kristdemokraterna anförs i motionerna 2003/04: MJ367 (kd) yrkande 2 och 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 20 att regeringen skyndsamt bör lägga fram förslag om småskalig slakteriverksamhet för att åstadkomma förbättringar på området. För närvarande finns i Sverige mobila slakterier i bruk endast för slakt av renar. Sverige bör inom EU driva att reglerna tydliggörs så att mobil slakt inte förhindras. I betänkandet (SOU 2003:6) Kännande varor eller okänsliga varor görs bedömningen att mobil slakt i första hand skulle vara aktuellt för svin, får och fjäderfä. För mobil slakt bör gälla djurskydds-krav som för annan slakt. Ekonomiska bidrag bör inom befintligt regelsystem införas till mobila slakterier, gårdsnära slakterier, slaktbodas och andra lösningar som minskar djurtransporterna.

Motionärerna påtalar i motion 2002/03: MJ429 (m) yrkande 3 vikten av att värna skånsk livsmedelsproduktion. Vid sidan av framgångsrika lantbruksföretag krävs en framgångsrik livsmedelsindustri. Den samverkan som finns

mellan företagen och t.ex. Skånes Livsmedelsakademi, Sveriges lantbruksuniversitet på Alnarp och universiteten i Öresundsregionen är starka drivkrafter för skånsk livsmedelsproduktion.

Investeringsstöd bör enligt motion 2003/04:MJ367 (kd) yrkande 4 ges till åtgärder som minskar djurtransporternas längd. För att styra bort från stor-driften och de långväga djurtransporterna är det på kort sikt nödvändigt att införa investeringsstöd för sådana åtgärder som minskar transporternas längd. Sådant stöd bör också kunna utbetalas till uppfödare som genomför åtgärder för att minska djurens obehag i samband med transporter.

Utskottets ställningstagande

Allmänt

Utskottet har tidigare uttalat (bet. 2003/04:MJU2 s. 106) att det finns ett ökat intresse för småskalig lokal och regional livsmedelsproduktion både bland konsumenterna och inom livsmedelsbranschen. En rad projekt för att främja en småskalig livsmedelsproduktion har genomförts i olika delar av landet. Enligt regeringen visar dessa projekt att det finns en betydande outnyttjad tillväxtpotential i sådan verksamhet. Genom att förädlingen sker närmare producenten stannar det mervärde som förädlingen medför kvar på den lokala nivån.

Jordbruksministern anförde den 9 april 2003 i svar på fråga 2002/03:750 att den småskaliga livsmedelsproduktionen utgör en viktig del av den levande landsbygden. Den bidrar aktivt till att underlätta och främja en diversifiering av näringslivet på landsbygden samt till en stärkt konkurrensförmåga för jordbruksföretagen. Konsumenternas ökande efterfrågan är den viktigaste förutsättningen för den småskaliga livsmedelsproduktionen.

I april 2002 anförde utskottet (bet. 2001/02:MJU15 s. 47) att det finns ett antal av EU medfinansierade åtgärder som skall medverka till att stärka den ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen av landsbygden. Syftet är att åtgärderna skall underlätta och främja en diversifiering av näringslivet på landsbygden genom en ny och konkurrenskraftig användning av de resurser och den kompetens som livsmedelsproduktionen och skogsbruket och därtill knutna verksamheter inte längre behöver utnyttja. Det övergripande målet är att främja fortsatt sysselsättning, tillväxt och bosättning på landsbygden. I denna satsning ingår att stärka lokal och småskalig livsmedelsproduktion samt satsningar inom exempelvis landsbygdsturism. De stöd inom miljö- och landsbygdsprogrammet som direkt kan bidra till lokal och småskalig livsmedelsproduktion är investerings-, vidareförädlings-, kompetensutvecklings- och projektstöd. Programmet ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken och styrs av EU:s förordningar. För programperioden åren 2000–2006 fokuserar Jordbruksverket mer på målen med stöden vid prioriteringen bland ansökningar i stället för att fördela stöden till så många som möjligt inom en bransch. Stödet är inriktat på innovation och småskalig livsmedelsförädling.

Utöver miljö- och landsbygdsprogrammet görs andra satsningar på småskalig och lokal livsmedelsproduktion genom program och gemenskapsinitiativ inom ramen för strukturfonderna, såsom Leader-plus och mål 1.

Vid riksdagsbehandlingen av regeringens skrivelse 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning (bet. 2003/04:MJU2 s. 105) anfördes att enligt miljö- och landsbygdsprogrammet får stöd för förbättrad bearbetning och saluföring ges i form av bidrag till investeringar som avser förädling eller saluföring av nöt-, gris-, får- och lammkött, kött från hägnat vilt, mjölk- och mjölkprodukter, ägg och fågelkött, spannmål, oljeväxter, grönsaker, frukt och bär m.m. Den högsta andel stöd som får lämnas varierar mellan regioner och investeringens omfattning. Det angivna målet för åtgärden är att främja en konkurrenskraftig förädlingsindustri. Det specifika målet som det uttrycks i miljö- och landsbygdsprogrammet är att främja varaktiga nya avsättningsmöjligheter för högförädlade produkter. Stöd skall riktas till innovativa satsningar på nya marknader och produkter samt till småskalig livsmedelsförädling. Det operativa målet är att stödet under programperioden skall ha medverkat till att minst 1 miljard kronor har investerats i ny konkurrenskraftig förädling av råvaror från jordbruket och trädgårdsnäringen med tonvikt på småskalig verksamhet. Stödet skall medverka till minst 1 500 nya eller bibehållna arbetstillfällen under programperioden.

Vidare redovisades att åtgärdens inriktning och omfattning följer de uppställda målen för miljö- och landsbygdsprogrammet. Samtliga beviljade stöd lämnas till småskaliga företag och/eller till innovativa investeringar. De totala investeringskostnaderna för investeringar med stöd uppgår hittills till 850 miljoner kronor. Utskottet konstaterar att enligt regeringens sammanfattande bedömning har den avsedda förändringen av stödets inriktning till att i första hand främja småskalig livsmedelsförädling och innovationer genomförts och uppfattas som positiv. Preliminära bedömningar från Jordbruksverket tyder på att de avsedda sysselsättningseffekterna av stödet troligen kommer att uppfyllas.

Småskaliga slakterier m.m.

Utskottet redovisade vid behandlingen av årets budgetproposition (bet. 2003/04:MJU2 s. 52) att Livsmedelsverket år 2003 tilldelades ett extra anslag om 10 miljoner kronor genom beslut i riksdagen med anledning av en motion (s, v, mp) med förslag bl.a. härom. Utskottet välkomnar regeringens förslag att fr.o.m. år 2004 öka verkets resurser med 7 miljoner kronor och konstaterar att anslagsökningen syftar till att bl.a. främja den småskaliga slakten, främja det fortsatta EU-arbetet inom livsmedelsområdet samt förstärka det viktiga forsknings- och utvecklingsarbetet.

Minimikraven för miljö, hygien och djurskydd utgörs av de regler som anges i EG:s direktiv på berörda områden (jfr bet. 2000/01:MJU12). På miljöområdet har direktivens regler inarbetats i miljöbalken och de författningar som har beslutats med stöd av balken. Direktivens hygienbestämmelser återfinns främst i Livsmedelsverkets föreskrifter och allmänna råd. Frågor om

köttbesiktning, krav på livsmedelslokaler, tillsynsavgifter m.m. regleras i huvudsak i livsmedelslagen (1971:511). Detaljföreskrifter utfärdas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

I april 2002 redovisades (bet. 2001/02: MJU15 s. 47) att det inom EU pågår arbete med ett förslag till uppdatering och i vissa fall ändring av de gemensamma hygienreglerna för livsmedelsproduktion. Förslaget syftar till att samordna, uppdatera och förenkla det nu gällande regelverket. För livsmedel av icke-animaliskt ursprung föreslås inga större förändringar. För primärproduktionen blir det dock en skärpning, då detta område inte tidigare generellt reglerats. Beträffande livsmedel av animaliskt ursprung är syftet att minska detaljregleringen och antalet rättsakter. De nya förslagen skall innehålla de mål man vill uppnå och inte i onödan detaljreglera exakt vilken teknisk lösning som skall användas för att uppnå målet. Krav på företagen att tillämpa kvalitetssystemet HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point system) enligt rådets direktiv 93/43/EEG om livsmedelshygien samt på att ha egentillsyn skall vidare garantera att säkra livsmedel levereras till konsumenten. Större ansvar läggs på den som producerar eller hanterar råvaran eller livsmedlet. Intentionen i förslaget är inte att lätta på reglerna. Förslaget innehåller i stället för småföretagare intressanta komponenter såsom att dagens system med två nivåer av godkännande, varav en nivå innebär att producenten godkänns för att sälja produkten enbart på den lokala marknaden, försvinner. Krav kommer att införas på att samtliga anläggningar skall uppfylla kraven i regelverket och därmed få sälja sina produkter inom hela den inre marknaden.

Regeringen har i 2004 års regleringsbrev uppdragit åt Livsmedelsverket att bedöma och förbereda de nationella anpassningar och eventuella undantag som behöver göras från det nya hygienregelverket för att utvecklingen av mobil slakt, småskalig slakt och småskalig livsmedelsförädling skall underlättas. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 december 2004.

Utskottet har inhämtat att Sverige under förhandlingarna om det s.k. hygienpaketet, 10427/00 KOM(2000)438 slutlig och 10987/02 KOM(2002)377 slutlig, varit drivande i frågan om att tillåta mobil slakt. Den gemensamma standpunkt som rådet antagit (12133/03) innebär att mobil slakt är tillåten för samtliga djurslag under förutsättning att de mobila slakterierna uppfyller samma krav som stationära slakterier. Förslaget innebär att medlemsstaterna har möjlighet att medge undantag i beslut som skall notifieras kommissionen. Förslaget kommer under våren 2004 att behandlas av EU-parlamentet i en andra läsning.

I 2004 års regleringsbrev uppdrog regeringen åt Livsmedelsverket att senast den 15 mars 2004 redovisa till regeringen vilka åtgärder som vidtagits för att det system för avgiftssättning för tamboskapsslakt som verket föreslagit i en skrivelse till regeringen den 14 november 2002 skall kunna tillämpas från den 1 april 2004. Bakgrunden till uppdraget är att regeringen genom beslut den 12 september 2002 uppdrog åt Livsmedelsverket att se över avgiftssättningen för veterinära besiktningar och kontroller vid tamboskapsslakterier. Livsmedelsverket redovisade uppdraget den 14 november 2002 och anför i

rapporten att besiktningkostnaden, uttryckt per kilo kött, är betydligt högre för småskaliga slakterier och renslakterier jämfört med storskaliga slakterier. Detta förklaras delvis av att Livsmedelsverket har fast placerad personal vid de stora slakterierna medan besiktningveterinären reser till de mindre slakterierna för besiktning före och efter slakt. I nuvarande avgiftssystem får de mindre slakterierna stå för alla kostnader som är förknippade med veterinärens resor till och från slakteriet. Verket beskriver i rapporten huvuddragen i ett förändrat avgiftssystem som ligger i linje med de förutsättningar som regeringen beskrivit i uppdraget. Enligt rapporten skall det nya systemet innebära sänkta kostnader motsvarande i genomsnitt 45 % för de mindre slakterierna. Livsmedelsverket betonar i rapporten att det är nödvändigt att ytterligare analysera konsekvenserna av det förändrade avgiftssystemet innan ett nytt avgiftssystem kan införas.

Utskottet konstaterade redan i februari 2001 (bet. 2000/01:MJU12) att Livsmedelsverket fått i uppdrag att i samråd med Riksrevisionsverket göra en konsekvensanalys av förslagen i betänkandet Livsmedelstillsyn i Sverige (SOU 1998:61), särskilt vad gäller ett nytt avgiftssystem.

När det gäller de i motion 2003/04: MJ367 (kd) yrkande 4 framförda synpunkterna om att investeringsstöd bör ges till åtgärder som minskar djurtransporternas längd vill utskottet redovisa att investeringsstödet inom miljö- och landsbygdsprogrammet regleras av förordning (2000:577) om stöd för miljö- och landsbygdsutvecklingsåtgärder. Enligt 1 kap. 3 § i förordningen utgår investeringsstöd till jordbruks-, trädgårds- och renskötsel företag. Stöd får enligt 4 kap. 1 § lämnas i form av bidrag till andra investeringar i fasta anläggningar än köp av mark till den som driver ett jordbruks-, trädgårds- eller renskötsel företag. Enligt kapitel 9.3 i miljö- och landsbygdsprogrammet bör särskild prioritet ges miljöinvesteringar med syfte att förbättra djurens välfärd, livsmedelshygien, natur- och kulturmiljön samt arbetsmiljön.

Utskottet konstaterar att de aktuella frågeställningarna utretts under lång tid. Mot bakgrund av vad som anförts och den utredning som pågår finner emellertid inte utskottet skäl att nu föreslå något uttalande av riksdagen. Motionerna 2003/04: MJ335 (v) yrkande 2, 2003/04: MJ367 (kd) yrkandena 2 och 4 och 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 20 bör lämnas utan åtgärd.

Förutsättningar för lokal och småskalig livsmedelsproduktion

I februari 2001 begärde riksdagen med anledning av motionsförslag att regeringen för riksdagen skulle redovisa förslag till åtgärder som bl.a. syftar till en förenkling av regelverket och skapar bättre förutsättningar för lokal och småskalig livsmedelsproduktion och främjar etablering av nya företag inom området (bet. 2000/01: MJU12 s. 14, rskr. 2000/01:159). Utskottet anförde att regeringen i det fortsatta arbetet bör ägna särskild uppmärksamhet åt den småskaliga livsmedelsproduktionen. I en allmän översyn av förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen skall enligt utskottets mening även de synpunkter på ett förändrat regelverk för mobila slakterier som förs fram i ett flertal motioner få sin belysning.

Utskottet behandlade i april 2002 motioner som rörde småskalig livsmedelsproduktion och redovisade då (bet. 2001/02:MJU15 s. 47) att regeringen genom beslut den 8 mars 2001 givit Livsmedelsverket i uppdrag att kartlägga och analysera förutsättningarna för lokal och regional livsmedelsproduktion och att Livsmedelsverket redovisat sitt uppdrag i september år 2001 i rapport 17-2001 Lokal och regional livsmedelsproduktion – Kartläggning, analys och förslag till åtgärder. Utskottet anförde att Livsmedelsverket i de sammanfattande slutsatserna anför att majoriteten av de små företagen tycks bekymra sig relativt lite om livsmedelslagstiftningens regelkrav och att livsmedelslagstiftningen i sig inte tycks vara en särskilt betungande börda på regional och lokal produktion. Utskottet erinrade om regeringens uppdrag att återkomma med förslag som kan förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen och förutsatte att frågorna tas upp i samband med översynen av landsbygdspolitiken under våren 2002.

Livsmedelsverket fick i 2002 års regleringsbrev i uppdrag att under år 2002 påbörja och i största möjliga utsträckning genomföra de förändringar av verkets föreskrifter samt de åtgärder avseende t.ex. former för dialog med representanter för småskalig verksamhet som föreslås i Livsmedelsverkets nyss nämnda rapport 17-2001. Syftet med förändringarna och åtgärderna var att förbättra villkoren för småskalig livsmedelsproduktion.

Livsmedelsverket redovisade vidtagna åtgärder i årsredovisningen för år 2002 och anförde att Livsmedelsverket har behandlat de ändringar av föreskrifterna som förslås i verkets tidigare nämnda rapport 17-2001 Lokal och regional livsmedelsproduktion – Kartläggning, analys och förslag till åtgärder. Ett förslag berörde bestämmelserna för hantering av livsmedel på annat ställe än i livsmedelslokal. En ändring av reglerna har beslutats. De nya reglerna ger en flexibel lagstiftning baserad på riskbedömning och med ett större sortiment livsmedel som inte kräver tillstånd vid tillfällig hantering. Det andra förslaget gällde att i generella termer definiera begreppet ”enskilt hushåll”. Eftersom regler för ”enskilt hushåll” nämns i EG:s pågående arbete med förordning om livsmedelshygien har verket begärt att få skjuta på detta uppdrag. Livsmedelsverket har bistått jordbruksministern vid möten om småskalig livsmedelsproduktion på sju platser i landet. Syftet med mötena var att sprida information om förslagen i verkets nyss nämnda rapport om regional och lokal livsmedelsproduktion samt att inhämta synpunkter från lokala producenter. I årsredovisningen anføres också att verket har stöttat Lantbrukarnas Riksförbund som har utarbetat en handbok för småskalig livsmedelsproduktion. Handboken är tänkt som en lättförståelig introduktion till livsmedelslagstiftningen.

I budgetpropositionen för år 2004 (prop. 2003/04:1 utg.omr. 23 s. 83) redovisas att Jordbruksverket i december 2001, enligt uppdrag från regeringen, lämnade förslag till förändringar av befintliga åtgärder inom miljö- och landsbygdsprogrammet. Efter remissbehandling och beredning överlämnade regeringen i juni 2002 ett ändringsförslag till EG-kommissionen. Kommissionen godkände de föreslagna ändringarna av programmet genom beslut den

6 november 2002. Ändringarna omfattar bl.a. en höjning av stödnivån till åtgärden Kultur- och naturmiljöer i renskötselområdet och en justering av stöd villkoren när det gäller åtgärden för skyddszoner. I övrigt genomfördes ändringar av främst administrativ karaktär.

I samband med behandling av motioner rörande småskalig livsmedelshantering i november 2003 erinrade utskottet (bet. 2003/04:MJU2 s. 107) återigen om uppdraget till regeringen.

När det gäller den fråga som tas upp i motion 2002/03:MJ429 (m) yrkande 3 har utskottet tidigare redovisat (bet. 2003/04:MJU2 s. 106) att Jordbruksdepartementet deltar i ett delprojekt till Öresund Science Region, som för närvarande finansieras med EU-medel som ett s.k. interreg-projekt. Projektet administreras genom Öresundsuniversitetet och är ett frivilligt samarbete mellan elva universitet och högskolor på båda sidor av Öresund i Skåne och på Själland. Arbetet i delprojektet, Öresund Food Network, omfattar även t.ex. Sveriges lantbruksuniversitet. Målet för verksamheten är att skapa synergieffekter genom att dra nytta av universitetens, branschernas och de enskilda företagens samlade kunskap, forskning och utbildning i ett starkt kompetenscentrum inom livsmedelsområdet och att skapa nätverk mellan offentlig och privat forskning inom strategiska områden. Syftet är också att stödja samarbete i regionen gällande högre utbildning, att utveckla kontakten mellan universiteten och näringslivet i syfte att stärka konkurrenskraften för det livsmedelsindustriella komplexet i regionen samt att marknadsföra Öresundsregionen som ett ledande kompetenscentrum inom livsmedelsområdet. I styrelsen för Öresund Food Network finns svenska och danska företrädare för bl.a. universitet och näringsliv.

Utskottet har beträffande de frågor som tas upp i motion 2003/04:MJ335 (v) yrkande 4 inhämtat att Eldrimner Resurscentrum för småskalig livsmedelsförädling är resultatet av ett mångårigt utvecklingsarbete vid Länsstyrelsen i Jämtlands län. Under de senaste åtta åren har länsstyrelsen i projektform drivit verksamheten med ett resurscentrum för småskalig livsmedelsförädling i Ås utanför Östersund. Eldrimner drivs fram till slutet av 2004 som ett mål 1-projekt. Med medel från regeringen har Länsstyrelsen i Jämtlands län och Eldrimner Resurscentrum genomfört en förstudie för att visa hur verksamheten skall utvecklas till ett permanent resurscentrum för småskalig livsmedelsförädling med hela Sverige som bas. Förslaget Nya Eldrimner Resurscentrum – en förstudie den 25 juni 2003 bereds i Jordbruksdepartementet.

Den nu lämnade redovisningen ger sammanfattningsvis vid handen att riksdagen i februari 2001 beslutat ett tillkännagivande om den småskaliga livsmedelsproduktionen och att utskottet därefter, i april 2002 och november 2003, redovisat riksdagens beslut och förutsatt att regeringen avser att återkomma med förslag som ytterligare förbättrar situationen för den småskaliga livsmedelsproduktionen.

Som redovisats ovan uppdrog regeringen i mars 2001 åt Livsmedelsverket att kartlägga och analysera förutsättningarna för lokal och regional livsmedelsproduktion, och Livsmedelsverket redovisade sitt uppdrag i september år

2001. Verket har i årsredovisningen för år 2002 redovisat de åtgärder som vidtagits med anledning av verkets rapport (17-2001) Regional och lokal livsmedelsproduktion.

När utskottet i april 2002 erinrade om regeringens uppdrag att återkomma med förslag som kan förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen förutsatte utskottet att frågorna skulle tas upp i samband med översynen av landsbygdspolitiken under våren 2002. Någon redovisning av denna översyn gjordes inte, utan i budgetpropositionen för år 2004 (prop. 2003/04:1 utg.omr. 23 s. 83) anförs att regeringen i juni 2002 lämnat ett ändringsförslag till EG-kommissionen och att kommissionen godkänt de föreslagna ändringarna av programmet i november 2002.

Utskottet konstaterar att riksdagen ännu inte fått någon redovisning av förslag till åtgärder som syftar till en förenkling av regelverket, skapar bättre förutsättningar för lokal och småskalig livsmedelsproduktion och främjar etablering av nya företag inom området. I regeringens skrivelse 2002/03:75 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen anges att en rapport/handlingsplan om småskalig livsmedelsproduktion är under utarbetande i departementet. Utskottet förutsätter att regeringen handlägger dessa frågor utan onödigt dröjsmål och att flera av de synpunkter som redovisas i motionerna 2002/03: MJ429 (m) yrkande 3, 2003/04: MJ335 (v) yrkande 4, 2003/04: MJ367 (kd) yrkande 2, 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 20 och 2003/04: N328 (c) yrkande 19 därvid kan beaktas. Utskottet anser det lämpligt att avvakta resultatet av den fortsatta beredningen och föreslår att berörda motionsyrkanden nu lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Arealersättning, djurbidrag m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår i ett tillkännagivande att regeringen bör pröva möjligheterna att godkänna odling av hampa för energi-, fiber- och proteinändamål inom eller utanför stödsystemet. Utskottet avstyrker motioner om arealuttag (m) och bidrag för export av djur m.m. (mp) med hänvisning till pågående utredningsarbete. Även en motion om mjölkkvoter (m) avstyrks.

Motionerna

Enligt motion 2002/03: MJ216 (m) yrkande 1 bör reglerna för arealuttag kompletteras. I stora delar av skånska slättbygden liksom i andra delar av landets slättbygder är tillgången på allemansrättslig mark starkt begränsad. För tolv år sedan, 1987, infördes i Staffanstorps kommun begreppet ”beträddor”, vilket innebär att mark som skulle läggas i träda gräsbesåddes i fyra meter breda remsor längs fältkanter och uppläts för bl.a. ridning och promenader. Reglerna för beräkningen av EU:s arealersättning bör ändras. Enligt

reglerna kan mark endast räknas som uttagen (i träda) och berättiga till arealstöd om den är minst 20 meter bred. Det betyder att nuvarande regler inte kan användas för denna mark. En spridning av ”beträda”-idén till fler platser, inom och utom Sverige, är önskvärd. Detta skulle vara både möjligt och troligt om ersättningsreglerna för arealstödet ändrades så att ”beträdor” kunde räknas som uttagen areal och därmed åtnjuta arealersättning från EU. Riksdagen bör enligt yrkande 2 begära att regeringen ser över programmet för arealuttag då ett system med ”beträdor” skulle leda till betydande miljövinster inom slättbygdernas odlingslandskap.

Den regionala fördelningen av mjölkkvoterna bör enligt motion 2002/03:MJ294 (m) avvecklas och ersättas med en fri handel av kvoter. Den geografiska fördelningen av kvoter inom Sverige bör avlägsnas och ersättas av en nationell marknad för mjölkkvoter.

Enligt motion 2002/03:U324 (mp) yrkande 7 i denna del bör regeringen verka för att EU avvecklar alla bidrag för export av djur och övriga bidrag till djurtransporter och djurhållning inom jordbruket.

Utskottets ställningstagande

Industrihampodlarna har inför utskottet redovisat uppgifter om odling av hampa som fibergröda, energigröda och proteingröda och bl.a. anfört följande. Hampa är en ettårig, tät och högväxande gröda och lämplig att odla i hela Sverige. Industrihampa har stor tillväxt och konkurrerar ut annat ogräs. Den är upp till fyra meter hög och ger 20 ton torrsubstans per hektar. På de hektar mark som har såtts har tillväxten varit mycket god. Jämfört med salix och skog ger industrihampa 3–5 gånger mer biomassa. Den har långa fibrer och har tidigare använts för tyg- och reptillverkning och numera bl.a. för stötpptagande instrumentpaneler i bilar. På senare tid har odling av hampa återupptagits på många håll i Europa och är en stödberättigad gröda. I Sverige begränsas odlingen med hänvisning till folkhälsan och till att det går att dölja illegal odling av hampa med högre halt av tetrahydrokannabinol, THC, som är den dominerande psykoaktiva komponenten i cannabis, än den tillåtna inne i odlingarna av industrihampa. Detta ifrågasätts av representanterna för Industrihampodlarna, främst på grund av att hampa med högre THC-halt skulle konkurreras ut av den mer livskraftiga industrihampan.

Industrihampodlarna har vidare anfört att det i dag är tillåtet att odla hampa endast för fiberproduktion. Förutom fibertillverkning kan industrihampa användas för framställning av andra produkter, såsom energigröda och fröolja-produkter. Hampa bör prövas som energiråvara, och det är angeläget att få hampan godkänd som energigröda så att den får odlas på s.k. uttagen areal.

Utskottet har inhämtat att det finns två olika stödsystem för odling av hampa inom EU, dels arealstöd enligt rådets förordning (EG) nr 1251/1999, dels för odling som industri- och energigröda på uttagen areal enligt kommissionens förordning (EG) nr 2461/1999. Sverige har gjort undantag från det senare, se nedan om undantag från stödsystemet.

Utskottet har inhämtat från Jordbruksverket att för att en odlare skall vara berättigad till arealstöd för odling av hampa krävs bl.a. att odlaren hos länsstyrelsen har ansökt om stöd för att odla hampa, att etiketterna på utsädesförpackningarna sänts in till länsstyrelsen senast en viss dag, att hampan skördats enligt vissa föreskrifter, att hampan sålts enligt avtal med en godkänd beredare, att avtalet om beredning sänts in till länsstyrelsen eller att brukaren, om han själv vill bereda hampan, har godkänts som beredare. Alla villkoren måste vara uppfyllda för att stöd skall utbetalas. Hampa är inte godkänd som proteingröda enligt nuvarande stödsystem. Stöd utbetalas således endast för odling för fiberproduktion.

Det är enligt artikel 24 i förordning (EG) nr 2461/1999 tillåtet för enskilda medlemsstater att undanta hampa som godkänd industri- och energigröda på uttagen areal om det anses att råvarorna medför problem som rör kontroll, folkhälsa, miljö eller straffrätt. Sverige har den 18 mars 2003 notifierat kommissionen om att landet undantar mjukhampa, oberedd eller rötad, avsedd för beredning till produkter som inte omfattas av förordning (EG) nr 1763/2000 (*Cannabis sativa* L.) från det stödsystem som upprättats genom förordning (EG) nr 2461/1999. I notifikationen redogörs för svensk narkotikalagstiftning som innebär att hampa (*Cannabis sativa*) enligt huvudregeln utgör narkotika i den mening som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64). Som framställning av narkotika räknas också odling av narkotikaväxter. Regeringen har emellertid i bilagan till förordningen (1992:1554) om kontroll av narkotika från narkotikadefinitionen undantagit sådan hampa som avses i rådets förordning (EG) nr 1251/1999 och rådets förordning (EG) nr 1673/2000 som odlas för fiberproduktion och som odlats efter det att ansökan om arealstöd för sådan odling enligt rådets förordning (EG) nr 1251/1999 givits in till behörig myndighet. Undantaget motiveras med att odling av industrihampa medför stora kontrollproblem på grund av risken för illegal odling av hampa med högre halt av THC än den tillåtna. Det anses att det är av stor vikt för den svenska narkotikapolitiken och för folkhälsan att kunna begränsa och kontrollera den tillåtna odlingen så långt det är möjligt. Kommissionen har inte haft några invändningar mot notifikationen.

Bestämmelserna innebär således att i bilagan till narkotikakontrollförordningen – som stadgar att vid tillämpning av narkotikastrafflagen skall med cannabis förstås de ovanjordiska delarna av varje växt av släktet *Cannabis* – undantas hampa som är av sort som kan berättiga till stöd och som odlas efter det att ansökan om arealstöd för sådan odling getts in till behörig myndighet. Rätten att odla hampa har sålunda begränsats till den hampa som får odlas inom arealstödsystemet. För att odling inte skall klassificeras som narkotika räcker det enligt föreskrifterna i narkotikakontrollförordningen med att en ansökan om arealstöd lämnas till länsstyrelsen inom utsatt tid. Sverige har med hänvisning till folkhälsan undantagit hampa som godkänd industri- och energigröda på uttagen areal.

Mot bakgrund av det anförda och då särskilt med hänsyn till vad som redovisats ovan beträffande de eventuella förtjänster som vissa slag av hampodling kan ha föreslår utskottet att regeringen prövar möjligheterna att godkänna odling av hampa för energi-, fiber- och proteinändamål inom eller utom stödsystemet. Vad utskottet anført bör med stöd av 3 kap. 7 § riksdagsordningen ges regeringen till känna.

I utredningsbetänkandet Levande kulturlandskap – en halvtidsutvärdering av Miljö- och landsbygdsprogrammet (SOU 2003:105 s. 131) anføres att utredningen har studerat alternativa ersättningsformer i samband med att nya möjligheter öppnar sig genom bl.a. CAP-reformen. Tiometerstrådor inryms redan i dag i arealersättningen. I samband med CAP-reformen diskuteras även möjligheten att införa femmeterstrådor kopplade till arealersättningen. Trädesersättningen är visserligen lägre än miljöersättningen men innebär en större flexibilitet för jordbrukaren, eftersom denne själv kan styra åtagandets utformning och längd. Enligt utredningen är ett system med större flexibilitet tilltalande, men miljönyttan skulle sannolikt bli mindre än med nuvarande system. De flesta jordbrukare torde nämligen välja att lägga trädan där marginalkostnaden är som lägst, vilket säkerligen inte är utmed vattendrag. Utredningen anser därför att nuvarande utformning bör gälla för ersättningsformen skyddszoner. Utskottet har inhämtat att utredningsförslaget för närvarande bereds i Jordbruksdepartementet. Utskottet föreslår att motion 2002/03:MJ216 (m) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det beredningsarbete som pågår.

När det gäller den fråga som tas upp i motion 2002/03:MJ294 (m) om regional fördelning av mjölkkvoter har utskottet tidigare redovisat att EG:s mjölkreglering tillämpas från den 1 januari 1995. Systemet med mjölkkvoter leder till begränsningar i jordbrukets möjligheter att utveckla sin konkurrenskraft och därmed skapa långsiktigt livskraftiga jordbruksföretag (bet. 1999/2000:MJU2). Regeringen arbetar därför tillsammans med flera medlemsstater för att avveckla kvotssystemet. Så länge systemet kvarstår bedömer regeringen emellertid att ett system med fri handel med mjölkkvoter är bäst lämpat att begränsa den negativa påverkan av kvotssystemet och i stället gynna effektiviteten och konkurrenskraften i mjölkproduktionen.

Enligt förordning (1999:1319) om mjölkkvoter innebär systemet att handeln med kvoter är fri men att leveranskvoter får överlåtas eller överföras endast inom samma region. Stödområdena 1, 2 a, 2 b och 3 enligt förordning (1996:93) om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige utgör region 1 och övriga landet region 2. Om det finns särskilda skäl får Statens jordbruksverk medge undantag från regionbegränsningen. EG-kommissionen redovisade en rapport sommaren 2002 om mjölkkvotssystemet, SEK(2002)789 slutlig. I mjölkrapporten analyserades fyra olika alternativ för ett fortsatt mjölkkvotssystem (varav ett var kvotavveckling). Baserad på denna rapport och några diskussioner i rådet under hösten 2002 lade kommissionen fram sitt stora förslag till CAP-reform i januari 2003, KOM(2003)23 slutlig.

Utskottet konstaterar att ministerrådets beslut om jordbruksreform den 26 juni 2003 innebär att kvotsystemet förlängs t.o.m. den 31 mars 2015. När systemet med fri handel med mjölkkvoter infördes uttalades att ett system med fri handel med mjölkkvoter som även fortsättningsvis tar hänsyn till mjölkproduktionens betydelse för jordbruket i norra Sverige bör införas. Utskottet finner inte skäl att ompröva det ställningstagandet. Motionen avstyrks.

Utskottet har flera gånger (bet. 2003/04:MJU2, bet. 2002/03:MJU2) framhållit vikten av att djurskyddslagen och andra författningar på djurskyddsområdet efterlevs och att djurskyddet är en fortsatt prioriterad fråga även för regeringen. I sammanhanget vill utskottet erinra om det uppdrag regeringen i mars 2001 gav en särskild utredare att kartlägga djurtransporterna inom EU och vilka faktorer som styr var slakt äger rum m.m. Betänkandet Kännande varelser eller okänsliga varor? (SOU 2003:6) överlämnades i januari 2003 till regeringen och betänkandet bereds i Regeringskansliet. Utskottet vill även framhålla att regeringen kontinuerligt arbetar med att se över djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539) för att anpassa reglerna efter djurens behov i så stor utsträckning som möjligt. I budgetpropositionen uttalar regeringen sin avsikt att återkomma till riksdagen i frågor om t.ex. kommunal samverkan på djurskyddsområdet. Det bör tilläggas att en av uppgifterna för den nya Djurskyddsmyndigheten bör vara att följa och utvärdera tillämpningen av djurskyddslagen (prop. 2001/02:189, bet. 2002/03:MJU5, rskr. 2002/03:98).

I departementspromemorian (Ds 2004:11) Förbättrad djurskydds- och livsmedelstillsyn lämnas förslag som syftar till att inom ramen för nuvarande tillsynsorganisation stärka den lokala livsmedels- och djurskyddstillsynen. Kommunernas ansvar för statlig tillsynsverksamhet är för närvarande föremål för en generell översyn i Utredningen om en tydligare och effektivare statlig tillsyn, Ju 2000:06. Enligt tilläggsdirektiv beslutade av regeringen den 22 maj 2003 skall utredaren särskilt analysera de för- och nackdelar som dagens kommunala ansvar för vissa tillsynsuppgifter medför. Vidare skall utredaren redovisa de effekter som skulle uppstå om de kommunala tillsynsuppgifterna eller delar av dessa fördes över till länsstyrelserna och lämna förslag till en framtida organisation. Uppdraget innebär också att utredaren skall analysera den statliga tillsynsverkans finansiering och de olikheter i fråga om finansiell styrning som råder och lämna förslag till principer för hur tillsynsverksamheten bör finansieras. Enligt underhandsinformation kommer såväl livsmedelstillsynen som djurskyddstillsynen att omfattas av analysen. Utredningen skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 15 september 2004.

Utskottet har inhämtat att Djurtransportutredningens betänkande har remissbehandlats. Betänkandet och remissvaren ligger delvis till grund för Sveriges ståndpunkt vid pågående diskussioner kring kommissionens förslag till ny EG-förordning om skydd av djur vid transporter.

Kommissionen presenterade i juli 2003 ett förslag till ny förordning om skydd av djur under transporter (KOM/11794/03). Enligt faktapromemoria 2003704:FPM stödjer Sverige kommissionens förslag i de delar som gäller

tillsyn, utbildningskrav och information. Sverige instämmer dock inte i förslaget att djurtransporter får pågå hur länge som helst under förutsättning att djuren får vila tolv timmar i fordonen efter varje notimmarsträcka. De föreslagna bestämmelserna om utrustning av fordon för långa transporter är inte tillräckligt långtgående för att möjliggöra vila ombord på fordonen. Kommissionens förslag har därför inte förutsättningar att undanröja djurskyddsproblem i samband med långa transporter. Sverige anser att slaktdjur bör slaktas nära uppfödningstället och att långa transporter av slaktdjur därmed bör ersättas med transporter av kött.

Sverige ifrågasätter enligt faktapromemorian förordningens begränsning till att omfatta kommersiella transporter. Enligt svensk uppfattning är det viktigt att alla djurtransporter omfattas av grundläggande djurskyddskrav. Det är därför viktigt att närmare definiera vilka djurtransporter som skall omfattas. Vidare anser Sverige att det behöver klargöras att medlemsstaterna får ha nationella detaljbestämmelser om djurslag som inte omfattas av förordningens detaljbestämmelser. Motion 2002/03:U324 (mp) yrkande 7 i denna del bör i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår lämnas utan vidare åtgärd.

Ett miljövänligt jordbruk

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om att miljöanpassa det svenska jordbruket (v), ett miljövänligt konventionellt jordbruk (m), omställning av allt jordbruk till ekologiskt hållbara odlingsformer (v), ett hållbart och miljövänligt jordbruk (fp), separata miljömål för jordbruket (fp), jordbruksstöd efter 65 år (s), pilevallar (kd), fåbodar (fp), förlängd stödperiod och generationsskiften (kd), ekologisk produktion (kd), återföring av slam och rötresten (kd), skydd av natur- och kulturmiljöer i skogslandskapet (mp), ekologiskt baserat jordbruk i Östersjöregionen (c, mp) m.m.

Jämför reservationerna 14 (m), 15 (kd), 16 (v), 17 (mp), 18 (kd, c), 19 (mp), 20 (fp) och 21 (kd).

Motionerna

Enligt motion 2002/03:MJ263 (v) yrkande 1 bör en utredning tillsättas för att utforma en strategi för att miljöanpassa det svenska jordbruket. Utgångspunkt för livsmedelsproduktion i alla lägen bör vara att mat produceras utan att minska jordens resurser och utan att gifter hamnar i ekosystemet eller att andra arters existens hotas. Detta gäller såväl för den ekologiska odlingen som den konventionella.

Enligt motion 2002/03:MJ464 (c, mp) yrkande 1 om behovet av ett mera ekologiskt baserat jordbruk i Östersjöregionen anförs att forskningsresultaten från Biodynamiska forskningsinstitutet visar på nödvändigheten av ett ekologiskt baserat kretsloppsjordbruk inom hela Östersjöregionen för att få en minskning av närsaltbelastningen på Östersjön.

Enligt motion 2003/04:MJ263 (kd) krävs åtgärder för att återställa det skånska kulturlandskapet och bevara de skånska pilevallarna. Pilevallarna behövs åter som vindskydd.

Om produktionsformerna inom jordbruket anförs i motion 2002/03:MJ268 (m) yrkande 3 att ett miljövänligt konventionellt jordbruk är nödvändigt även i framtiden. Det bör vara efterfrågan på marknaden som avgör om produktionen skall ske inom ramen för ekologisk eller konventionell odling och inte politiskt styrande beslut med procentsatser rörande produktionsandelen ekologisk produktion. I motion 2003/04:MJ435 (m) yrkande 6 anförs i fråga om stöd till viss livsmedelsproduktion att regeringen på administrativ väg och med stöd vill styra livsmedelsproduktion mot det som kallas alternativ odling. Det som är avgörande för miljöbelastningen är den enskilda jordbrukarens skicklighet, inte vilken produktionsform som används. Lönsamheten för alternativt producerade livsmedel är i allmänhet större än för konventionellt producerade.

Enligt motion 2003/04:MJ326 (v) yrkande 2 bör som mål ställas upp att allt jordbruk på sikt ställs om till ekologiskt hållbara odlingsformer.

Jordbruksstöd bör enligt motion 2003/04:MJ346 (s) utgå också efter det att en lantbrukare fyllt 65 år. Villkoren för jordbruksstödet innehåller en åldersgräns för att en lantbrukare skall kunna erhålla stöd för djurhållning.

Det behövs enligt motion 2003/04:MJ303 (fp) yrkande 1 en övergripande probleminventering angående fåbodbruket. Ett aktivt fåbodbruk är viktigt för bevarande av en gammal kultur som fungerar bra i samspel med naturen. Även för turismen är fåbodarna viktiga. Det är angeläget att lagstiftningen som berör fåbodarna klagörs snarast och moderniseras. Regeringen bör enligt yrkande 2 utarbeta lämpliga förslag till lagändringar så att fåbodarna kan brukas effektivt även i framtiden.

Enligt partimotion 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 18 bör en utredning tillsättas med syfte att förenkla förfarandet vid ansökan om miljöstöd med en förlängd stödperiod. Bönderna bör få ett förenklat förfarande när de söker stöd från EU, t.ex. att de kan söka för mer än ett år i taget, vilket ger en större långsiktig trygghet. Vidare anförs i yrkande 24 i fråga om nyföretagande och generationsskiften i jordbruksnäringen att företagande i den gröna sektorn präglas av ett stort kapitalbehov. Särskilt tydligt blir detta vid nystartande av lantbruksföretag. Startstödsnivån bör höjas till den nivå som finns i konkurrentländerna. Enligt yrkande 25 bör frikostigare regler införas för s.k. LBU-stöd. I yrkande 27 anförs i fråga om ekologisk odling att det bör vara möjligt att lägga om delar av växtodlingen till ekologisk produktion och/eller betesdrift utan att övriga delar påverkas. Man bör inte heller knyta den ekologiska vallen och betesdriften till ekologisk djurhållning, utan enbart till djurhållning. I motionen anförs vidare i yrkande 30 i fråga om återföring av slam och

rötresten till jordbruksmarken att år 2005 får enligt riksdagens beslut inget slam eller organiskt avfall deponeras. År 2010 skall dessutom 75 % av fosfor i slammet återföras till jordbruket enligt riksdagsbeslut. Det är angeläget att fungerande avsättningsområden finns för slammet från avloppsreningsverken. Kristdemokraterna förutsätter att regeringen verkar för att minska riskerna på detta område.

Enligt motion 2003/04:MJ419 (c) om ansvar, resurser och aktiva planer för att hålla skärgårdens marker öppna anförs att det är fråga om markområden som i jordbrukshänseende är olönsamma och som i princip enbart passar till köttdjursproduktion. Det finns i dag en efterfrågan på kött, t.ex. Kaprifolkött i Bohuslän, som går att identifiera som betesdjur som betat på strandängar och i hagmarker.

En översyn bör enligt motion 2003/04:MJ423 (mp) yrkande 3 göras över hur EU:s framtida jordbruksstöd skall kunna omfatta skydd av natur och kulturmiljöer även i skogslandskapet. Jordbrukare kan söka stöd för skydd och bevarande av kulturobjekt och de kan även söka landsbygdsutvecklingsmedel. Motsvarigheten finns inte för skogsbrukaren, vilket är ett resultat av nationella prioriteringar. När de nya jordbruksstöden beslutas bör man därför på nationell nivå ändra så att lämpliga EU-medel även kan komma skogsbrukare till del.

Framtidens landsbygdsstöd bör enligt kommittémotion 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 4 i denna del inriktas mer mot ett hållbart och miljövänligt jordbruk. Resurser bör styras över till miljöinsatser för att slå vakt om den biologiska mångfalden. Sverige bör i EU enligt yrkande 10 verka för att separata miljömål för jordbruket skapas. Det är angeläget att frågan om vilka miljöeffekter och miljökostnader som kan kopplas till jordbruket utreds vidare och läggs till grund för en fortsatt reformering av jordbrukspolitiken. I fråga om styrmedel för att minimera övergödningen anförs i yrkande 11 att på våra bättre jordar i Syd- och Mellansverige, där näringsläckaget till havet kan befaras vara störst, har vallen svag ekonomisk konkurrenskraft gentemot spannmål och sockerbeter. Arealstöd bör växlas mot miljöstödsvallodling och fånggrödor för att minimera kväveläckaget.

Om behovet av att överväga statliga stimulanser för att öka produktionen av ekoprodukter anförs i motion 2003/04:N335 (mp) yrkande 2 att danskarna just nu arbetar på att försöka vinna marknadsandelar på den svenska livsmedelsmarknaden för ekoprodukter. I Sverige bör betydande insatser för att underlätta omställningen till ekologiskt jordbruk göras.

Utskottets ställningstagande

Ekologisk produktion

När det gäller den ekologiska produktionen har riksdagen tidigare anfört (bet. 2002/03:MJU2) att den bör ses som en del i en strategisk satsning för ett hållbart svenskt jordbruk. Den ekologiska produktionen är en spjutspets i arbetet med att miljöanpassa jordbruket, och utvecklingen av denna produk-

tion är ett prioriterat område. Riksdagen har därför beslutat att den ekologiskt odlade arealen bör kunna fördubblas till år 2005 och att den ekologiska animalieproduktionen bör öka (prop. 1997/98:2, bet. 1997/98:JoU9, rskr. 1997/98:116 samt skr. 1999/2000:14, bet. 1999/2000:MJU2, rskr. 1999/2000:91 och 1999/2000:92). Utskottet konstaterade att konsumenternas efterfrågan på ekologiska livsmedel är avgörande för om målen kan nås. Samtidigt är det viktigt att skapa förutsättningar för en marknadsutveckling där efterfrågan på ekologiska livsmedel kan tillgodoses och där produktionen kan ske utan permanenta produktionsstöd. Utskottet anser därför att det är angeläget med en ökad kunskapsuppbyggnad inom den ekologiska produktionen för att effektivisera produktionen och bättre tydliggöra den ekologiska produktionens miljöeffekter.

Genom beslut den 27 november 2003 uppdrog regeringen till Statens jordbruksverk att lämna förslag till mål för ekologisk produktion fram till år 2010. Målet skall vara mätbart och utformas så att den ekologiska produktionen på ett effektivt sätt bidrar till att uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen. Mot bakgrund av detta skall Jordbruksverket analysera effekterna av det nuvarande målet för den ekologiska produktionen med avseende på uppfyllelse av de nationella miljö kvalitetsmålen och bedöma om utformningen av målet för den ekologiska produktionen är ändamålsenlig. Den ekologiska produktionens betydelse för djurens välfärd skall beaktas. I uppdraget ingår också att bedöma förutsättningarna för en marknadsutveckling där konsumenternas efterfrågan tillgodoses och är styrande för den ekologiska produktionen. Jordbruksverket skall översiktligt bedöma behovet av åtgärder för att nå det föreslagna målet. I den mån statliga insatser bedöms nödvändiga ingår även att uppskatta kostnaden för de statsfinansierade åtgärder som kan krävas för att målet skall uppnås samt att lämna förslag till finansiering. Uppdraget skall redovisas senast den 15 oktober 2004.

Vid riksdagsbehandlingen av 2004 års statsbudget tillstyrkte utskottet (bet. 2003/04:MJU2 s. 65) regeringens förslag om att anvisa ett nytt anslag benämnt 44:7 Ekologisk produktion fr.o.m. år 2004. Anslaget disponeras av Jordbruksverket för utvecklingsinsatser rörande ekologisk produktion. Under anslaget 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket har för år 2003 avsatts 14 miljoner kronor för åtgärder rörande ekologisk produktion. Medlen avser Jordbruksverkets utvecklingsåtgärder rörande ekologisk produktion. Inom anslaget ryms försöks- och utvecklingsverksamhet, marknadsstödjande åtgärder samt åtgärder för främjande av ekologisk produktion, såsom stöd till organisationer, stiftelser och myndigheter som bedriver projekt för att främja ekologiskt lantbruk. Dessa medel överförs fr.o.m. år 2004 till anslaget 44:7 Ekologisk produktion. Anslaget förstärks även med 1 miljon kronor för att finansiera en särskild satsning avseende djurhälsa inom ekologisk produktion.

Vid jordbruksrådet den 17–19 december 2003 beslutades rådsslutsatser om den aktionsplan om ekologiska livsmedel och ekologiskt jordbruk som kommissionen arbetar fram. Kommissionen förväntas presentera ett meddelande om denna under våren 2004. I slutsatserna föreslås att kommissionens

analys skall uppdateras i ljuset av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken och att kommissionen skall arbeta för en harmoniserad definition av ekologisk produktion.

När det gäller den ekologiska forskningen i stort har utskottet i ett flertal sammanhang framfört sin i syn på jordbruket och trädgårdsnäringen som centrala näringar i ett hållbart samhälle (bet. 2002/03:MJU2). Konsumenternas intresse för miljöhänsyn, etiska värden, livsmedelssäkerhet och global livsmedelsförsörjning ökar och kommer att alltmer förändra dagens marknadssituation. Därmed växer också behovet av kunskaper som har betydelse för omställningen av samhället till en ekologiskt hållbar utveckling.

Utskottet redovisade vid behandlingen av 2004 års budgetproposition att Formas under perioden 2001–2003 har erhållit särskilda medel för forskning om ekologisk produktion (bet. 2003/04:MJU2) och att denna satsning bör fortsätta också efter år 2003. För detta ändamål tillfördes berört anslag 23 miljoner kronor fr.o.m. år 2004. Häri inryms ett basanslag för Stiftelsen Biodynamiska Forskningsinstitutet omfattande 0,5 miljoner kronor. Som utskottet tidigare har redovisat (bet. 2001/02:MJU2) bör resultatet av det aktuella forskningsarbetet kunna utgöra värdefulla kunskapsunderlag för såväl den ekologiska som för den konventionella produktionens utveckling.

Utskottet föreslår att motionerna 2002/03: MJ263 (v) yrkande 1, 2002/03: MJ268 (m) yrkande 3, 2003/04: MJ326 (v) yrkande 2, 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 27, 2003/04: MJ435 (m) yrkande 6 och 2003/04: N335 (mp) yrkande 2 avstyrks med vad som anförts.

Miljö- och landsbygdsprogrammet

I anslutning till motion 2003/04: MJ346 (s) om jordbruksstöd efter 65 år konstaterar utskottet att budgeten för landsbygdsprogrammet för perioden 2000–2006 är begränsad och att flera prioriteringar har fått göras. En sådan innebär att jordbrukare som när stöddåret börjar uppbär statlig ålderspension eller hel förtidspension inte är stödberättigade för kompensationsbidrag i mindre gynnade områden, det s.k. LFA-stödet. Detta följer av 3 kap. 4 § förordningen (2000:577) om stöd för miljö- och landsbygdsutvecklingsåtgärder. Stödet har till syfte att kompensera jordbrukarna för naturgivna svårigheter för produktionen som högre kostnader eller lägre intäkter som i sin tur minskar inkomsten från jordbruket jämfört med de bättre jordbruksbygderna. Miljöersättningsarna och andra landsbygdsstöd har inte någon motsvarande gräns för stödberättigande. Även arealstödet utgår sedan lantbrukaren fyllt 65 år. Motionen bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller de i motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 24 behandlade frågorna om generationsskiften i jordbruksnäringen redovisade utskottet vid behandlingen av regeringens skrivelse 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning (bet. 2003/04: MJU2 s. 105) att ansökningarna om startstöd har blivit fler än vad som förutsågs i miljö- och landsbygdsprogrammet. Därför har en reduktion av räntesubventionen skett för manliga företagare till högst 50 000 kr per företag. Av beviljade startstöd har 46 % avsett stöd till

etablering av mjölkföretag. Cirka 21 % av företagen dominerades av köttproduktion och cirka 14 % var växtodlingsföretag. Andelen trädgårdsföretag har varit cirka 5 %. Genom att de genomförande myndigheterna valt att hålla nere stödbeloppet per företag kommer målsättningen att 200 unga lantbrukare per år får del av stödet att kunna överträffas.

Genomförandet av miljö- och landsbygdsprogrammet regleras av förordningen (EG) nr 1257/1999. I förordningen anges att en utvärdering skall genomföras dels efter halva programperioden, dels efter avslutad programperiod. Utvärderingen efter halva perioden skall överlämnas till kommissionen senast den 31 december 2003. För strukturfondsprogrammen och Leader-plus görs motsvarande halvtidsutvärderingar. Regeringen bemyndigade den 29 augusti 2002 chefen för Jordbruksdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att genomföra utvärderingen. Utredaren har presenterat betänkandet (SOU 2003:105) Levande kulturlandskap – en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet. I betänkandet redovisar utredaren sin utvärdering av måluppfyllelsen utifrån de i programmet angivna målen. Vidare bedöms det administrativa genomförandet, främst gentemot stödmotagarna. Utredaren lämnar dessutom förslag på förbättringar av programmet och dess genomförande inom de beslutade ekonomiska ramarna för programmet. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Beträffande startstöd anförs att intresset för startstödet har varit stort och att prioriteringar har gjorts, främst till förmån för kvinnor. Mjölproduktion är den vanligaste driftsformen vid företag med startstöd. Utredningen bedömer att startstödet inte bidrar till den generationsväxling och förnyring av jordbrukarkåren som stödet syftar till, eftersom en stor del av företagen skulle ha tagits över även utan startstöd. Startstödet fungerar i dag snarare som ett tillskott av likvida medel till jordbrukaren. Utredningen bedömer att de mål som satts för startstödet på ett bättre sätt kan tillgodoses genom investeringsstödet. Utskottet anser att resultatet av det fortsatta arbetet bör avvaktas innan riksdagen vidtar några åtgärder i frågan. Därmed föreslås att motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 24 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har tidigare framhållit (bet. 2003/04: MJU2 s. 91) att fåbodbeten är en viktig del av betesmarkerna i Norrland. Fåbodbeten har ofta höga biologiska och kulturhistoriska värden. Inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet görs insatser för att bevara fåbodbruket och de natur- och kulturmiljövärden som hänger samman med detta. Inom miljöersättningen för skötsel av betesmarker och slåtterängar finns en särskild anpassning till fåbodskötsel och till den extensiva djurhållning som fåbodskötseln innebär. Utredningen om rätt till bete vid fåbodbruk och annan småskalig djurhållning har i betänkandet (SOU 2003:116) Betesrätt vid fåbodbruk m.m. redovisat sitt uppdrag att undersöka om det är nödvändigt och lämpligt med särskilda bestämmelser om betesrätt och stängsel vid fåbodbruk och andra småskaliga former av djurhållning. Utredaren hade också i uppgift att kartlägga inom vilka brukningsformer djur tillåts beta på annans mark eller på ostängslade betesmarker samt med vilken rätt sådant bete utövas. Förslaget bereds nu i

Regeringskansliet. Utskottet förutsätter att detta arbete kan slutföras utan onödigt dröjsmål och att synpunkterna i motion 2003/04:MJ303 (fp) yrkandena 1 och 2 kan beaktas i det fortsatta arbetet. Utskottet är dock i avvaktan på den fortsatta beredningen av ärendet inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida i frågan. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har tidigare redovisat (bet. 2003/04:MJU2 s. 116) att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård innebär (jfr prop. 2001/02:130, bet. 2001/02:MJU3 s. 71 f.) att Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktig hållbar produktionsförmåga och att den biologiska mångfalden skall bevaras. Det innebär bl.a. att näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation. Utskottet konstaterar att skärgårdsjordbruken ingår i miljö- och landsbygdsprogrammet i likhet med andra landsbygdsområden. Skärgården är också ett målområde för strukturfonderna – mål 2 Öarna. Mål 2 skall stimulera näringslivsutvecklingen i utsatta industri- och landsbygdsregioner. Ett handlingsprogram för hållbar utveckling och stärkt konkurrenskraft har formulerats. Åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet kompletterar åtgärderna inom mål 2-programmet. Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion 2003/04:MJ419 (c) om att det är angeläget att skärgårdens marker kan hållas öppna. Enligt 1 kap. 2 § förordning om stöd för miljö- och landsbygdsutvecklingsåtgärder utgår stöd för miljövänligt jordbruk, kompensationsbidrag i mindre gynnade områden (LFA-stöd) och investeringsstöd, startstöd och stöd för anpassning och utveckling av landsbygden, dvs. stöd för bevarande av betesmarker och slätterängar, eventuellt stöd för ekologisk odling och olika typer av stöd för att främja företagande och ekonomisk utveckling. För öar utan fast landförbindelse gäller en högre stödnivå än på fastlandet inom samma stödområde.

Pilevallar är ett av de s.k. landskapselementen i miljö- och landsbygdsprogrammet, som berättigar till stöd för bevarande av värdefulla natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet. Träden skall vara hamlade och stå i rader eller som häckar och finnas i anslutning till åkermark. Ett krav är att de ska vara ursprungliga, dvs. funnits sedan före ca 1940.

Det anförda torde i allt väsentligt tillgodose syftet med motionerna 2003/04:MJ263 (kd), 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 18 och 2003/04:MJ419 (c). Utskottet föreslår att berörda motioner med det anförda och i avvaktan på den beredning som pågår lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller den fråga som tas upp i motion 2003/04:MJ423 (mp) yrkande 3 om EU:s framtida jordbruksstöd skall kunna omfatta skydd av natur och kulturmiljöer även i skogslandskapet vill utskottet framhålla att syftet med kompetensutvecklingen inom miljö- och landsbygdsprogrammet är, som tidigare har redovisats (bet. 2003/04:MJU2 s. 97), att öka jordbrukarnas kunskaper om vilka åtgärder som lämpligen kan vidtas på gårdsnivå för att bidra till att uppnå de fyra miljö kvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande skogar. Inom skogsbruket har medel

för kompetensutveckling använts för att motivera skogsbrukare och andra aktörer att bedriva ett skogsbruk som tillgodoser de skogspolitiska målen. Insatserna har genomförts inom skogsvårdsorganisationens rådgivnings- och utbildningskampanj Grönare skog. Kampanjen pågick under perioden 1999 till 2001. Under 2002 genomfördes utbildningsinsatser i form av fördjupningskurser.

Av utredningsbetänkandet (SOU 2003:105) Levande kulturlandskap – en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet framgår (s. 42) att i syfte att nå en högre nivå används medel som rådgivning, utbildning och information. Ett annat viktigt medel är inventeringar och andra datainsamlingar som ger kunskap och underlag för verksamhetsplanering samt bidrar till de andra medlens effektivitet. Sedan år 1993 utgår vidare ett statligt stöd till skogsbruket i syfte att underlätta för skogsägarna att genomföra åtgärder av natur- och kulturvårdsintresse. Vidare framgår (s. 192–193) att Skogsvårdsorganisationens utbildningsprogram Grönare Skog startades mot bakgrund av att skogsnäringen genom den nya skogspolitiken från år 1993 har ett förtydligt sektorsansvar för att nå de uppsatta miljö kvalitetsmålen. Projektet har under perioden kostat ungefär 220 miljoner kronor, varav 60 miljoner kronor hittills har finansierats genom miljö- och landsbygdsprogrammet. Som utskottet tidigare har redovisat bereds förslagen i Jordbruksdepartementet. Motion 2003/04:MJ423 (mp) yrkande 3 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i partimotionerna 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 25 och 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 4 i denna del samt yrkande 11 om att vallstöd är ett bra instrument för att möjliggöra fortsatt djurhållning och nyttjande av naturbetesmarkerna. Utskottet framhöll vid riksdagsbehandlingen av regeringens skrivelse 2002/03:111 Landsbygds politik – resultatredovisning (bet. 2003/04:MJU2 s. 92) att det är viktigt med en helhetssyn på odlingslandskapet för att delmålet inom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap skall kunna nås. Genom att motverka en nedläggning av jordbruket kan ett öppet odlingslandskap, som är en förutsättning för en rik biologisk mångfald och för bevarandet av värdefulla kulturmiljöer, bibehållas. För att motverka nedläggningen av jordbruksmark men också för att bibehålla jordbruksproduktionen i norra Sverige och därigenom understödja mål för den regionala utvecklingspolitiken, finns två åtgärder inom miljö- och landsbygdsprogrammet. Åtgärderna är miljöersättning för Öppet och varierat odlingslandskap och Kompensationsbidrag i mindre gynnade områden. Den förstnämnda åtgärden kan sökas av jordbrukare som odlar vall i skogsbygderna i södra och mellersta Sverige och i norra Sverige. Att odla vall innebär att landskapet hålls öppet. Vallodlingen bidrar också till att minska växtnäringssläckaget och är positiv för att förbättra jordens struktur genom att öka dess innehåll av organiskt material. Åtgärden ersatte fr.o.m. år 2001 den tidigare åtgärden Öppet odlingslandskap. Målet med den nya åtgärden är att ca

600 000 hektar vall skall vara ansluten. Den totala anslutningen ökade under år 2002 och svarar nu mot ca 101 % av det uppställda målet eller 609 000 hektar.

Kompensationsbidrag i mindre gynnade områden utgår inom stödområdena 1 till 5b. Totalt finns inom dessa områden 1,9 miljoner hektar åkermark. Målet med åtgärden är att bibehålla sysselsättningen inom jordbruket i dessa områden samtidigt som miljövänliga jordbruksmetoder bevaras och främjas. Ersättningen lämnas per hektar vall och betesmark i alla områden. Målet för åtgärden var 590 000 hektar och att 23 000 företag skulle ansluta sig. För år 2002 har anslutningen preliminärt beräknats till 550 000 hektar, vilket utgör 93 % av det uppsatta arealmålet, dvs. en sänkning sedan år 2001. Det är främst företag med mjölk- och köttproduktion som är anslutna till åtgärden. Det totala antalet anslutna företag år 2002 är 21 000 stycken, vilket är lägre än vad som förväntades och återspeglar att strukturomvandlingen särskilt inom mjölkproduktionen är snabbare än vad som förutsetts.

Jordbruksministern anförde den 20 december 2002 i svar på fråga 2002/03:319 att vallodlingen kommer att stödjas på flera sätt även i fortsättningen, inte minst i skogs- och mellanbygderna och i norra Sverige. Anslutningen till åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet är generellt sett mycket god, och en halvtidsutvärdering av programmet pågår och kommer att slutföras under år 2003. Mot bakgrund av detta finns i dagsläget inga planer på att införa ytterligare ersättningsformer till vallodling.

Utskottet föreslår att motionerna 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 25 och 2003/04:MJ431 (fp) yrkande 4 i denna del samt yrkande 11 lämnas utan vidare åtgärd.

Övriga miljöfrågor

I fråga om jordbruk i Östersjöregionen konstaterar utskottet att efter den 1 maj 2004 kommer alla länder runt Östersjön förutom Ryssland att vara anslutna till EU. Anslutningen innebär att länderna efter godkända övergångstider har att införliva de miljöregler som finns inom EU, t.ex. ramdirektivet för vatten och nitratdirektivet, vilket bör leda till förbättrat införlivande av t.ex. Helsingforskonventionens mål. Inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet i Sverige är det möjligt att erhålla ersättning för t.ex. ekologisk produktion och anläggning av skyddszoner och våtmarker för att bl.a. minska växtnäringsbelastningen på havet. I det nyss nämnda betänkandet (SOU 2003:105) Levande kulturlandskap – en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet lämnas förslag till förändringar av åtgärder i syfte att miljöanpassa jordbruket.

Utskottet kan redovisa att Världsbanken finansierar ett projekt som påbörjades år 2003 för att stödja den ryska implementeringen av konventionens mål. Det är en internationell satsning för att minska belastningen på och föroreningar av kustområden runt om i världen. Även Helcom deltar i projektet. Härutöver kan utskottet redovisa ytterligare ett antal projekt som rör Östersjöns miljö, bl.a. Baltic Sea Regional Project (Component 2), som är ett

Världsbanksprojekt som pågår under oktober 2003–juli 2006 och som omfattar Estland, Lettland, Litauen och Ryssland (Kaliningrad). Projektet Agriculture and Environment in Leningrad Oblast administreras av Sveriges lantbruksuniversitet och rör miljöbelastning från gödningsmedel i Östersjön. Vidare pågår ett projekt rörande bekämpningsmedel inom ramen för programmet för miljöinsatser i jordbruket (BAAP). Projektet är baserat i Kaliningrad och Baltikum och är nu i avslutningsfas (2001-2003). Projektet genomförs av Scanagri AB och Sveriges lantbruksuniversitets institution för ekologi och växtproduktionslära.

Som utskottet tidigare uppmärksammat har regeringen genom beslut den 27 november 2003 uppdragit åt Statens jordbruksverk att lämna förslag till mål för ekologisk produktion fram till år 2010. Målet skall vara mätbart och utformas så att den ekologiska produktionen på ett effektivt sätt bidrar till att uppfylla de nationella miljökvalitetsmålen. Uppdraget skall redovisas senast den 15 oktober 2004.

Med det anförda finner utskottet att syftet med motion 2002/03: MJ464 (c, mp) yrkande 1 i allt väsentligt kan anses tillgodosett. Motionen kan lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller den i kommittémotion 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 10 behandlade frågan om separata miljömål för jordbruket vill utskottet anföra följande. Det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet delade i mars 2003 regeringens uppfattning att de målsättningar för den gemensamma jordbrukspolitiken som angetts i konventets förslag är anpassade till den situation som rådde i Europa på 1950-talet (bet. 2003/04: KUU1 s. 183). Målsättningarna i existerande fördrag är därför inte längre relevanta i förhållande till den nuvarande situationen för Europas jordbruk. Miljö- och jordbruksutskottet delar uppfattningen att en uppgift i det fortsatta arbetet med det nya fördraget bör vara att söka modernisera målen för jordbrukspolitiken.

Det tidigare nämnda beslutet i EU:s ministerråd för jordbruk i juni 2003 om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär, som utskottet tidigare har redovisat (bet. 2003/04: MJU2 s. 42), ett framsteg när det gäller att uppnå en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion. Som regeringen påpekar innebär beslutet två principiellt viktiga förändringar av den gemensamma jordbrukspolitiken. Den ena förändringen innebär att de nuvarande direktstöden till jordbrukaren till betydande del omvandlas till inkomststöd som utgår till jordbrukaren oberoende av produktionens inriktning eller omfattning. Enda villkoret är att marken hävdas samt att lagstadgade verksamhetskrav på folkhälso-, djurhälso-, växt-, miljö- och djurskyddsområdena uppfylls. Den andra principiellt viktiga förändringen är att medlemsländerna ges stort inflytande över hur jordbrukspolitiken skall utformas i det egna landet. Utskottet föreslår att motion 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 10 med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågor om återvinning av avloppsslam redovisade utskottet i oktober 2003 (bet. 2003/04: MJU4) att Naturvårdsverket på uppdrag av regeringen har utrett frågorna om miljö- och hälsoskyddskrav för avloppsslam och

användningen av avloppsslam samt om återföring av fosfor. Verket redovisade i december 2002 uppdraget i rapporten Aktionsplan för återföring av fosfor ur avlopp (rapport 5214). I rapporten föreslås bl.a. mål för återföring av fosfor till mark. Rapporten har remissbehandlats, och utskottet har erfärut att frågorna för närvarande bereds i Regeringskansliet. Regeringen har för avsikt att senare återkomma till riksdagen med förslag om delmål för återföring av fosfor samt med åtgärdsförslag för hur delmålet bör nås. Utskottet anser att en behandling av de frågor som tas upp i motionen bör anstå till dess regeringen redovisat förslag i detta avseende. Motion 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 30 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Regionala frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om jordbruket i norra Sverige (s, m, kd, c) och om jordbruket i fjällnära områden (c, v) med hänvisning till tidigare uttalanden om vikten av ett jordbruk i norra Sverige och till pågående arbete med frågan. Ett yrkande om stöd-områdesindelning (s) avstyrks med hänvisning till att frågan övervägs av regeringen.

Jämför reservationerna 22 (kd) och 23 (v, mp).

Motionerna

Jordbruket i norra Sverige har enligt motion 2002/03:MJ349 (s) en särskild regionalpolitisk betydelse genom den mångfald av värden både för miljö, landsbygd och sysselsättning som det representerar. Det är betydelsefullt att t.ex. LBU-programmet är väl anpassat och dimensionerat för förhållandena i norra Sverige.

I fråga om ändrad områdestillhörighet beträffande jordbruksstöd i Liden och Holms församlingar i Västernorrlands län anförs i motion 2003/04:MJ209 (s) att Liden och Holm fram till mitten av 1970-talet tillhörde ett högre bidragsområde för mjölk och kött på grund av det mycket svåra landskapet i Indalsälvens dalgång med små och branta åkrar. I det nuvarande systemet tillhör Liden och Holm område 2 b när det gäller mjölkbidrag. Liden och Holm gränsar mot Jämtland och bör inte behandlas på detta sätt när det gäller mjölken när områdena i andra sammanhang tillhör inre stödområdet.

I motionerna 2003/04:MJ244 (c) yrkande 2, 2003/04:MJ325 (m) och 2003/04:MJ358 (kd) yrkande 1 anförs i fråga om regelverket för jordbruket i norra Sverige att såväl Sverige som EU har som övergripande mål att det skall finnas ett jordbruk i hela landet respektive i hela unionen. För att klara den målsättningen är det nödvändigt med ett speciellt regelverk för jordbruket i de perifera områdena. Beträffande de särskilda villkoren för jordbruket i norra Sverige anförs att jordbruksproduktionen har nått en så låg nivå inom många

områden att den är svår att över huvud taget upprätthålla. Även om man inom EU totalt sett har en ambition att minska produktionen och ersättningar riktade direkt till produktionen, så bör en annan målsättning gälla för jordbruket i norra Sverige. I vårt nordliga och gleasa område handlar det om att stimulera produktionen för att den inte skall vika ytterligare.

Enligt motion 2003/04:MJ285 (c) yrkande 2 krävs särskilda åtgärder för jordbruket i fjällnära områden. Riksdagen beslutade redan år 1997 att ge regeringen till känna behovet av att genomföra särskilda åtgärder för jordbruket i dessa områden i form av en fjällmiljöersättning. Riksdagens beslut har inte verkställts. Jordbruket i de fjällnära områdena behöver positiva signaler omedelbart. I motion 2003/04:MJ335 (v) yrkande 1 anføres att i samband med införlivandet av den nya jordbrukspolitiken som skall genomföras år 2005–2007 bör det även göras en uppföljning och utvärdering av vilka effekter det nu rådande stödsystemet har haft för det fjällnära jordbruket. Om utvärderingen visar att fjälljordbruket i lägre grad kunnat ta del av det nya stödet än jordbruket inom övriga områden som kräver särskilt riktade stöd, och därför missgynnats av övergången till EU:s jordbrukspolitik, bör regeringen återkomma med förslag om åtgärder.

Stödet till jordbruket i norra Sverige bör enligt motion 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 12 ligga så nära referensersättningsnivån som möjligt. Den totala nationella ersättningen har de senaste åren legat 20–30 miljoner kronor under den referensersättningsnivå på 316 miljoner kronor som, enligt kommissionsbeslut 97/557/EG, tjänar som maximinivå för det nationella stöd som Sverige tillåts ge. För budgetåren 2002 och 2003 anslogs 318 miljoner kronor per år för nationellt stöd enligt förordningen (1996:93) till jordbruket i norra Sverige. Det belopp som verkligen betalats ut har dock haft en sjunkande trend.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motioner om stödområdesindelning m.m. (se bl.a. bet. 2003/04:MJU2 och bet. 1999/2000:MJU2) och har därvid hänvisat till att regeringen i december 1996 gav Jordbruksverket i uppdrag att genomföra en samlad utvärdering och översyn av de regionala stöden till jordbruket. I uppdraget ingick bl.a. att göra en genomgång av stödområdesgränserna och en förutsättning var att förslag till eventuella förändringar skulle rymmas inom befintliga budgetramar. Jordbruksverket redovisade resultatet av utvärderingen våren 1998 (Rapport 1998:2). Verket anförde att det med undantag för vissa förändringar i stödområde 4 inte var motiverat att genomföra några förändringar i stödområdesindelningen. Utskottet har med hänvisning härtill inte varit berett att föreslå någon åtgärd.

När det gäller Jämtlands län uttalade utskottet i april 2002 (bet. 2001/02: MJU15) emellertid att det kan finnas skäl att se över den nuvarande stödområdesindelningen. Jämtlands län är indelat i tre stödområden: 1, det fjällnära jordbruket, 2 a som utgör övriga länet med undantag för vissa församlingar i Storsjöbygden samt tre församlingar i Ragundadalen, vilka omfattas av stöd-

område 2 b. Stödområdesindelningen har sin främsta betydelse för nivån på det pristillägg som utgår ur det nationella stödet för mjölkproduktion och potatisodling. Det har inom näringen pågått diskussioner om gränsdragningen mellan områdena 2 a och 2 b, särskilt med tanke på de geografiska förhållandena och de omfattande nivåskillnader som råder inom och mellan dessa områden. Som framhålls i en motion är en positiv utveckling av jordbruket i länets centrala delar av stor vikt för den norrländska livsmedelsindustrin och därmed även för jordbruket i länets ytterområden. Som vidare anförs i motionen kan det ifrågasättas om det föreligger sådana skillnader mellan stödområdena 2 a och 2 b att det motiverar den nuvarande stödområdesindelningen. Områdesindelningen synes inte heller ge avsedd kompenationseffekt för variationen i skördar. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att regeringen, i samband med det fortsatta arbetet med den framtida jordbrukspolitiken, bör pröva möjligheterna att få till stånd en mer ändamålsenlig stödområdesindelning i Jämtlands län. Riksdagen beslutade att vad utskottet anfört skulle ges regeringen till känna (rskr. 2001/02:255).

Utskottet har inhämtat att på Jordbruksdepartementet handläggs ett ärende som handlar om områdestillhörigheten för Lidens och Holms församlingar (Jo2003/2045/ML). Frågan om Lidens och Holms församlingar är nära förknippad med frågan om stödområdesindelningen i Jämtland, som också är aktuell. Framställningar om stödområdesindelningen i Jämtland har gjorts genom bl.a. riksdagsfrågor, interpellationer, skrivelser och uppvaktningar. Enligt vad utskottet har erfärut kommer dessa frågor därför att handläggas av Jordbruksdepartementet i ett sammanhang i samband med den pågående utredningen om CAP-reformen.

I en interpellationsdebatt den 10 februari 2004 anförde jordbruksministern beträffande ändrade stödområdesgränser i Jämtland att vi sedan mycket länge har haft ett särskilt stöd till jordbruket i norra Sverige. Det nuvarande nationella stödet kan ses som en komplettering av de av EU medfinansierade stöden. Det tidigare Norrlandsstödet, från tiden före medlemskapet i EU, har ersatts med tre nya stöd. Inom ramen för landsbygdsprogrammet lämnas kompensationsbidrag till mindre gynnade områden och miljöersättning för att hålla odlingslandskapet öppet. Därutöver finns det helt nationellt finansierade stödet till jordbruket i norra Sverige, varav nära 95 % går till mjölkproduktionen. Stor yta och varierande produktionsförhållanden motiverar att Jämtlands län är uppdelat i flera stödområden, varav stödområde 2 b utgör den minsta delen. Den nuvarande stödområdesindelningen i norra Sverige har varit oförändrad sedan Sverige blev medlem i EU. Områdesindelningen överensstämmer med den som tillämpats sedan mitten av 1980-talet och baseras på statistik om skördeavkastningar. Den årliga minskningen av jordbruksföretagen, åkerarealen och mjölkprodukterna är snabbare i norra Sverige än i andra delar av landet, vilket är allvarligt. Stödområde 2 b har dock en något bättre utveckling än stödområde 1–3 i sin helhet samt även en bättre utveck-

ling än område 2 a vad gäller antal företag med mjölkkor, totalt antal mjölkkor och lönsamhet i mjölkproduktionen. Trots att antalet företag har minskat har mjölkproduktionen i område 2 b minskat obetydligt sedan 1997.

Jordbruksministern anförde vidare att en jämförelse mellan stödområde 2 b i Jämtlands respektive Västernorrlands län visar att Jämtlandsdelen har både högre skördenivå och en mindre negativ strukturutveckling inom mjölkproduktionen. I arbetet inför det svenska genomförandet av CAP-reformen analyserar regeringen konsekvenserna för norra Sverige och för olika stödområden. Utfallet av reformen för norra Sverige och för Jämtland är en viktig del i analysen av villkoren och framtida möjligheter för jordbruket i dessa delar av landet. Även om inget tyder på att område 2 b missgynnas av reformen finns det skäl att se över om stödområdesindelningen i Jämtlands län kan bli mer ändamålsenlig, enligt riksdagens önskemål. Regeringen arbetar nu med att analysera hur en ändring skall kunna genomföras. Jordbruksministern beklagade tidsutdräkten och uttalade att riksdagens beslut bör vara verkställt före årets slut. Utskottet föreslår att motion 2003/04:MJ209 (s) i avvaktan på resultatet av den beredning som pågår lämnas utan vidare åtgärd.

När riksdagen år 1998 slog fast riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU (bet. 1997/98:JoU23 s. 18) uttalade utskottet att de övergripande målen för EU:s regional- och strukturpolitik är att utjämna skillnader mellan olika regioner. Utskottet uttalade vidare att jordbrukets strukturförändring samt livsmedelsindustrins och andra näringars utveckling av ekonomiska, miljömässiga och sociala skäl även i fortsättningen bör stödjas i de ekonomiskt minst utvecklade regionerna. Därmed kan möjligheter skapas för nya arbetstillfällen, ekonomisk sammanhållning och en långsiktigt hållbar utveckling även i regioner med sämre ekonomiska produktionsförutsättningar. Åtgärderna bör anpassas till nationella och regionala förhållanden inom ramen för ett gemensamt regelverk. Samordning bör liksom i dag ske mellan jordbrukspolitiken och struktur- och regionalpolitiken. Sverige bör verka för att åtgärderna utvärderas och övervakas i syfte att motverka en snedvridning av konkurrensen.

De samlade programdokumenten för mål 1 är ägnade att stärka konkurrenskraften för jordbruket i Norrlands inland (jfr bet. 2003/04:MJU2). Åtgärder möjliggörs som både underlättar en nödvändig fortsatt strukturutveckling inom jordbruket och främjar ökad sysselsättning på landsbygden, bl.a. genom en snabbare diversifiering av de jordbruksföretag som saknar förutsättningar att utveckla sin jordbruksproduktion. Jordbruket i norra Sverige har en särskild regionalpolitisk betydelse genom den mångfald av värden som jordbruksnäringen och dess verksamheter förknippas med.

Det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige ingår inte i miljö- och landsbygdsprogrammet eller mål 1-programmen (jfr bet. 2003/04:MJU2). Stödet kan lämnas för att skapa bättre förutsättningar för jordbruket inom områden i norra Sverige, där det med hänsyn till klimat och andra produktionsförutsättningar är särskilt svårt att bedriva jordbruk. Stödet kan lämnas till jordbrukare med produktion av mjölk, smågrisar, slaktsvin, getter, ägg,

potatis, bär eller grönsaksodling och till företag som transporterar mjölk till mejeri. Stödet motsvarar de målsättningar som anges i artikel 142.3 tredje stycket i Sveriges anslutningsfördrag med EU. Stödet är beräknat utifrån förutsättningen att den totala stödnivån före EU-medlemskapet skall kunna upprätthållas.

Utskottet uttalade vid riksdagsbehandlingen av regeringens skrivelse 2002/03:111 Landsbygdspolitik – resultatredovisning (bet. 2003/04:MJU2 s. 100) att det nationella stödet, miljöersättningar och kompensationsbidraget i mindre gynnade områden har bidragit till att upprätthålla ett öppet odlingslandskap och ett livskraftigt jordbruk i norra Sverige. De utökade möjligheterna till stöd för utveckling av jordbruket, livsmedelsindustrin och andra delar av landsbygdens näringsliv som finns genom mål 1-programmen har också medverkat till att upprätthålla jordbruket och livsmedelsproduktionen i regionen. Trots de olika stöden sker en viss minskning och omfördelning av jordbruksproduktionen i norra Sverige. Som framgår av skrivelsen följer regeringen noga utvecklingen och bedömer att den kombination av stödmöjligheter som finns medverkar till att jordbruket har rimliga konkurrensförutsättningar för att kunna bibehållas och utvecklas i norra Sverige. Utskottet instämmer i att de utökade möjligheter som strukturfondsprogrammen erbjuder för att stödja investeringsverksamhet, nyetablering samt kunskapsutveckling och utprovning av nya produktionsmetoder och verksamheter genom utbildning och utvecklingsprojekt kan och bör utnyttjas för att utveckla jordbruket i regionen. En viss ytterligare koncentration av dessa åtgärder till de områden i Norrlands inland som har de största naturgivna svårigheterna för landsbygdens näringsliv bör kunna ske inom ramen för de program som nu genomförs. Dessa program är föremål för en halvtidsutvärdering som redovisas hösten 2003. Därefter kommer behov av eventuella förändringar i programmen att övervägas.

Som tidigare har redovisats i detta betänkande övervägs de föreslagna förändringarna i Regeringskansliet. Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motionerna 2002/03:MJ349 (s), 2003/04:MJ244 (c) yrkande 2, 2003/04:MJ325 (m) och 2003/04:MJ358 (kd) yrkande 1 om jordbrukets betydelse i norra Sverige. Utskottet föreslår att berörda motionsyrkanden i avvaktan på resultatet av den fortsatta beredningen lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller den fråga om referensersättningsnivån som tas upp i motion 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 12 har utskottet inhämtat från Jordbruksdepartementet att det totala utbetalade beloppet de senaste tre åren har legat 12–15 miljoner kronor under referensnivån enligt kommissionens beslut 96/228/EG. Underskridandet av referensnivån beror i huvudsak på minskningen av antalet stödmottagare och minskningen av jordbruksarealen inom stödområdet. Inom ramen för det nationella stödet lämnas sedan 2001 statligt stöd för merkostnader till följd av kadaverhanteringen i norra Sverige.

Riksdagen beslutade under hösten 2001 (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02: MJU2, rskr. 2001/02:106) ett antal mindre förändringar av stödet till mjölkproduktion i stödområde 1 och av stödet till smågrisproduktionen. Utskottet har inhämtat att EG-kommissionen inom kort avser att godkänna dessa förändringar.

Det framgår av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2004 att anslaget 44:1 även kan användas för särskilda insatser för det fjällnära jordbruket samt för insatser som särskilt främjar utvecklingen av den småskaliga livsmedelsförädlingen i norra Sverige. Därmed har nya åtgärder vidtagits för lantbrukets och landsbygdens utveckling i området. Utskottet anser att syftet med motion 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 12 härmed i allt väsentligt kan anses tillgodosett i berörd del. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd i berörd del.

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 1998 gjorde riksdagen ett tillkännagivande som innebär att regeringen i samband med förändringsarbetet av miljöprogrammet skall beakta behovet av ett särskilt stöd till det fjällnära jordbruket (se vidare bet. 1997/98: JoU1).

Utskottet redovisade år 2002 (bet. 2001/02: MJU15 s. 45) att den jordbruksmark som förekommer i fjälltrakterna omfattas, liksom all annan jordbruksmark, av möjligheten att erhålla ersättning för särskilda miljötjänster, t.ex. för miljövänlig vallodling eller betesdrift, under förutsättning att uppsatta villkor uppfylls. Det faktum att jordbruket är fjällnära är inte en tillräcklig grund för att jordbruket skall kunna ersättas som någon miljövänlig produktionsform om kriterierna för att berättiga till miljöersättning inte är uppfyllda. Jordbruksministern anförde i ett frågesvar (fråga 2000/01:463) att ett viktigt mål för regeringen är att hela Sverige skall leva och utvecklas. Jordbruket har en viktig roll i norra Sverige och bidrar, förutom med grundläggande livsmedelsproduktion, till att upprätthålla sysselsättning, befolkning och samhällsstrukturer i dessa delar av landet. Jordbruksministern redogjorde för de olika stöden för norra Sverige och konstaterade att åtgärderna i mål 1-programmen, det nationella stödet, miljöersättningarna och kompensationsbidraget i mindre gynnade områden bidragit till att upprätthålla ett öppet odlingslandskap och ett livskraftigt jordbruk i Norrlands inland. Utskottet konstaterade i likhet med jordbruksministern att de redovisade åtgärderna innebär att riksdagens tillkännagivande får anses tillgodosett.

Jordbruksverket beskriver i rapporten (2003:16) Jordbrukets utveckling i det fjällnära området 1995–2002 den utveckling som ägt rum för jordbruket i det fjällnära området sedan Sveriges inträde i EU. I rapporten konstateras att jordbrukets utveckling i Sverige kännetecknas av en omfattande strukturförändring, vilken är mer omfattande i norra Sverige. Antalet jordbruksföretag och åkerarealens omfattning har genomgått en kraftig minskning som knappast är avslutad. Den viktigaste driftsinriktningen är mjölkreduktionen. I stödområde 1 och i de nordliga fjällkommunerna har en produktionsminskning av mjölk ägt rum. De kvarvarande företagen förmår inte täcka det produktionsbortfall som de upphörande företagen ger upphov till. I övriga stödområden, möjligtvis med undantag för stödområde 3, har trots den omfattande

strukturförändringen produktionen kunnat bibehållas. Det södra fjällområdet, Dalarnas och eventuellt Jämtlands län, har i viss mån lyckats bromsa den ogynnsamma utvecklingen tack vare lyckade satsningar inom turistnäringen som smittat av sig till bl.a. jordbruket. Enligt rapporten är dock utvecklingen av jordbruket i det fjällnära området ogynnsam om strävan är att näringen skall vara livskraftig. Rapporten övervägs för närvarande i Jordbruksdepartementet. Vidare bereds, som tidigare har redovisats, förslaget till åtgärder med anledning av utvärderingen av Miljö- och landsbygdsprogrammet efter halva programperioden (SOU 2003:105). Med hänvisning till det arbete som pågår bör motionerna 2003/04:MJ285 (c) yrkande 2 och 2003/04:MJ335 (v) yrkande 1 för närvarande lämnas utan vidare åtgärd.

Jordbruksadministration m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om miljöeffekter och pris på livsmedel (v), utnyttjandet av EU-medfinansierade anslag (kd), kommunal tillsyn (kd), sociala frågor i jordbruket (c) och jämställdhet (fp).

Jämför reservationerna 24 (v), 25 (kd) och 26 (fp).

Motionerna

Enligt motion 2002/03:MJ263 (v) yrkandena 4 och 5 bör regeringen se över förutsättningarna för att låta miljöeffekter få genomslag i priset på livsmedel. Vidare bör utredas vilka marknadsfrämjande åtgärder som behöver vidtas för att öka intresset för och efterfrågan av miljömärkta livsmedel. Det krävs bl.a. insatser i form av marknadsfrämjande åtgärder och informationsinsatser både generellt och till riktade grupper, såsom till förädlingsföretag som vill satsa på ekologisk produktion.

Kostnadsramarna för EU-medfinansierade anslag bör enligt motionerna 2002/03:MJ424 (kd) yrkande 5 och 2003/04:MJ399 (kd) yrkande 6 långsiktigt ligga på en nivå som innebär att Sverige fullt ut använder de EU-anslag som är möjliga.

Enligt motion 2002/03:MJ432 (kd) yrkande 10 bör kommunerna ha fortsatt ansvar för tillsynen enligt miljö-, djurskydds- och livsmedelslagstiftningen. Motionärerna anser att den tillsyn som kan utföras bäst på kommunal nivå också bör utföras där. Det finns stora samordningsvinster att uppnå mellan de olika tillsynsområdena.

Den sociala dimensionen i lantbruket och vikten av jordbrukspräster och kuratorer framhålls i motion 2002/03:MJ487 (c) yrkande 32. Olika former av social kontakt bör uppmuntras för att minska ensamheten hos lantbrukarna i arbetslivet. I de olyckliga fallen av vanvård av djur ligger ofta sociala problem i bakgrunden.

Ett jämställdhetsperspektiv bör enligt motion 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 21 föras in i jordbrukspolitiken. Erfarenheten efter tre års genomförande av miljö- och landsbygdsprogrammet och mål 1-programmet visar att kvinnor har en nyckelroll för de förändringar och den utveckling som sker på landsbygden.

Utskottets ställningstagande

När riksdagen år 1998 slog fast riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241) uttalade utskottet att den framtida politiken måste utgå från konsumenternas efterfrågan och ge dem bättre möjligheter att påverka inriktningen och storleken på produktionen av livsmedel och andra jordbruksvaror. Samtidigt är det angeläget att förutsättningar skapas för jordbruksföretagen att agera på en konkurrensutsatt marknad. Därmed kan jordbrukspolitiken övergå från att i huvudsak ha varit producentstyrd till att främst styras av konsumenternas efterfrågan. De livsmedel som erbjuds konsumenterna skall dessutom vara säkra från hälsosynpunkt. Det är företagens uppgift att ansvara för att inte några livsmedel som kan skada människors hälsa släpps ut på marknaden. Samhället bör dock genom lagstiftning formulera vissa grundkrav avseende livsmedlens kvalitet. Vidare bör marknads-mässiga och från konsumentsynpunkt skäliga priser ingå som ett mål för jordbrukspolitiken. Priserna på jordbruksprodukter och livsmedel skall i första hand bestämmas av utbud och efterfrågan på marknaden.

Av regleringsbrevet för år 2004 framgår att Jordbruksverket har att, i samverkan med Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet, fortlöpande följa och utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken i linje med regeringens beslut den 11 juli 1996 (Jordbruksdepartementet). Uppdraget skall genomföras i linje med det förslag som presenterats av myndigheterna (Jordbruksverkets rapport 2003:20). Resultatet av arbetet skall löpande rapporteras till regeringen.

Nuvarande nationella mål för konsumentpolitiken fastställdes av riksdagen hösten 2001 (prop. 2000/01:135, bet. 2001/02:LU2, rskr. 51). Riksdagens beslut innebär att de nationella målen för konsumentpolitiken skall vara att konsumenternas ställning och inflytande på marknaden skall stärkas (inflytandemålet), att hushållen skall ha goda möjligheter att utnyttja sina ekonomiska och andra resurser effektivt (hushållningsmålet), att konsumenternas hälsa och säkerhet skall skyddas (säkerhetsmålet), att sådana konsumtions- och produktionsmönster skall utvecklas som minskar påfrestningarna på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling (miljömålet) samt att konsumenterna skall ha tillgång till god vägledning, information och utbildning (kunskapsmålet). Miljömålet inom konsumentpolitiken infördes år 1995 (prop. 1994/95:140, bet. LU32, rskr. 438). 2001 års riksdagsbeslut innebar inga förändringar vad gäller miljömålets formulering. Lagutskottet uttalade i april 2003 (bet. 2002/03:LU14) att bakom införandet av miljömålet låg en strävan att starkare betona sambandet mellan konsumtion och miljö. Det

ansågs vara en viktig konsumentpolitisk uppgift att försöka uppnå sådana konsumtionsmönster som belastar miljön så lite som möjligt. Vidare betonades vikten av att påverka även produktionen i denna riktning.

Riksdagen beslutade år 2003 (bet. 2002/03:LU14) tre delmål för miljömålet inom konsumentpolitiken, nämligen att det skall vara prisvärt och enkelt att agera på ett för miljön positivt sätt (delmål 1), att det skall finnas många konkreta exempel på positiva miljöeffekter av ett ändrat beteende (delmål 2) och att miljömärkningen och den etiska märkningen skall ha en stor spridning (delmål 3). De nya delmålen syftar enligt lagutskottets bedömning till att bidra till att det övergripande miljömålet för konsumentpolitiken uppnås och anger inriktningen av verksamheten t.o.m. år 2005. Delmålen är generella för politikområdet, men tar framför allt sikte på Konsumentverkets arbete och dess roll som sektorsansvarig myndighet.

Regeringen har i 2004 års regleringsbrev uppdragit åt Livsmedelsverket att vidta åtgärder för att stärka tillsyn och kontroll när det gäller märkning av livsmedel. En redovisning av gjorda insatser skall göras till regeringen i samband med årsredovisningen.

Utskottet har uttalat (bet. 2003/04: MJU3) att avsikten med miljömärkning är att den skall utgöra en garanti för konsumenten att produkten har producerats i enlighet med de kriterier som gäller för den aktuella miljömärkningen. Sveriges hållning är att miljömärkning skall vara frivillig och marknadsdriven, dvs. inte ett ansvar för staten. Detta lägger ett stort ansvar på konsumenterna, men även på ideella organisationer, att själva bedöma vad miljömärkningen står för. Utskottet ser det därför positivt att olika medier uppmärksammar sådan miljömärkning som inte svarar mot de kriterier som svenska konsumenter förutsätter ingår i miljömärkningssystemen. Enligt vad utskottet har erfarit pågår inom kommissionen arbete med att fastställa riktlinjer för hur de olika miljömärkningssystemen skall kunna jämföras.

Anslaget Bidrag till miljömärkning av produkter (40:6) är ett bidrag ställt till SIS Miljömärkning AB som av regeringen har fått i uppdrag att utveckla, informera om och marknadsföra miljömärkningskriterier för konsumentvaror. Medlen utbetalas via Kammarkollegiet (jfr bet. 2003/04: NU1). Näringsutskottet välkomnade regeringens förslag om en ökning av det berörda anslaget med 1,6 miljoner kronor, avsett för den nämnda verksamheten. Som redovisats kommer Jordbruksdepartementet att följa utfallet av den berörda verksamheten och en årlig utvärdering kommer att ske.

Något behov av ett uttalande av riksdagen i frågan kan utskottet därmed inte se. Det anförda torde i allt väsentligt tillgodose syftet med motion 2002/03: MJ263 (v) yrkandena 4 och 5. Motionsyrkandena bör lämnas utan vidare åtgärd.

Vid riksdagsbehandlingen av regeringens skrivelse 2002/03:111 Landsbygdpolitik – resultatredovisning (bet. 2003/04: MJU2 s. 84) refererade utskottet att anslagssparandet på anslagen 44:1 och 44:2 uppgår till 751 181 000 kr respektive 56 709 000 kr vid ingången av år 2003. Vid några tillfällen har regeringen fattat beslut om indragning av delar av anslagsspa-

randet för anslagen 44:1 och 44:2. En stor del av det ingående anslagssparandet år 2000 härstammar från programperioden under åren 1995–1999. Anslagssparandet från programperioden 1995–1999 har sin bakgrund i att Sverige inte fullt ut behövde utnyttja de anvisade anslagen. För övrigt är storleken på anslagssparandet ett resultat av svårigheterna att för ett givet år prognostisera utfallet av insatser som bygger på fleråriga åtaganden. Regeringen anför i skrivelsen att eftersom budgeten för respektive åtgärd i miljö- och landsbygdsprogrammet kan skilja sig åt mellan olika år speglar utfallet åren 2000–2002 nödvändigtvis inte förväntat utfall under resten av programperioden. Det finns emellertid vissa skillnader mellan utfallet åren 2000–2002 och den i programmet ursprungligen planerade fördelningen av medel mellan åtgärder under samma period. Detta beror främst på att vissa åtgärder har haft en högre anslutning än förväntat under perioden medan anslutningen till andra åtgärder varit lägre än förväntat. Utskottet konstaterar att anslutningen till åtgärderna i programmet överlag har varit hög. Detta innebär också att de ekonomiska ramarna för programmet förväntas utnyttjas fullt ut.

Vid riksdagsbehandlingen av statsbudgeten för år 2004 anfördes (bet. 2003/04:MJU2 s. 57) att under anslaget (44:1 och 44:2) har anvisats medel för de av Sverige tillämpade miljö- och strukturstöden med anknytning till jordbruket samt för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Regeringens avsikt är att följa de planer som finns för programmen i syfte att nå de mål som formulerats. Anslaget för år 2004 minskas med 14 miljoner kronor jämfört med det i budgetpropositionen för år 2003 beräknade anslaget för att medverka till ett lägre utgiftstryck på statsbudgeten under år 2004. Minskningen av anslaget kommer att innebära lägre utgifter för åtgärder inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet under år 2004.

När det gäller den ram för de EG-finansierade stöden och deras utnyttjande som tas upp i motionerna 2002/03: MJ424 (kd) yrkande 5 och 2003/04: MJ399 (kd) yrkande 6 vill utskottet hänvisa till tidigare uttalanden om det självklara i att framförhandlade stöd skall utnyttjas (se bl.a. bet. 2001/02: MJU15 och 1998/99: MJU7). Motionerna bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Som utskottet tidigare har redovisat kommer Djurskyddsmyndigheten (bet. 2003/04: MJU2 s. 20) att utgöra den centrala myndigheten avseende djurskydd enligt djurskyddslagen. Detta innebär också att myndigheten till den delen tar över Jordbruksverkets uppgifter. Djurskyddet är enligt regeringen prioriterat, och en väl fungerande tillsyn har därvid en särskilt hög prioritet. Regeringen arbetar kontinuerligt med att se över djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539) för att anpassa reglerna efter djurens behov i så stor utsträckning som möjligt och regeringen avser att återkomma i frågan då det gäller t.ex. kommunal samverkan. Vidare anfördes att Livsmedelsverket har förbättrat stödet till den lokala tillsynen. Det finns dock fortfarande utrymme för att göra en del förbättringar både på central och lokal nivå när det gäller livsmedelstillsynen. Det är oroande att inspektionsfrekvensen sjunker både i den kommunala tillsynen och i Livsmedelsverkets egen tillsyn.

Frekvensen har sjunkit under en följd av år. Det återstår ännu åtgärder för att garantera en effektiv och likvärdig livsmedelstillsyn i hela landet. När det gäller den lokala tillsynen är problemet bl.a. bristande resurser.

I den tidigare nämnda departementspromemorian (Ds 2004:11) Förbättrad djurskydds- och livsmedelstillsyn lämnas förslag som syftar till att inom ramen för nuvarande tillsynsorganisation stärka den lokala livsmedels- och djurskyddstillsynen. Vidare övervägs, som tidigare redovisats, kommunernas ansvar för statlig tillsynsverksamhet i Utredningen om en tydligare och effektivare statlig tillsyn, Ju 2000:06. Förslaget innebär att Livsmedelsverkets och den nya Djurskyddsmyndighetens ansvar för att leda och samordna tillsynen tydliggörs och stärks. I myndigheternas centrala tillsynsuppgifter ingår att med bindande föreskrifter styra hur den operativa tillsynen skall bedrivas och att med rådgivning och utbildningsinsatser stödja samt följa upp länsstyrelsernas och kommunernas tillsyn. För att ytterligare förbättra förutsättningarna för en effektiv kommunal tillsyn införs bestämmelser som underlättar en samverkan kommuner emellan. Vidare ställs krav på att kommunerna skall upprätta tillsynsplaner och att det skall inrättas samrådsgrupper med uppgift att följa tillsynen inom länet.

Uppdags brister i den kommunala tillsynen skall Livsmedelsverket eller, när det gäller djurskyddstillsynen länsstyrelsen, kunna förelägga en kommun att rätta till bristerna. Föreligger särskilda skäl får föreläggandet förenas med vite. Om en kommun grovt eller under en längre tid har åsidosatt sina tillsynsskyldigheter skall regeringen, på ansökan av Livsmedelsverket alternativt en länsstyrelse, kunna besluta att tillsynen över en viss verksamhet som kommunen annars har, skall flyttas över till Livsmedelsverket, respektive länsstyrelsen. När det gäller livsmedelstillsynen skall kommunerna vidare ges möjlighet att använda den årliga tillsynsavgiften för att finansiera även andra kostnader för tillsynsverksamheten än sådana som avser provtagning och undersökning. Förslaget bereds nu i Regeringskansliet.

Riksrevisionens styrelse har i en framställning till riksdagen 2003/04:RRS1 angående djurskyddstillsynen anfört att det med anledning av vad som framkommit i samband med granskningen enligt styrelsens uppfattning kan finnas skäl att regeringen överväger om det behövs förändringar i regleringen av hur det lokala djurskyddsarbetet finansieras. Förutom finansiella aspekter bör vid en sådan prövning även beaktas vikten av att djurhållare i olika delar av landet behandlas på ett så långt möjligt likvärdigt sätt. Det kan exempelvis inte anses rimligt att det som i en kommun är helt gratis kostar djurhållaren i en annan kommun 9 000 kr. En självklar utgångspunkt är enligt styrelsen att avgifterna inte får överskrida de kommunala självkostnaderna för tillsynen. Regeringen bör på lämpligt sätt återrapportera till riksdagen om resultatet av sin prövning. Riksrevisionens styrelses framställning bereds för närvarande av utskottet i annat sammanhang.

Utskottet föreslår att Motion 2002/03: MJ432 (kd) yrkande 10 i avvaktan på det arbete som pågår lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om en social dimension i lantbruket vill utskottet hänvisa till syftet med insatsområdet för en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden inom miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige åren 2000–2006. Inriktningen på programmet är att främja utvecklingen av alternativa möjligheter för hela landsbygdens ekonomiska och sociala utveckling som en motvikt till att sysselsättningen i jord- och skogsbruket under lång tid har minskat kraftigt. Kvinnors förutsättningar och kompetens skall i högre utsträckning än tidigare tas till vara. Jordbruket skall fortsätta att bidra till regional utjämning av sysselsättning och välfärd. Förslagen som lämnas i motionen är av det slaget att de inte bör bli föremål för något riksdagsuttalande. Med det anförda bör motion 2002/03: MJ487 (c) yrkande 32 lämnas utan vidare åtgärd.

Vid riksdagsbehandlingen av regeringens skrivelse 2002/03:111 (bet. 2003/04: MJU2 s. 108) framhölls betydelsen av en näring som ger arbetsmöjligheter åt både kvinnor och män, något som är viktigt att uppmärksamma vid utformningen och tillämpningen av åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet. Det finns goda exempel på hur kvinnor omsatt sina kunskaper och erfarenheter i framgångsrik företagsamhet inom jordbruk och småskalig livsmedelsproduktion, inte minst i glesbygder. De kvinnliga nätverk och arbetsgrupper som vuxit fram under de senaste åren, inte minst inom ramen för gemenskapsinitiativet Leader-plus, arbetar med annorlunda och intressanta metoder i landsbygdsutvecklingen. Åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet skall bidra till att ytterligare stödja en sådan utveckling. Åtgärderna måste även samverka med åtgärder som ingår i program som medfinansieras från strukturfonderna. Utskottet föreslår att motion 2003/04: MJ431 (fp) yrkande 21 lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med vad som anförts.

Trädgårdsnäring

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om resurshushållande trädgårdsodling (kd), fritidsodlingens betydelse (s), ett nationellt centrum för trädgårdsodling (v), tillgången på bra växter för fritidsodling (s) och stöd till fritidsodling (s). Jämför reservation 27 (kd).

Motionerna

Inom ramen för landsbygdsprogrammen bör enligt motion 2002/03: Sk347 (kd) yrkande 4 inkluderas dels ett konventionellt stöd för resurshållande trädgårdsodling, dels ett nationellt stöd för ekologisk växthusodling.

Enligt motion 2002/03:MJ469 (s) yrkande 2 bör regeringen även i övrigt uppmärksamma fritidsodlingens betydelse och behov av stöd i likhet med andra folkrörelser. Intresset för fritidsodling har påtagligt ökat under senare år, vilket framgår av tidningsartiklar, bokutgivning, trädgårdsmässor etc.

Ett nationellt centrum för trädgårdsodling, Wij trädgårdar i Ockelbo kommun, bör skapas enligt motion 2002/03:MJ401 (v). Sedan ett par år tillbaka pågår ett trädgårdsprojekt i Ockelbo, en mindre kommun i Gävleborgs län. Platsen för projektet är Wij säteri, en liten herrgårdsanläggning i direkt anslutning till kommunens tätort. Här finns goda förutsättningar för odling och hortikulturell utveckling, där ”det vilda” i områdets ytterkanter via vattendrag, åkermark och herrgårdsparken till slut når de vackra byggnaderna.

I fråga om åtgärder för att säkra tillgången på bra växter för fritidsodlingen anförs i motion 2002/03:MJ471 (s) att fritidsodlingen är viktig bl.a. ur ett folkhälsoperspektiv, liksom även offentliga planteringar. Det är angeläget att de investeringar som såväl den enskilde som det allmänna gör för en grön miljö inte görs förgäves. För att säkerställa tillgången på ett hårdigt växtmaterial är det angeläget både med stöd till forskning och växtförädling för bra växtmaterial och uppdrag till berörda myndigheter, främst Jordbruksverket och Konsumentverket, att medverka till bättre konsumentinformation.

I motion 2003/04:MJ338 (s) framhålls behovet av att skapa ökad klarhet om stödet till fritidsodlingen i framtiden. Dagens situation kan synas problematisk, eftersom fritidsodlingen är så vanligt förekommande trots att samhällets stöd till dess organisationer minskat.

Utskottets ställningstagande

Som tidigare har redovisats (bet. 2003/04:MJU2) konstateras i regeringens skrivelse (2002/03:111) Landsbygdsutveckling – resultatredovisning att anslutningen till åtgärderna i miljö- och landsbygdsprogrammet överlag har varit hög och att detta innebär att de ekonomiska ramarna för programmet förväntas utnyttjas fullt ut. Utskottet har även redovisat att ändringar i programmet behandlas i samband med halvtidsutvärderingen av programmet (SOU 2003:105). Utskottet har inhämtat att arbetet med att ta fram ett nytt miljö- och landsbygdsprogram fr.o.m. 2007 påbörjas under år 2004. Utskottet har flera gånger behandlat (bet. 2003/04:MJU2 s. 99) frågan om stöd till ekologisk växthusodling. Utskottet har inhämtat att inom ramen för kompetensutvecklingsåtgärden i miljö- och landsbygdsprogrammet lämnas stöd för att anordna olika kompetensutvecklingsinsatser (rådgivning, kurser, m.m.). Projektet riktar sig både mot konventionella och ekologiska odlare. Motion 2002/03:Sk347 (kd) yrkande 4 avstyrks i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Utskottet instämmer fullt ut i de synpunkter som framförs i motionerna 2002/03:MJ401 (v), 2002/03:MJ469 (s) yrkande 2, 2002/03:MJ471 (s) och 2003/04:MJ338 (s) om fritidsodlingens betydelse och behovet av åtgärder för att säkra tillgången på bra växter för fritidsodlingen. När det gäller fritidsodlingens betydelse och behov av stöd i likhet med andra folkrörelser uttalade

regeringen i 2004 års förslag till statsbudget (prop. 2003/04:1, utg.omr. 17 s. 118, bet. 2003/04:KrU1) att folkrörelsepolitiken är inriktad på att dels stimulera och stödja människors organisering i föreningar och liknande sammanslutningar, dels bidra till goda förutsättningar för dessa föreningar att verka och bedriva verksamhet. Inom folkrörelsepolitiken hanteras generella frågor som rör alla typer av folkrörelser och ideella föreningar, såsom den statliga bidragsgivningen till föreningslivet. Frågor som rör den ideella sektorn och dess olika verksamheter behandlas inom i stort sett samtliga politikområden. I syfte att samordna regeringens folkrörelsepolitik tillsattes i september 2001 en interdepartemental arbetsgrupp. Arbetsgruppen har kunnat konstatera att det föreligger behov av att se över folkrörelsepolitiken och de olika insatser som görs riktade mot föreningslivet och den sociala ekonomin. Regeringen har därför för avsikt att under år 2004 låta se över den statliga folkrörelsepolitiken.

Som utskottet redovisade hösten 2000 (bet. 2001/02:MJU17) har företrädare för trädgårdsnäringen vid flera tillfällen gjort framställningar till regeringen om inrättandet av kollektiva fonder finansierade av trädgårdsnäringen. Av den anledningen avsattes för budgetåret 2001 under anslaget 44:3 Miljöförbättrande åtgärder inom jordbruket 5 miljoner kronor för en trädgårdsnäringsfond (prop. 2000/01:1, utg.omr. 23, bet. 2000/01:MJU2). Regeringen uttalade därvid att en bidragsnivå om 8 miljoner kronor per år bör eftersträvas. Enligt vad utskottet inhämtat är det övergripande målet att avsatta medel skall användas för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom trädgårdsnäringen i syfte att främja en uthållig utveckling. Syftet är också att trädgårdsnäringen genom kollektiva insatser, bättre kunskapsunderlag och individuell kompetenshöjning skall stimuleras till att rationellt och strukturellt stärka sin position på marknaden. Särskild vikt skall läggas vid att uppmuntra kvalitetsproduktion och produktdiversifiering. En successivt ökad ekologisk uthållighet skall främjas genom specifika forskningsinsatser för att utveckla miljöledningssystem och integrerade produktionsmetoder. Stödet skall även kunna användas till kollektiva insatser för att nå en ökad nationell och internationell marknadskännedom liksom för kollektiva utvecklingsåtgärder med syfte att sektorn kontinuerligt skall kunna möta förändrade handelsmönster och upphandlingsstrukturer. Avsikten är att Stiftelsen lantbruksforskning i samarbete med näringen skall använda bidraget för att inom trädgårdsnäringen stödja projekt som avser forskning och utveckling, tillhandahållande av tekniskt stöd, produktion och saluföring av kvalitetsprodukter eller försäljningsfrämjande åtgärder och reklam.

Utskottet redovisade vid behandlingen av 2003 års statsbudget (bet. 2002/03:MJU2) under anslaget 44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m. att beslut fattats om att 8 miljoner kronor skall tillföras Stiftelsen lantbruksforskning för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom trädgårdsnäringen samt att EG-kommissionen godkänt denna nationellt finansierade åtgärd.

I regleringsbrevet för år 2004 för Statens växtsortnämnd anges att nämnden skall bidra till att växtodlingen i landet har tillgång till sådana växtsorter som ger möjligheter för en växtodling som är anpassad till odlingsförutsättningarna i landet och till behovet av en uthållig växtodling. Nämnden skall också rapportera vilka kriterier som nämnden väger in i sin bedömning vad avser godkännande av växtsorter för intagning i sortlistan samt utfallet av prövade ärenden.

Fritidsodlingens Riksorganisation, som är ett samarbetsorgan för tretton olika fritidsodlingsorganisationer med ca 70 000 medlemmar, har uppvakttat utskottet och anfört följande. Det finns 2,5 miljoner trädgårdar omfattande ca 300 000 ha i Sverige. Trädgårdarna har stor betydelse för folkhälsan. Här odlas stora kvantiteter frukt, bär och grönsaker. Trädgårdsarbete innebär för många människor – i olika åldrar – regelbunden motion i egen takt. Trädgårdar ger samtidigt stimulans. Fritidsodlarna svarar samtidigt för en stor del av arvet av gamla kulturväxter. Fritidsodlingen hör inte hemma i någon av de många andra kategorierna av folkrörelser eller fritidssysselsättningar, utan måste ses som en egen kategori. Det innebär att fritidsodlingen inte får del av de stöd som utgår till andra folkrörelser, utan i stället erhåller riksorganisationen sedan tio år ett bidrag om 3,5 miljoner kronor för rådgivning och information till egna medlemmar och till allmänheten. Denna verksamhet är av stor omfattning och har stor betydelse för att bl.a. främja ekologisk trädgårdsodling. Organisationen har svårt att påverka inriktningen av den forskning som bedrivs vid Sveriges lantbruksuniversitet och de som finansieras av Formas.

När det gäller frågan om medel till forskning om grönytesektorn och fritidsodlingen uttalade utskottet våren 1993 (bet. 1992/93:JoU20) att mycket av den forskning som bedrivs vid Sveriges lantbruksuniversitet även kommer fritidsodlarna till del, men med hänsyn till odlingens speciella behov är det enligt utskottets mening av stor vikt att de informationskanaler som finns mellan forskning och praktik kan bibehållas och utvecklas. Utskottet ansåg det vara ett samhällsintresse att de berörda organisationerna erhåller en väsentlig del av de föreslagna medlen och att det skapas förutsättningar för en fortsatt informations- och rådgivningsverksamhet inom hemträdgårdsområdet. Detta uttalande upprepades av utskottet hösten 2000 och 2002 (bet. 2000/01:MJU7 och bet. 2002/03:MJU2 s. 65).

Utskottet har inhämtat att på den s.k. Trädgårdsförsöksstationen i Ultuna, bedrevs från år 1989 till år 2001 försöksverksamhet och demonstrationer riktade till fritidsodlare. Stationens verksamhet var mycket uppskattad men fick knappa resurser och lades ner 2001. 2003 anlades och invigdes en s.k. kunskapsträdgård på Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Ultuna. I Ultuna kunskapsträdgård kan man ta del av kunskaper och verksamheter som finns inom SLU. Trädgården avses vara en fysisk mötesplats för information, kunskapspridning och undervisning. Budskapet riktar sig till studenter såväl som till skolelever och en bred allmänhet som vill stifta bekantskap med SLU.

Utskottet vill framhålla fritidsodlingens stora betydelse och behovet av åtgärder för att säkra tillgången på bra växter för fritidsodlingen. Utskottet anser med hänsyn till trädgårdsodlingens speciella behov att det är av stor vikt att de informationskanaler som finns mellan forskning och praktik kan bibehållas och utvecklas. Det är enligt utskottets uppfattning ett samhällsintresse att de berörda organisationerna erhåller en väsentlig del av de föreslagna medlen och förutsätter att det skapas förutsättningar för en informations- och rådgivningsverksamhet inom hemträdgårdsområdet. Utskottet vill erinra om att Movium – sekretariatet för den yttre miljön, Fritidsodlingens Riksorganisation och Stiftelsen Trädgårdsodlingens elitplantstation sedan år 1993 erhåller sammanlagt ca 11 miljoner kronor per år för dessa ändamål. Medlen beviljas numera av Formas (6 750 000 kr) och Jordbruksverket (4 250 000 kr). Mot bakgrund av det anförda finner utskottet ingen anledning att föreslå något riksdagsuttalande med anledning av motionerna. Motionerna 2002/03: MJ401 (v), 2002/03: MJ469 (s) yrkande 2, 2002/03: MJ471 (s) och 2003/04: MJ338 (s) bör lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Svensk hållning i WTO-förhandlingarna, punkt 1 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att Sverige och EU i WTO-förhandlingarna bör ställa mer bestämda krav. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ399 yrkande 21 och avslår motionerna 2002/03:MJ424 yrkande 13 och 2003/04:MJ432 yrkande 2.

Ställningstagande

I det pågående arbetet inom WTO måste Sverige och EU ställa mer bestämda krav utifrån de miljö- och djurskyddskrav som ställs på svenskt och europeiskt jordbruk. Det krävs en mer offensiv hållning mot ett mer ekologiskt uthålligt jordbruk, miljöaspekter och hållningen till animalieproduktion. Man bör således eftersträva en dialog om de stödsystem inom jordbruk, fiske och energiområdena som motverkar en hållbar utveckling. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Svensk hållning i WTO-förhandlingarna, punkt 1 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Anita Brodén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att Sverige bör vara pådrivande för att WTO-förhandlingarna kring livsmedelsfrågorna snabbt återupptas. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ432 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03:MJ424 yrkande 13 och 2003/04:MJ399 yrkande 21.

Ställningstagande

Misslyckandet vid WTO-toppmötet i Cancún har tills vidare satt stopp för en avreglering av Europas och USA:s jordbruksmarknader med slopade skyddstullar, fritt marknadstillträde för exportörer från fattiga länder och en minskning av jordbrukssubventionerna. Detta är tragiskt framför allt för tredje världens fattiga, men också för konsumenterna i Sverige och EU. Båda parter skulle här vinna på mer marknad och mindre reglering. Sverige måste aktivt arbeta för att förhandlingarna snarast återupptas. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 2 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Anita Brodén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ432 yrkande 3 och avslår motionerna 2002/03: K432 yrkande 13, 2002/03: L247 yrkande 7, 2002/03: U324 yrkande 7 i denna del, 2002/03: MJ268 yrkande 1, 2002/03: MJ338, 2002/03: MJ422 yrkandena 2, 3 och 13, 2002/03: MJ487 yrkandena 3 och 35, 2002/03: N266 yrkande 9, 2003/04: K416 yrkande 40, 2003/04: L353 yrkande 8, 2003/04: U351 yrkande 7, 2003/04: MJ244 yrkande 1, 2003/04: MJ285 yrkande 1, 2003/04: MJ333 yrkande 2, 2003/04: MJ345, 2003/04: MJ374 yrkandena 1–7, 2003/04: MJ399 yrkande 2, 2003/04: MJ411 yrkande 4, 2003/04: MJ431 yrkandena 2–4, det senare i denna del, och 20, 2003/04: MJ432 yrkande 1, 2003/04: MJ435 yrkande 2 och 2003/04: MJ473 yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige bör verka för att konsumentintresset får större vikt än hittills i förhållande till producentintresset i EU-samarbetet. Den förlegade jordbrukspolitiken bör ändras till en matpolitik med inriktning på medborgarnas vilja och behov. Därtill behövs en utvecklad landsbygdspolitik och enklare regler för företag. Folkpartiet liberalerna anser att jordbruksföretagen skall behandlas som just företag. Jordbruksföretagen gynnas, liksom andra företag, av en förenkling av regler och byråkrati. Lönsamma jordbruksföretag betyder mycket för en levande och utvecklad landsbygd. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Konsekvensanalys av jordbruksnäringen, punkt 3 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att en ny jordbrukspolitik löpande bör prövas med konsekvensutredningar. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ333 yrkande 3 och 2003/04:MJ399 yrkande 3 och avslår motionerna 2002/03:MJ424 yrkande 2, 2003/04:MJ333 yrkande 4 och 2003/04:MJ474 yrkande 18.

Ställningstagande

För att få en helhetsbild av jordbrukets betydelse bör olika typer av konsekvensanalyser genomföras löpande. Dessa bör belysa jordbrukets betydelse för sysselsättning, försörjningsberedskap, bevarandet av det öppna landskapet, boende och service på landsbygd etc. Detta är inte minst angeläget i dessa tider då jordbruket utsätts för hård snedviden konkurrens och många, framför allt mindre jordbruk, tvingas läggas ned. Inhemskt jordbruk är också en förutsättning för att undvika långa, miljöförstörande transporter, för att inte bli försörjningsberoende av andra länder samt för att upprätthålla en god livsmedelssäkerhet. En analys bör sakligt kartlägga vilka förhållanden som råder gentemot omvärlden beträffande den svenske lantbrukarens ekonomiska konkurrenssituation i relation till lantbrukare i varje annat EU-land. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med en sådan konsekvensanalys för att användas som underlag för det fortsatta reformarbetet. I konsekvensanalysen bör det också belysas hur det svenska jordbrukets skattebelastning, höga krav på djurskydd och livsmedelssäkerhet, m.m. påverkat konkurrenskraften. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Konsekvensanalys av jordbruksnäringen, punkt 3 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att en konsekvensanalys behövs av jordbrukspolitiken och dess miljöpåverkan. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ474 yrkande 18 och avslår motionerna 2002/03:MJ424 yrkande 2, 2003/04:MJ333 yrkandena 3 och 4 och 2003/04:MJ399 yrkande 3.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att jordbruket kräver en balansgång mellan företagsklimat och miljöåtgärder, och det behövs långsiktiga åtgärder för att stärka ett hållbart svenskt jordbruk. Vi behöver en konsekvensanalys av jordbrukspolitiken och dess miljöpåverkan. Centerpartiet föreslår en utredning för att undersöka vilka förutsättningarna är för ett hållbart svenskt jordbruk. Utredningen bör utföras med en bred kompetens vad gäller kunskap om jordbruk, miljö, regionalpolitik och kultur. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Inriktning, punkt 4 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förutsättningarna för jord- och skogsbruket som en hörnsten i en levande landsbygd. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N330 yrkande 9 och avslår motionerna 2002/03:MJ268 yrkande 2, 2002/03:MJ424 yrkande 1, 2002/03:MJ487 yrkande 1 och 2003/04:MJ399 yrkande 1.

Ställningstagande

Jord- och skogsbruket är hörnstenen för en levande landsbygd. Kristdemokraterna vill betona tryggheten av dessa näringars ställning som en förutsättning för fortsatt bosättning samt ekonomisk, social och kulturell utveckling på landsbygden. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Konkurrensvillkor, punkt 5 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Cecilia Widegren (m) och Anita Brodén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om livskraftiga jordbruksföretag och om åtgärder för att förbättra jordbrukets konkurrenssituation. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ268 yrkande 10, 2002/03:MJ422 yrkande 17 och 2003/04:MJ431 yrkande 12 och avslår motionerna 2002/03:MJ296, 2002/03:MJ356 yrkandena 1 och 2, 2002/03:MJ411 yrkande 1, 2002/03:MJ424 yrkande 4, 2002/03:MJ429 yrkande 1, 2002/03:N307 yrkande 11, 2002/03:N340 yrkande 5, 2003/04:MJ435 yrkande 1 och 2003/04:MJ476 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är viktigt att skapa förutsättningar för att den svenska jordbrukaren, som vilken annan företagare som helst, ges möjlighet och frihet att på likvärdiga villkor konkurrera med sina produkter på en konkurrensutsatt marknad. Riksdagen bör ge regeringen till känna vad som anförs i reservationen om likvärdiga konkurrensvillkor för det svenska jordbruket.

8. Villkoren för det svenska jordbruket, punkt 6 (kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om konkurrensvillkor för det svenska jordbruket. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ206 yrkande 1.

Ställningstagande

Jordbruket är grunden för det öppna landskapet, den biologiska mångfalden och de kulturhistoriska värdena. EU:s miljö- och landsbygdsprogram har stor betydelse för odlingslandskapet och för att de biologiska värdena skall kunna tillvaratas. Det krävs dock att miljöersättningarna görs än mer tillgängliga för landets jordbrukare. Regelsystemet kring dessa ersättningar måste göras så enkelt som möjligt. Det krävs generellt en ökad lönsamhet i produktionen. Här kan mycket göras på såväl gårdsnivå som i förädlingsledet. Grunden för ett lönsamt företagande ligger givetvis hos företagaren själv. Samtidigt måste politiken utformas så att den inte hindrar utan stöttar den enskilda företagen. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Fågelnäringen, punkt 7 (m, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Jan Andersson (c) och Cecilia Widegren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om svensk fågelnäring. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ320 och avslår motionerna 2003/04: MJ312, 2003/04: MJ362, 2003/04: MJ403 yrkande 1 och 2003/04: MJ454.

Ställningstagande

I dag hotas svensk fågelproduktion av en stark importökning av fågelkött. Svensk kalkonuppfödning är i farozonen. Även svensk kycklinguppfödning kan komma att få problem. Orsakerna är flera. Det starka men viktiga djuruomsorgsprogram Sverige har innebär ökade kostnader som konsumenterna uppenbarligen inte är beredda att betala. Det svenska skattesystemet och den höga dieselskatten är andra faktorer som medför att svensk fågelproduktion har sämre konkurrensförmåga gentemot viktiga konkurrentländer. För att värna det svenska fågelköttets höga kvalitet kan dagens snedvridningar i konkurrenshänseende inte accepteras. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Småskaliga slakterier m.m., punkt 8 (fp, kd)

av Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Anita Brodén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om mobila och gårdsnära slakterier samt om investeringsstöd för åtgärder som minskar djurtransporternas längd. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ367 yrkandena 2 och 4 och 2003/04: MJ399 yrkande 20 och avslår motion 2003/04: MJ335 yrkande 2.

Ställningstagande

Genom satsningar på lokala småskaliga slakterier kan långa och i vissa fall plågsamma djurtransporter reduceras. Livsmedelsverket har bl.a. föreslagit en ändrad fördelning av utdebitering av tillsynsavgifter för slakterier, vilket skulle innebära lägre avgifter för de småskaliga slakterierna. Kristdemokraterna menar att det är riktigt att framväxten av småskaliga slakterier stimuleras, bl.a. genom lägre avgifter. För närvarande finns i Sverige endast mobila slakterier i bruk för slakt av renar. I ett flertal länder finns dock intresse för mobil slakt, och i USA slaktas gris och nötkreatur i mobil anläggning och fjäderfå storskaligt mobilt. I Norge finns, förutom slakt av ren, även slakt av lamm i mobilt slakteri på försök.

Det är tveksamt om EU:s regler tillåter mobil slakt av andra djur än ren. Sverige måste därför inom EU driva att reglerna tydliggörs så att mobil slakt kan tillåtas. Utredningen (SOU 2003:6) Kännande varor eller okända varor bedömer att mobil slakt i första hand skulle vara aktuellt för svin, får och fjäderfå. För mobil slakt skall samma djurskyddskrav gälla som för annan slakt. Kristdemokraterna delar utredningens åsikt att ekonomiska bidrag till mobila slakterier, gårdsnära slakterier, slaktbodas och andra lösningar som minskar djurtransporterna bör införas inom befintligt regelsystem.

För att styra bort från stordriften och de långväga djurtransporterna är det på kort sikt nödvändigt att införa investeringsstöd för sådana åtgärder som minskar transporterens längd. Sådant stöd bör också kunna utbetalas till uppfödare som genomför åtgärder för att minska djurens obehag i samband med transporter. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Småskaliga slakterier m.m., punkt 8 (v, mp)

av Sven-Erik Sjöstrand (v) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om taxor och klassningsregler för småskaliga slakterier. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ335 yrkande 2 och avslår motionerna 2003/04: MJ367 yrkandena 2 och 4 och 2003/04: MJ399 yrkande 20.

Ställningstagande

En fråga som bör ses över är klassningen av ett slakteri som småskaligt, vilket kräver en avgift på 40 000 kr. De större livsmedelskedjorna handlar i allt mindre utsträckning av små producenter och tar i stället det mesta från sina egna grossister, vilket betyder att de nollskaliga slakteriernas överlevnad baseras på egen marknadsföring och egen försäljning. Vi anser att regeringen bör se över de taxor som är kopplade till de olika klassningsreglerna i syfte att underlätta för de småskaliga slakterierna. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Småskalig livsmedelsproduktion, punkt 9 (kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett samlat program för en ökad småskalig livsmedelsproduktion. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: N328 yrkande 19 och avslår motionerna 2002/03: MJ429 yrkande 3 och 2003/04: MJ335 yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringen bör ta initiativ till ett samlat program för en ökad småskalig livsmedelsproduktion i samråd med företrädare för hushållningssällskap, lantbrukarnas organisationer och regionala företrädare. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Småskalig livsmedelsproduktion, punkt 9 (v, mp)

av Sven-Erik Sjöstrand (v) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om hur lokala initiativ till småskalig livsmedelsproduktion kan underlättas. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ335 yrkande 4 och avslår motionerna 2002/03:MJ429 yrkande 3 och 2003/04:N328 yrkande 19.

Ställningstagande

För att försöka möta de ökade hoten mot basproduktionen har lantbrukare och andra livsmedelsföretag på olika sätt inlett ett aktivt samarbete med bl.a. utbildningar, gemensam marknadsföring och satsningar på miljö och kvalitet. Genom att kombinera olika verksamheter som t.ex. lanthandel och småskalig livsmedelsproduktion har service som annars skulle ha försvunnit bevarats. Samtidigt är den småskaliga livsmedelsproduktionen ofta förknippad med bevarandet av kulturtraditioner. År 2001 tillkom det 497 nya företag i Jämtlands län, och det är ojämförligt det län i Sverige som har största andelen kvinnliga företagare bland de nystartade. En del av denna utveckling har Eldrimner svarat för. Eldrimner är ett resurscentrum som erbjuder stöd och utbildning till företagare som vill satsa på småskalig livsmedelsförädling. Av dem som har utbildats vid Eldrimners resurscentrum är 75 % kvinnor. Det finns flera goda exempel på att dessa lokala initiativ fungerar, och potentialen för att fler skulle kunna skapas finns. I Jämtland finns det i dag 35 gårds- eller bymejerier. I hela Sverige finns det totalt 80 sådana mejerier. Vi anser att regeringen bör se över hur lokala initiativ till småskalig livsmedelsproduktion och förädling kan underlättas. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Ekologisk produktion m.m., punkt 14 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Cecilia Widgren (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om stöd till viss livsmedelsproduktion. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ268 yrkande 3 och 2003/04:MJ435 yrkande 6 och avslår motionerna 2002/03:MJ263 yrkande 1, 2003/04:MJ326 yrkande 2, 2003/04:MJ399 yrkande 27 och 2003/04:N335 yrkande 2.

Ställningstagande

Miljöfrågorna är viktiga i samband med livsmedelsproduktionen. Vi anser att ett miljövänligt konventionellt jordbruk är nödvändigt även i framtiden, och vi avvisar därför procentbeslut vad gäller produktionsandelen ekologisk produktion. Det måste vara efterfrågan på marknaden som avgör huruvida produktionen skall ske inom ramen för ekologisk eller konventionell odling och inte politiskt styrande beslut. Det finns inte någon entydig forskning som bekräftar att ekologisk odling på det hela taget är mera miljövänlig eller ger kvalitetsmässigt bättre livsmedel än konventionell produktion som görs med beaktande av miljöhänsyn.

Regeringen vill på administrativ väg och med subsidier styra livsmedelsproduktion mot det som kallas alternativ odling. Man förebär att denna är överlägsen konventionell livsmedelsproduktion – inte minst av miljöskäl. Denna åsikt har på det hela taget inget stöd i verkligheten. Det som är avgörande för miljöbelastningen är den enskilde jordbrukarens skicklighet – inte vilken produktionsform som används. Det finns en efterfrågan på alternativt producerade livsmedel. Självklart skall den tillgodoses av livsmedelsproducenterna. Att ställa upp mål för hur stor andel av åkerarealen som skall användas för att tillgodose denna efterfrågan avvisar vi. I stället är det konsumenternas efterfrågan som skall styra hur mycket som skall produceras. Lönsamheten för alternativt producerade livsmedel är i allmänhet större än för konventionellt producerade. Skattemedel bör inte användas för att ge en redan förhållandevis lönsam nisch än bättre produktionsvillkor. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Ekologisk produktion m.m., punkt 14 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ekologisk odling. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ399 yrkande 27 och avslår motionerna 2002/03: MJ263 yrkande 1, 2002/03: MJ268 yrkande 3, 2003/04: MJ326 yrkande 2, 2003/04: MJ435 yrkande 6 och 2003/04: N335 yrkande 2.

Ställningstagande

En mycket viktig fråga att driva inom EU för att stimulera till utveckling och tillväxt i den ekologiska produktionen är omläggningstidernas längd, möjligheten till parallellproduktion och kvaliteten i kontrollen. I EU krävs två års omläggningstid medan praxis i Sverige har varit ett år. En förkortning av omläggningstiden till ett år gör reglerna mer utvecklingsvänliga och innebär att tveksamheten hos enskilda jordbrukare för att lägga om till ekologisk

produktion minskar. Ett kontrollerat karensår ger förtroende för ekologiska produkter, och det borde vara ett minimikrav i alla länder. Det bör också i fortsättningen vara möjligt att lägga om delar av växtodlingen till ekologisk produktion och/eller betesdrift utan att övriga delar påverkas. Man bör inte heller knyta den ekologiska vallen och betesdriften till ekologisk djurhållning utan enbart till djurhållning. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Ekologisk produktion m.m., punkt 14 (v)

av Sven-Erik Sjöstrand (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ekologiskt hållbara odlingsformer. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ326 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03:MJ263 yrkande 1, 2002/03:MJ268 yrkande 3, 2003/04:MJ399 yrkande 27, 2003/04:MJ435 yrkande 6 och 2003/04:N335 yrkande 2.

Ställningstagande

I det ekologiska jordbruket används ingen konstgödsel. Utöver stallgödsel och gröngödsel är endast ett fåtal inköpta gödselmedel tillåtna. Detta leder till att den ekologiska odlaren är tvungen att hushålla med växtnäringen mer. En balans mellan djurhållning och växtodling är också av stor betydelse för att tillgången på växtnäring skall bli tillräcklig. Till skillnad från det konventionella jordbruket så sker tillförseln av växtnäring i större utsträckning i former som är hårdare bundna och inte direkt tillgängliga för växterna. På så sätt bidrar gödslingen till en stabil näringsupbyggnad i marken som successivt under odlingssäsongen frigörs till former som växterna kan ta upp. Med ett ekologiskt odlingssystem undgår vi därför flera av de problem som följer av det konventionella jordbrukets växtnäringsförsörjning. Vi slipper t.ex. helt klimatpåverkan och energiåtgång vid handelsgödseltillverkningen med ekologiskt jordbruk. Även näringsläckaget blir mindre vid en restriktivare hushållning av växtnäringen förutsatt att lämpliga odlingsmetoder väljs.

Det ekologiska jordbruket har flera fördelar jämfört med konventionell odling, och dess betydelse för en bättre hushållning med växtnäringen tillhör de viktigare. Målsättningen bör självklart vara att allt jordbruk på sikt ställs om till ekologiskt hållbara odlingsformer. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Ekologisk produktion m.m., punkt 14 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om statliga stimulanser för att öka produktionen av ekoprodukter. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N335 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03:MJ263 yrkande 1, 2002/03:MJ268 yrkande 3, 2003/04:MJ326 yrkande 2, 2003/04:MJ399 yrkande 27 och 2003/04:MJ435 yrkande 6.

Ställningstagande

Danskarna arbetar just nu på att försöka vinna marknadsandelar på den svenska livsmedelsmarknaden för ekoprodukter. I Danmark har regeringen stöttat de jordbrukare som önskat ställa om ekonomiskt. I Sverige hoppas regeringen att marknadens efterfrågan automatiskt kommer att sporra fler jordbrukare till en sådan omställning. Regeringens förhoppningar har emellertid hittills inte infriats. Här är omställningstakten mycket lägre. Betydande insatser för att underlätta omställningen till ekologiskt jordbruk måste göras. Vi vill att riksdagen ger regeringen sin mening till känna om behovet av ytterligare statliga stimulanser för att öka produktionen av ekoprodukter.

18. Generationsväxling m.m., punkt 15 (kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om nyföretagande och generationsskiftet i jordbruksnäringen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ399 yrkande 24 och avslår motion 2003/04:MJ346.

Ställningstagande

Företagande i den gröna sektorn präglas av ett stort kapitalbehov. Särskilt tydligt blir detta vid nystartande av lantbruksföretag. Medelåldern för den svenska lantbrukarkåren är i dag hög och stigande. Denna utveckling måste brytas. Storleken på startstödet får inte urholkas ytterligare. Startstödsnivån bör höjas till den nivå som finns i konkurrentländerna. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Miljöstödets inriktning, punkt 18 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att framtida jordbruksstöd bör omfatta skydd av natur- och kulturmiljöer även i skogslandskapet. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ423 yrkande 3 och avslår motionerna 2003/04: MJ263 och 2003/04: MJ399 yrkande 18.

Ställningstagande

Vi anser att en översyn skall göras över hur EU:s framtida jordbruksstöd skall kunna omfatta skydd av natur- och kulturmiljöer även i skogslandskapet.

Jordbrukare kan efter EU-inträdet söka stöd för skydd och bevarande av kulturobjekt och de kan söka landsbygdsutvecklingsmedel för utvecklande av sin jordbruksnäring. Motsvarigheten finns inte för skogsbrukaren, vilket är ett resultat av nationella prioriteringar. I Finland går 17 % av dessa medel till skogsbruk, att jämföra med 0,1 % i Sverige. Även småskogsbrukarna är en del av en levande landsbygd och kan på samma grunder som jordbrukare behöva stöd för att utveckla sin verksamhet. När nu de nya jordbruksstöden beslutas bör man därför på nationell nivå ändra så att lämpliga EU-medel även kan komma skogsbrukare till del. Det är inte önskvärt att skogsbruket blir reglerat såsom jordbruket är, däremot bör kulturmiljöer i skogsbrukslandskapet ges samma vikt och samhällseliga stöd som kulturmiljöer i jordbrukslandskapet. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Miljömål för jordbruket, punkt 21 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Anita Brodén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om separata miljömål för jordbruket. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ431 yrkande 10.

Ställningstagande

En miljöanpassad jordbrukspolitik kommer att ha positiva effekter på folkhälsan. En hög kvalitet på våra livsmedel bidrar till en bättre miljö och friskare konsumenter. En god hygien på gårdarna, i slakterierna och inom

livsmedelsindustrin har direkt samband med kvaliteten på maten. Det är därför angeläget att frågan om vilka miljöeffekter och miljökostnader som kan kopplas till jordbruket utreds vidare och läggs till grund för en fortsatt reformering av jordbrukspolitiken. Utgångspunkten skall vara EU:s miljömål samt att särskilt lyfta fram sektorsansvaret, försiktighetsprincipen liksom principen att förorenaren betalar. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Återföring av slam och rötrest, punkt 22 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att återföra slam och rötrest till jordbruksmarken. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ399 yrkande 30.

Ställningstagande

År 2005 får enligt riksdagens beslut inget slam eller organiskt avfall deponeras och år 2010 skall dessutom 75 % av fosfor i slammet återföras till jordbruket enligt riksdagsbeslut. För att den antagna lagen om förbud mot deponering från år 2005 skall kunna fungera är det viktigt att fungerande avsättningsområden finns för slammet från avloppsreningsverken. Kristdemokraterna förutsätter att regeringen kraftfullt verkar för att minska riskerna på detta område. Om jordbruket skall kunna utnyttja slam och reducera slöseriet med fosfor och kväveresurser, krävs också att EU:s lagstiftning ses över. Sverige och Danmark har fått igenom ett undantag som innebär att bönderna i dessa länder får lov att använda sig av hushållsavfall i form av komposter och röttslam från reningsverk vid ekologisk produktion fram till den 31 mars 2006. Frågan behöver dock en permanent lösning. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Jordbruket i norra Sverige, punkt 24 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om jordbruket i norra Sverige. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ399 yrkande 12 och avslår motionerna 2002/03: MJ349, 2003/04: MJ244 yrkande 2, 2003/04: MJ325 och 2003/04: MJ358 yrkande 1.

Ställningstagande

Merkostnadsersättningen till jordbruket i Norrland består av tre delar, varav en del har nationell finansiering. Stödet regleras i förordningen (1996:93) om stöd till jordbruket i norra Sverige. Den totala nationella ersättningen har de senaste åren legat 20–30 miljoner kronor under den referensersättningsnivå på 316 miljoner kronor som, enligt kommissionsbeslut 97/557/EG, tjänar som maxnivå för det nationella stöd som Sverige tillåts ge. Därutöver tillkommer visst stöd till potatisodling, som ligger utanför anslutningsavtalet. För budgetåren 2002 och 2003 anslags 318 miljoner kronor per år för nationellt stöd enligt förordningen (1996:93) till jordbruket i norra Sverige. Det belopp som verkligen betalats ut har dock haft en sjunkande trend. År 2000 utbetalades 289 miljoner, 2001 287 miljoner och 2002 284 miljoner kronor. Som princip bör gälla att de budgeterade medlen betalas ut i största möjliga utsträckning. Tidsutdräkten när det gäller att i EU anmäla de av riksdagen beställda höjningarna av de nationella merkostnadsstöden är anmärkningsvärd. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Stöd till det fjällnära området, punkt 25 (v, mp)

av Sven-Erik Sjöstrand (v) och Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om stöd till det fjällnära området. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ335 yrkande 1 och avslår motion 2003/04:MJ285 yrkande 2.

Ställningstagande

De mycket speciella förhållanden som råder i de fjällnära kommunerna har inte sin motsvarighet någon annanstans inom EU. Allt detta motiverar införandet av en särskild fjällmiljöersättning, ett stödprogram som kan skapa förutsättningar för det fåtal jordbruk som finns i det fjällnära området att överleva, en kombination av miljöstöd och öppet landskaps- och kulturmiljöstöd som kompenserar för stora avstånd och små enheter. År 1997 beslutade riksdagen att ett särskilt stöd bör utgå till fjälljordbruket. Beslutet har dock ännu ej genomförts. I samband med införlivandet av den nya jordbrukspolitiken som skall genomföras 2005–2007 bör det även göras en uppföljning och utvärdering av vilka effekter det nu rådande stödsystemet har haft för det fjällnära jordbruket. Om utvärderingen visar att fjälljordbruket i lägre grad kunnat ta del av de nya stöden än jordbruket inom övriga områden som kräver särskilt riktade stöd, och därför missgynnats av övergången till EU:s jordbrukspolitik, bör regeringen återkomma med förslag om åtgärder. Detta bör riksdagen regeringen till känna.

24. Miljömärkning och priser, punkt 26 (v)

av Sven-Erik Sjöstrand (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förutsättningarna för att låta miljöeffekter få genomslag i priset på livsmedel och vilka marknadsfrämjande åtgärder som behöver vidtas. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ263 yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att regeringen inom ramen för en strategi för att miljöanpassa det svenska jordbruket bör se över förutsättningarna för att låta ytterligare miljöeffekter vid produktion och distribution inkluderas i priset av livsmedel, i syfte att minska priset på produkter som framställts med stor miljöhänsyn. För att priserna på livsmedel skall sjunka krävs att konkurrensen ökar i livsmedelssektorn. Flera aktörer måste få möjlighet att komma in och konkurrera med de befintliga strukturerna för att en förändring skall komma till. För detta krävs bl.a. insatser i form av marknadsfrämjande åtgärder och informationsinsatser både generellt och till riktade grupper såsom till förädlingsföretag som vill satsa på ekologisk produktion. Vänsterpartiet anser att det i en strategi för att miljöanpassa det svenska jordbruket bör utredas vilka marknadsfrämjande åtgärder som behöver vidtas för att öka intresset för och efterfrågan av miljömärkta livsmedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

25. Jordbruksadministration m.m., punkt 27 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om fortsatt tillsyn enligt miljö-, djurskydds- och livsmedelslagstiftningen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ432 yrkande 10 och avslår motionerna 2002/03: MJ424 yrkande 5, 2002/03: MJ487 yrkande 32 och 2003/04: MJ399 yrkande 6.

Ställningstagande

Tillsyn i enlighet med miljölagstiftningen är av central betydelse. Vi anser att subsidiaritetsprincipen i första hand skall gälla, vilket innebär att det som kan utföras bäst på kommunal nivå också skall utföras där. Det är viktigt att inse att stora samordningsvinster finns att uppnå mellan de olika tillsynsområdena. Vidare är lokal kännedom och samarbete med andra lokala myndigheter i regel det effektivaste sättet att lösa problem. Vidare bör tillräckliga resurser för tillsynen anslås. Det är också viktigt att länsstyrelse och statliga myndigheter ges tillräckliga resurser och bättre möjligheter till tillsynsvägledning. Hur behovsutredningar och tillsynsplaner påverkar kvaliteten på tillsynen bör också granskas efter hand. Kommunerna bör enligt vår uppfattning ha fortsatt ansvar för tillsynen enligt miljö-, djurskydds- och livsmedelslagstiftningen. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Jämställdhetsperspektiv i jordbrukspolitiken, punkt 28 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Anita Brodén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att införa ett jämställdhetsperspektiv i jordbrukspolitiken. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ431 yrkande 21.

Ställningstagande

Erfarenheten efter tre års genomförande av miljö- och landsbygdsprogrammet och mål 1-programmet är att kvinnorna har en nyckelroll för de förändringar och den utveckling som sker på landsbygden. Regeringens bedömning är att man ytterligare vill förstärka den rollen under de kommande fyra åren. Det är en uppfattning som Folkpartiet delar. För att kunna förstärka företagande, såväl kvinnligt som manligt, kan förenkling vad exempelvis gäller F-skattsedel underlätta mycket. I genomsnitt tjänar kvinnor drygt 80 % av vad män gör. En av förklaringarna till detta är att många kvinnor arbetar inom den offentliga sektorn, såsom inom vården, omsorgen och skolan. Vi vill att kvinnor skall ha fler arbetsgivare att välja mellan. Detta skulle vara ett bra sätt för kvinnor att få upp sina löner. Att även på landsbygden kunna välja mellan olika arbetsgivare inom exempelvis vård, skola och omsorg kan inte minst lönemässigt betyda mycket. Vidare är det viktigt både i ett jämställdhets- och ett landsbygdsperspektiv att man undviker att koppla samman makars försörjning. Ett exempel på detta är reglerna för fämansföretag som gör att make eller maka inte får del av arbetslöshetsersättning om den andra parten driver ett företag. Detta bör ges regeringen till känna.

27. Stöd för trädgårdsodling, punkt 29 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett stöd för trädgårdsodling. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sk347 yrkande 4.

Ställningstagande

I det nationella programmet för landsbygdsutveckling för perioden 2000–2006 har stödet till resurshållande konventionell odling tagits bort. I programmet finns inte heller möjlighet för stöd vid övergång till ekologisk växthusproduktion. Trädgårdsnäringsens produktionsformer är arealintensiva och produktionen bedrivs på förhållandevis små brukningsarealer. Detta gör att ett arealstöd för miljöförbättrande åtgärder utgör en viktig stimulans till förändring av produktionsmetodik och produktionsuppläggning. Ofta är kostnaderna och riskerna särskilt vad gäller sjukdomsbekämpning i intensiva kulturer stora och företagen väljer av trygghet att bibehålla en konventionell metodik i stället för att pröva ny. För växthusodlingens del bedrivs i dag en alltför begränsad, av samhället stödd forsknings- och utvecklingsverksamhet för att ge vägledning för företag som önskar utveckla produktionen efter ekologiska principer. De växthusföretag som väljer att ställa om produktionen i denna riktning påtar sig därmed ett stort eget arbete och en stor egen kostnad. De erfarenheter som genereras blir därmed till vägledning för andra företag vilka inte behöver möta samma kostnader och risker. Ett stöd får därmed en stor betydelse för att minska riskerna i företagen men utgör också en berättigad ersättning för det forsknings- och utvecklingsarbete som borde varit ett generellt åtagande från samhällets sida. Vi föreslår att inom miljöstöden i landsbygdsprogrammets ram inkluderas dels ett konventionellt stöd för resurshållande trädgårdsodling, dels ett nationellt stöd för ekologisk växthusodling. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (m)

Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Cecilia Widegren (m) anför:

Trots att regeringen aviserat att riksdagen skall tillställas skrivelse om den svenska implementeringen av EU:s nya jordbrukspolitik vill vi i detta sammanhang redogöra för de utgångspunkter en reformering bör ha.

Målet för den moderata jordbrukspolitiken är en avreglering av livsmedelsproduktionen i världen. En avreglering måste vara ömsesidig och omfatta samtliga aktörer på världsmarknaden.

Sverige har här en viktig roll i att vara pådrivande för att EU i WTO skall agera på ett konstruktivt sätt för att minska jordbruksstöden. En avreglering får inte innebära att en form av stöd till näringsidkare byts mot andra stöd. Från denna synpunkt är förändringen av jordbrukspolitiken olycklig.

Enligt vår mening är det viktigt att politiken renodlas så att det finns ett medel eller en politik för varje mål. I synnerhet jordbrukspolitiken har under årens lopp använts för att lösa produktionsmål, miljömål, landsbygdsutveckling och inkomstmål med samma medel och på en gång. Detta är dömt att misslyckas. Vi vill se en renodling där jordbrukspolitiken löser livsmedelsproduktionens problem, miljöpolitiken löser miljöproblem och landsbygdsutveckling löser landsbygdens problem etc. Detta hindrar inte att generellt bättre företagsvillkor är till fördel för såväl landsbygdsföretag som andra företag.

I den nu aktuella omläggningen av jordbrukspolitiken är det viktigt att produktionsjordbruket får så bra villkor att det klarar konkurrensen på den gemensamma marknaden. Därför får inte omläggningen medföra alltför stor omfördelning i stöd mellan jordbrukare jämfört med dagens nivå.

Det är också viktigt att den gemensamma jordbrukspolitiken förblir gemensam. Vi ser med oro på de tendenser till nationalisering av delar av politiken. Ett sådant förskräckande exempel är det s.k. nationella kuvertet där nationella regeringar kan manipulera delar av stöden efter eget tycke och skön.

Vi ser svensk livsmedelsproduktion som en viktig del av svenskt näringsliv. Det gäller såväl primärproduktionen som livsmedelsindustrin. De är därtill beroende av varandra. Om primärproduktionen viker leder det oundvikligen till att även livsmedelsindustrin kommer att minska. Det är därför viktigt att omläggningen av jordbrukspolitiken bidrar till att produktionsjordbruket får så bra villkor som möjligt. Även svensk politik har betydelse för att ge produktionen så bra villkor som möjligt.

2. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (fp)

Sverker Thorén (fp) och Anita Brodén (fp) anför:

Det krävs omfattande reformer av dagens gemensamma europeiska jordbrukspolitik för att EU skall kunna bli en stark tillväxtregion och ekonomisk motor för utveckling och välfärd. Vi vill hänvisa till den särskilda jordbruksförhandlingen som pågår avseende införlivandet av EU:s jordbrukspolitik för svenskt vidkommande. Folkpartiets ställning avseende modell, areal, vall, djurersättningar, hävdkrav etc. kommer att finnas med i vår motion över regeringens aviserade jordbruksskrivelse.

Vår förhoppning är att det beslutade reformarbetet inom CAP blir kraftfullt. Nuvarande jordbrukspolitik är byråkratisk och djupt osolidarisk vad gäller skyddstullar och exportsubventioner. Detta får en snedvridande och destabiliserande effekt i världsekonomin och missgynnar inte minst tredje världen. Jordbrukaren bör som vilken annan företagare som helst ges möjlighet och frihet att på likvärdiga villkor konkurrera med sina produkter på en konkurrensutsatt marknad. Konsumenternas val skall vara avgörande för jordbruksproduktionen.

Folkpartiet anser vidare att regelsystemet måste förenklas. Jordbruket kräver tydlighet och långsiktighet vad gäller regelsystem. Kvoter, regleringar och omständlig administration underlättar inget företagande. Genom förenklingar vill vi också uppmuntra till kombinationsverksamheter. Folkpartiet anser att bönderna bör ersättas för sina insatser för ett öppet odlingslandskap och en varierad kulturmiljö.

Folkpartiet är positivt till att EU kommer att satsa mer på miljö- och landsbygdsåtgärder. Resurser bör styras över till miljöinsatser för att slå vakt om den biologiska mångfalden. Jordbrukspolitiken bör på sikt avregleras och förändras så att den tar större hänsyn till jordbrukets roll i det naturliga kretsloppet och dess konsekvenser för djur, miljö och biologisk mångfald. Grön skatteväxling bör innebära att man tar bort skadliga skatter. I enlighet med principen förorenaren betalar anser vi att en skatt bör utgå från vilka föroreningar jorden släpper ifrån sig.

3. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

I det föreliggande betänkandet behandlas bl.a. frågor om den pågående reformeringen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Då många osäkerheter ännu återstår om hur denna politik kommer att tillämpas i Sverige och övriga medlemsländer väljer jag att inte reservera mig i enskilda frågor i denna del. I detta särskilda yttrande presenteras därför Kristdemokraternas syn på den gemensamma jordbrukspolitiken och några synpunkter på tillämpningen i vårt land.

Kristdemokraternas jordbrukspolitik syftar till uthållig användning av åkermarken för livsmedelsproduktion med hög kvalitet, eller annan användning som enkelt kan ställas om till livsmedelsproduktion, exempelvis energigrödor. En förutsättning för att jordbruket skall finnas kvar som basnäring i hela landet är att konkurrensvillkoren är desamma som omvärldens. Att behålla de öppna landskapen och ge möjlighet till fortsatt brukande också i skogs- och mellanbygd är en annan viktig grundbult i jordbrukspolitikerna.

Det är nu hög tid att förbättra Sveriges bönders ekonomiska situation. Regeringen har länge indikerat att en uppgörelse skall genomföras med lantbrukarna angående reducering av dieselskatten. Detta löfte har svikits gång på gång. Kristdemokraterna kräver att denna skattesänkning genomförs snarast.

I den fortsatta tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitikerna (CAP) skall Sverige inta en mer jordbruksfrämjande inställning syftande till bevarande av åkermark, fortsatta förutsättningar för livsmedelsproduktion i hela Sverige och förstärkandet av en god miljömässig livsmedelsproduktion. Givetvis skall de EU-finansierade och medfinansierade EU-ersättningarna användas i större omfattning. En ökad satsning på exportfrämjande åtgärder är ytterligare ett sätt att stärka den svenska livsmedelsnäringen.

CAP-reformen kommer att medföra lönsamhetseffekter och strukturella förändringar. Konkurrens- och omvandlingstrycket på jordbruket kommer att öka. Det är angeläget att den svenska tillämpningen av CAP-reformen är väl förankrad i riksdagen och vägleds av att svensk produktion skall värnas och utvecklas i hela landet. Förutsättningarna för det enskilda jordbruksföretaget måste snabbt klarläggas med hänsyn tagen till hur andra EU-länder utformar sitt regelverk.

Den gemensamma jordbrukspolitikerna (CAP) har en stor betydelse för jordbruket i Sverige. Mer än hälften av utgifterna för den svenska jordbrukspolitikerna finansieras från EU-budgeten. Merparten av dagens EU-stöd avser obligatoriska åtgärder såsom arealersättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Dessutom tillkommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering.

EU:s jordbruksministrar beslutade den 26 juni 2003 om en grundläggande reform av CAP. Det centrala inslaget i reformen är att stödet till jordbrukarna i huvudsak utbetalas som ett gårdsstöd frikopplat från produktionen. Frikopplingsgraden varierar mellan olika sektorer. Reformen träder i kraft den 1 januari 2005, men de medlemsländer som så önskar har möjlighet att skjuta fram genomförandet till 2007. Det nya systemet ger upphov till s.k. stödrätter där varje stödrätt är kopplad till ett hektar jordbruksmark. Jordbrukaren kan sälja dessa stödrätter med eller utan att mark medföljer. För att få del av det frikopplade stödet måste jordbrukarna uppfylla ett antal s.k. tvärvillkor (cross-compliance), vilka omfattar områdena miljö, folkhälsa, djurhälsa, växtskydd och djurskydd samt garantera att jordbruksmarkerna kommer att skötas. Enskilda länder ges möjligheter att, inom vissa gränser, välja när och hur reformen skall genomföras. För såväl växtsektorn som köttproduktion finns olika valmöjligheter för medlemsländerna att utforma stödet. Det är

viktigt att den svenska regeringen följer utvecklingen i övriga EU-länder så att svenska bönder får likvärdiga villkor med andra europeiska bönder. Framför allt bör det råda likvärdiga produktionsvillkor med viktiga konkurrentländer.

Jordbruksreformen innebär vidare att direktstöden dras ned successivt och att pengarna används till miljö- och landsbygdsutveckling (s.k. modulering). Genom modulering skall miljö- och landsbygdsutvecklingens roll stärkas.

Kristdemokraterna välkomnar det energigrödsstöd på 45 euro/ha som införs i samband med reformen, liksom möjligheten för medlemsländerna att ge nationellt anläggningsstöd för energiskogsodling. Stödpriset på ris halveras, vilket är positivt för utvecklingsländerna och världshandeln.

För att bevara framtidsstron inom jordbruksnäringen är det viktigt att det finns goda förutsättningar för nyföretagande inom jordbruksbranschen. CAP-reformens system med stödrätter kan innebära ett problem för nyetablering och generationsskiften. Det är viktigt att Sveriges regering i så fall skjuter till de medel som saknas från i första hand den nationella reserven. Det är nödvändigt att systemet utformas så att generationsskiften i familjejordbruk inte försvåras.

Det är också hög tid att värdera de uppgifter som bonden utför utöver traditionell livsmedelsproduktion i form av energigrödor, skydd av natur, landskap och miljö samt landsbygdens utveckling m.m. Förutsättningar för närhet mellan producent och konsument måste stärkas. Detta minskar bl.a. behovet av långväga transporter.

För närvarande pågår arbetet inom Jordbruksdepartementet med att utforma den svenska tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitik. Ett politiskt förankrat förslag, i form av en departementspromemoria (Ds 2004:9) är föremål för snabbremiss. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i samband med vårpropositionen med en skrivelse som beskriver de förslag som man avser att genomföra.

Jag har i olika sammanhang framfört kritik mot departementspromemorians förslag på flera punkter.

- Förslaget innebär en för stor omfördelning från det s.k. produktionsjordbruket (framför allt mjölk, kött och spannmålgårdar) till mer extensiv produktion. Om förslaget genomförs riskerar många jordbruksföretag som i dag producerar livsmedel att få stora ekonomiska svårigheter eller tvingas lägga ned. Regeringen bör inför den slutliga utformningen överväga att differentiera värdet på stödet till åkermarken respektive betesmarken samt om större andel av stöden kan behållas på gårdsnivå när det gäller framför allt mjölk- och köttproduktion.
- De frikopplade stöden innebär att det svenska jordbrukets konkurrensut-sättning blir än mer tydlig. Samtidigt som CAP-reformen genomförs i Sverige måste också sänkningen av produktionsskatterna som statsministern tidigare lovat genomföras.

- De modulerade medel som överförs till miljö- och landsbygdsprogrammet får inte i motsvarande grad urholkas genom att redan befintliga medel från dessa anslag tas till administration hos Statens jordbruksverk. Ytterligare medfinansiering bör också övervägas.
- Någon form av nationell reserv eller nationellt skyddsnet behövs för att kompensera de jordbruksföretag som råkar mest illa ut i samband med genomförandet av reformen.
- Det s.k. nationella kuvertet bör inte införas då detta riskerar att bli ytterligare ett verktyg för att försämra förutsättningarna för produktionsjordbruket.
- Ytterligare konsekvensbeskrivningar, på gårdsnivå, bör genomföras innan reformen kommer på plats. En förnyad diskussion om införandetidpunkten bör därför föras med företrädare för de gröna näringarna.

4. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (v)

Sven-Erik Sjöstrand (v) anför:

Vänsterpartiet har under flera års tid framhållit problemen med EU:s gemensamma jordbrukspolitik CAP (Common agricultural policy) och är nu positivt till att ett beslut om en reform slutligen fattats.

Vänsterpartiet ger i motion 2003/04:MJ374 en övergripande syn med inriktning på de förändringar Sverige står inför i och med den nationella implementeringen. Vi har avstått från att reservera oss i betänkandet vad gäller den s.k. halvtidsöversynen eftersom frågan återkommer till utskottet. Utskottet har inhämtat information att regeringen i april 2004 avser att presentera sina överväganden i en skrivelse till riksdagen. I avvaktan på detta arbete lämnar vi i Vänsterpartiet detta särskilda yttrande.

Vänsterpartiets utgångspunkter för EU:s jordbrukspolitik är att politiken måste förändras från att vara baserad på kompensation för lägre priser och exportstöd till ersättningar för miljöåtgärder och stöd till regioner med sämre odlingsförutsättningar. Målsättningen måste vara att bevara ett jordbruk i hela EU och möjliggöra produktionssystem som kan upprätthålla ekologiska, sociala och kulturella värden. Vi vill se ett jordbruk över hela landet som producerar mat som konsumenter med gott samvete kan välja och som de kan köpa till ett rimligt pris. Det skall inte heller vara fråga om konkurrensfördelar eller konkurrensnackdelar om vi skall ha ett gott djurskydd och en stor hänsyn till miljön. Svensk mat skall symbolisera dessa värden, svensk mat skall ha dessa värden. Och vår jordbrukspolitik måste stödja dessa värden.

Reformen för jordbrukspolitiken innebär att det inte skall vara jordbrukspolitiken som skall styra inriktningen av produktionen utan konsumenternas efterfrågan. Jordbrukspolitikens uppgift skall vara att i större utsträckning ersätta brukarna för kollektiva nyttigheter som produceras i form av exempelvis hög djuromsorg, miljöhänsyn eller livsmedelskvalitet. Med de höga krav vi har i dag är produktionen mer kostsam än i övriga EU. Sverige har dessutom ett ganska missgynnande klimat och relativt höga arbetskostnader,

vilket kan betyda att svenska jordbruksprodukter kan konkurreras ut av andra. Så länge miljö-, hälso- och djurskyddsvärden inte avspeglas i priset på den gemensamma marknaden måste vi nationellt se till hur vi på andra sätt kan kompensera producenterna för detta. Det kan inte bara vara konsumentens uppgift att axla det ansvaret. Staten kan, och måste, utnyttja de möjligheter till riktade ersättningsformer för miljö och djurvälstånd som finns inom miljö- och landsbygdsprogrammet. För Vänsterpartiet är det viktigt att dessa stöd stärks ytterligare. Sverige måste dessutom utnyttja möjligheten att använda sig av det s.k. nationella kuvertet. Detta kuvert kan användas för att på nationell nivå besluta om åtgärder för insatser när det gäller miljöåtgärder, marknadsföring eller kvalitetshöjande åtgärder.

Jordbruksreformen innebär att direktstöden successivt dras ned samtidigt som stöd för miljö- och landsbygdsutvecklingen ökar. Pengar flyttas alltså över från direktstöd till stöd till miljö- och landsbygdsutvecklingen genom s.k. modulering. Genom moduleringen stärks miljö- och landsbygdsutvecklingens roll och medlemsländerna ges i större utsträckning möjlighet att genom riktade åtgärder tillgodose behoven på landsbygden. Modulering är en åtgärd som Vänsterpartiet argumenterar starkt för. Vi tror dock att beslutet kring modulering behöver samordnas med översynen av miljö- och landsbygdsutvecklingsprogrammet, vilket är det program som i dag hanterar de miljöstödet som utgår till jordbruk inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Det är vidare viktigt att de modulerade medlen går till de kollektiva nyttheter som jordbruket producerar, dvs. gynnande av den biologiska mångfalden, hävd av ängs- och betesmarker, miljöhänsyn och djuromsorg. Att försöka dra in moduleringsmedel till statskassan är helt oacceptabelt. I stället bör de möjligheter som finns att komplettera de modulerade medlen med ytterligare nationell finansiering användas.

För Sveriges del innebär EU:s jordbruksreform att det diskuteras en helt ny fördelning av en budget på över 6 miljarder kronor. Det är ett stort och viktigt beslut för framtiden och som sådant krävs det grundliga utredningar och fullständig belysning av olika alternativ. Framtidens jordbrukspolitik måste förankras, diskuteras, och berörda aktörer måste ha stora möjligheter till demokratiskt inflytande från medborgare och folkvalda organ. I dag bedömer vi i Vänsterpartiet att det förnuftigaste beslutet troligen skulle vara att skjuta på införandetidpunkten till år 2006 för att ge möjlighet till betydligt grundligare utredning av olika alternativ t.ex. i fråga om nationellt kuvert och regional fördelning. Det finns heller inga tvingande skäl att inleda genomförandet redan 2005. Det måste också finnas tid för att finansiera omställningen av de administrativa systemen samt för råd och utbildning till alla berörda.

5. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (c)

Jan Andersson (c) anför:

Centerpartiet anser det vara av yttersta vikt att vi fortsatt kan ha ett livskraftigt svenskt produktionsjordbruk i landet. Detta måste vara en av huvudpunkterna vid implementerandet av den nya jordbrukspolitiken. Ett livskraftigt jordbruk utgör en grundförutsättning för den svenska livsmedelsindustrin, och är därmed en betydelsefull drivkraft i den svenska samhällsekonomin. Centerpartiet återkommer i senare skede med förbättringsförslag på tillämpningen av jordbruksreformen.

Vi vill dock i detta sammanhang påpeka att den stora förändringen som frikopplingen av stöden innebär dramatiskt skärper behovet av likvärdiga konkurrensvillkor för svenska jordbrukare. Det gäller framför allt två delar som är politiskt beslutade, särskatterna och medfinansieringen i miljö- och landsbygdsprogrammet. Detta är två områden där Centerpartiet fortsatt kommer att driva kravet på förbättringar för svenskt lantbruk.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:K432 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att liberalisera den gemensamma jordbrukspolitiken.

2002/03:Sk347 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom ramen för landsbygdsprogrammen inkludera dels ett konventionellt stöd för resurshållande trädgårdsodling, dels ett nationellt stöd för ekologisk växthusodling.

2002/03:L247 av Inger René m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reformering av Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik.

2002/03:U324 av Ulf Holm m.fl. (mp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en total reform av EU:s jordbrukspolitik.

2002/03:MJ206 av Kenneth Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lika konkurrensvillkor för det svenska jordbruket.

2002/03:MJ216 av Carl-Axel Johansson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om komplettering av reglerna för arealuttag.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av regelsystemet för arealuttag.

2002/03:MJ263 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en utredning tillsätts för att utforma en strategi för att miljöanpassa det svenska jordbruket.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen inom en strategi för att miljöanpassa det svenska jordbruket ser över förutsättningarna för att låta miljöeffekter få genomslag i priset på livsmedel.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det i en strategi för att miljöanpassa det svenska jordbruket bör utredas vilka marknadsfrämjande åtgärder som behöver vidtas för att öka intresset för och efterfrågan av miljömärkta livsmedel.

2002/03: MJ268 av Per Westerberg m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om avregleringen av EU:s jordbrukspolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om jord- och skogsbruket som basnäringar på landsbygden och vad detta innebär för kultur- och miljöbevarandet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om produktionsformerna inom jordbruket.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om livskraftiga jordbruksföretag.

2002/03: MJ294 av Anne-Marie Pålsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om avveckling av den regionala fördelningen av mjölkkvoterna och att ersätta den med en fri handel av kvoter.

2002/03: MJ296 av Agne Hansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om bättre villkor för jord- och skogsbruket i Kalmar län.

2002/03: MJ338 av Hillevi Larsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om reformering av EU:s jordbrukspolitik.

2002/03: MJ349 av Per-Olof Svensson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om jordbruksadministrationen.

2002/03: MJ356 av Cecilia Widegren (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om vikten av att ett svenskt jordbruk kan konkurrera på lika villkor med jordbruket i EU-länder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att ge lantbruket reella lönsamhetsvillkor.

2002/03: MJ401 av Owe Hellberg (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt centrum för trädgårdsodling, Wij trädgårdar i Ockelbo kommun.

2002/03: MJ411 av Roger Karlsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att låta svenska bönder konkurrera på samma villkor.

2002/03: MJ422 av Lennart Fremling m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den gemensamma europeiska jordbrukspolitiken (CAP) måste reformeras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förenkla det regelsystem som inbegriper jordbrukspolitiken.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att konsumentintresset får större vikt i förhållande till producentintresset i EU-samarbetet.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidta åtgärder för att förbättra lantbrukets konkurrenssituation.

2002/03: MJ424 av Alf Svensson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen av svensk jordbrukspolitik syftande till att ge möjlighet att bedriva jordbruk i hela landet och med fullt utnyttjande av befintlig åkermark.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genomföra en konsekvensanalys om jordbruksnäringens betydelse.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principen att miljöavgifter i jordbruket skall återgå till näringen för miljöinsatser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kostnadsramarna för EU-medfinansierade anslag långsiktigt skall ligga på en nivå som innebär att Sverige fullt ut använder de EU-anslag som är möjliga.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svensk hållning i WTO-förhandlingarna.

2002/03: MJ429 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av ett livskraftigt skånskt jordbruk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att värna skånsk livsmedelsproduktion.

2002/03: MJ432 av Alf Svensson m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna skall ha fortsatt ansvar för tillsynen enligt miljö-, djurskydds- och livsmedelslagstiftningen.

2002/03: MJ464 av Sven Bergström och Åsa Domeij (c, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett mera ekologiskt baserat jordbruk i Östersjöregionen.

2002/03: MJ469 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen även i övrigt uppmärksammar fritidsodlingens betydelse och behov av stöd i likhet med andra folkrörelser.

2002/03: MJ471 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att säkra tillgången på bra växter för fritidsodlingen.

2002/03: MJ487 av Jan Andersson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jordbrukets betydelse för Sverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förenkla regelverken för jordbruksföretagen.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den sociala dimensionen i lantbruket och vikten av jordbrukspräster och kuratorer.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Centerpartiets syn på EU:s jordbruksreform.

2002/03: N266 av Helena Bargholtz (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsatt reformering av jordbrukspolitiken.

2002/03:N307 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningarna för jord- och skogsbruket som en hörnsten i en levande landsbygd.

2002/03:N340 av Johan Linander och Lars-Ivar Ericson (båda c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sveriges bönder måste få samma villkor som sina kolleger inom EU.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:K416 av Alf Svensson m.fl. (kd):

40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla exportsubventionerna inom den gemensamma jordbrukspolitik.

2003/04:L353 av Inger René m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformering av Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik.

2003/04:U351 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s jordbrukspolitik skall marknadsanpassas och exportstöden utvecklas.

2003/04:MJ209 av Hans Stenberg och Susanne Eberstein (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrad områdestillhörighet beträffande jordbruksstöd i Lidens och Holms församlingar i Västernorrlands län.

2003/04:MJ244 av Kenneth Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett regelverk som kompenserar kött- och mjölkproduktionen i de mindre gynnade områdena.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regelverket för jordbruket i norra Sverige.

2003/04: MJ263 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att återställa det skånska kulturlandskapet och bevara de skånska pilevallarna.

2003/04: MJ285 av Birgitta Sellén och Håkan Larsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett svenskt regelverk som stärker kött- och mjölkproduktionen i de mindre gynnade områdena i landet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda åtgärder för jordbruket i fjällnära områden.

2003/04: MJ303 av Lennart Fremling (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en övergripande probleminventering angående fäbodbruket.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i lagstiftningen att fäbodarna kan brukas effektivt även i framtiden.

2003/04: MJ312 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att ge svensk kycklingnäring lika konkurrensvillkor som omvärlden har.

2003/04: MJ320 av Cristina Husmark Pehrsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om likvärdiga konkurrensvillkor för svensk fågelnäring.

2003/04: MJ325 av Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jordbruket i norra Sverige, jordbrukets särskatter och jordbruket inom det fjällnära området.

2003/04: MJ326 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett mål om att allt jordbruk på sikt ställs om till ekologiskt hållbara odlingsformer.

2003/04: MJ333 av Holger Gustafsson (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör inbjuda till överläggningar med riksdagens alla partier om hur de nationella delarna av den nya CAP-politiken skall utformas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ny jordbrukspolitik löpande skall prövas med konsekvensutredningar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skaraborgsområdet är lämpligt att användas som prognosområde för svenska konsekvenser av ny jordbrukspolitik.

2003/04: MJ335 av Lennart Gustavsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn och förändring av det rådande stöd-systemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken i syfte att bevara och utveckla det fjällnära jordbruket.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör se över de taxor som är kopplade till de olika klassningsreglerna i syfte att underlätta för de småskaliga slakterierna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör se över hur lokala initiativ till småskalig livsmedelsproduktion och förädling kan underlättas.

2003/04: MJ338 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att skapa ökad klarhet om stödet till fritidsodlingen i framtiden.

2003/04: MJ345 av Anneli Särnblad Stoors m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s jordbrukspolitik i syfte att utveckla det svenska jordbruket, säkra den höga kvalitet som kännetecknar svenskt livsmedel och att med större kraft föra in ett konsumentperspektiv i EU:s jordbrukspolitik.

2003/04: MJ346 av Raimo Pärssinen (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jordbruksstöd också efter 65 år.

2003/04: MJ358 av Gunilla Tjernberg och Erling Wälivaara (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de särskilda villkoren för jordbruket i norra Sverige.

2003/04: MJ362 av Birgitta Carlsson och Eskil Erlandsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kalkonuppfödarna i vårt land skall kunna konkurrera på lika villkor som i våra grannländer.

2003/04: MJ367 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mobila och gårdsnära slakterier.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att investeringsstöd bör ges till åtgärder som minskar djurtransporternas längd.

2003/04: MJ374 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att frikoppling förordas men att hänsyn till vissa produktionsgrenar under en övergångstid kan vara nödvändigt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen fortsättningsvis bör verka för ytterligare ambitionshöjningar för s.k. tvärvillkor inom de olika områdena, samtidigt som systemet bör utformas så att möjlighet till administration och kontroll inte kompliceras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om djurbidrag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om det nationella kuvertet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om den nationella reserven.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om modulering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att beslut kring moduleringen bör samordnas med översynen av miljö- och landsbygdsutvecklingsprogrammet.

2003/04: MJ399 av Alf Svensson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen av svensk jordbrukspolitik, nämligen syftande till att ge möjlighet att bedriva jordbruk i hela landet och med fullt utnyttjande av åkermarken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillämpningen av CAP-reformen i Sverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genomföra en konsekvensanalys av jordbruksnäringens betydelse.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kostnadsramarna för EU-medfinansierade anslag långsiktigt skall ligga på en nivå som innebär att Sverige fullt ut använder de EU-anslag som är möjliga.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödet till jordbruket i norra Sverige bör ligga så nära referensersättningsnivån som möjligt.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med syfte att förenkla förfarandet vid ansökan om miljöstöd med en förlängd stödperiod.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om småskaliga slakterier.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svensk hållning i WTO-förhandlingarna.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nyföretagande och generationsskiften i jordbruksnäringen.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om frikostigare regler för så kallat LBU-stöd.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekologisk odling.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återföring av slam och rötrester till jordbruksmarken.

2003/04: MJ403 av Jeppe Johnsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidta åtgärder för att ge kycklinguppfödningen i Sverige villkor likvärdiga med dem som gäller i konkurrentländerna.

2003/04: MJ411 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fortsatta reformer av CAP med inriktning mot hållbart ekologiskt jordbruk.

2003/04: MJ419 av Åsa Torstensson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvar, resurser och aktiva planer för att hålla skärgårdens marker öppna.

2003/04: MJ423 av Åsa Domeij (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en översyn skall göras över hur EU:s framtida jordbruksstöd skall kunna omfatta skydd av natur och kulturmiljöer även i skogslandskapet.

2003/04: MJ431 av Anita Brodén m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det beslutade reformarbetet inom den gemensamma europeiska jordbrukspolitiken, (CAP), blir kraftfullt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förenkla det regelsystem som inbegriper jordbrukspolitiken.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arealersättning och miljövallstöd.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU skall verka för att separata miljömål för jordbruket skapas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om styrmedel för att minimera övergödningen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidta åtgärder för att förbättra lantbrukets konkurrenssituation.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU satsar mer på miljö- och landsbygdsåtgärder.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett jämställdhetsperspektiv i jordbrukspolitiken.

2003/04: MJ432 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en marknadsekonomisk grund för livsmedelspolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall vara pådrivande för att WTO-förhandlingarna kring livsmedelsfrågorna snabbt återupptas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reformering av jordbrukspolitiken utifrån ett konsumentperspektiv.

2003/04: MJ435 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om likvärdiga konkurrensförutsättningar för svenskt jordbruk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om implementering av halvtidsöversynen av den gemensamma jordbrukspolitiken.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till viss livsmedelsproduktion.

2003/04: MJ454 av Christer Skoog och Jan Björkman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att ge kycklinguppfödningen goda konkurrensmöjligheter.

2003/04: MJ473 av Jan Andersson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utgångspunkten för implementeringen av CAP skall vara att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft.

2003/04: MJ474 av Maud Olofsson m.fl. (c):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta utföra en bred utredning om förutsättningarna för ett långsiktigt hållbart jordbruk.

2003/04: MJ476 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrens på lika villkor.

2003/04: N328 av Maud Olofsson m.fl. (c):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till ett samlat program för en ökad småskalig livsmedelsproduktion i samråd med företrädare för hushållningssällskap, lantbrukarnas organisationer och regionala företrädare.

2003/04: N330 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningarna för jord- och skogsbruket som en hörnsten i en levande landsbygd.

2003/04: N335 av Ingegerd Saarinen och Lotta N Hedström (båda mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att överväga statliga stimulanser för att öka produktionen av ekoprodukter.